

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Veronika Tomanová

**Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti
Srovnání právní úpravy ČR, Anglie a Walesu**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Rudolf Vokoun, CSc.
Katedra trestního práva
Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 23. 6. 2015

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Autor diplomové práce

Děkuji JUDr. Rudolfu Vokounovi, CSc. za odborné vedení a vstřícný přístup při zpracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	4
1 Odlišnosti právních kultur.....	6
1.1. Kontinentální typ právní kultury	6
1.2. Angloamerický typ právní kultury.....	7
1.3. Význam soudního rozhodnutí v českém právu.....	7
1.4. Význam soudního rozhodnutí v anglickém právu	9
1.5. Sbližování právních kultur a jeho vliv na postavení soudního rozhodnutí v českém a anglickém prostředí	10
2 Pojem sexuálních trestných činů v ČR, Anglii a Walesu	13
2.1. Pojem, úprava a přehled trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.....	13
2.2. Pojem, úprava a přehled sexuálních trestných činů	14
2.3. Srovnání úpravy trestných činů v sexuální oblasti v právu ČR, Anglie a Walesu.....	17
2.4. Statistické srovnání výskytu sexuální kriminality v ČR, Anglii a Walesu.....	18
3 Vybrané aspekty trestního práva v relaci k sexuálním trestným činům v ČR, Anglii a Walesu .	20
3.1. <i>Zavinění a mens rea</i>	20
3.1.1. <i>Mens rea</i> v anglickém právu.....	20
3.1.2. <i>Zavinění</i> v českém právu.....	21
3.1.3. Srovnání českého <i>zavinění</i> a anglického <i>mens rea</i>	22
3.2. Trestní odpovědnost právnických osob.....	25
3.2.1. Trestní odpovědnost právnických osob v ČR.....	25
3.2.2. Trestní odpovědnost právnických osob v Anglii a Walesu	26
3.2.3. Srovnání trestní odpovědnosti právnických osob v českém a anglickém právu	27
3.3. Vedení trestního stíhání.....	28
3.3.1. Trestní stíhání v ČR	28
3.3.2. Trestní stíhání v Anglii a Walesu.....	29
3.3.3. Srovnání režimů trestního stíhání v českém a anglickém právu	30
3.4. Laický prvek v trestním řízení.....	31
3.4.1. Přisedící v českém trestním řízení.....	31
3.4.2. Poroty v anglickém trestním řízení	32
3.4.3. Čeští přisedící versus anglické poroty	33
3.5. <i>Zásada ne bis in idem a double jeopardy</i>	34
3.5.1. <i>Obnova řízení</i> v českém trestním právu	34

3.5.2. <i>Retrial</i> v anglickém trestním právu	35
3.5.3. Obnovení trestního řízení a jeho korelace v českém a anglickém právu	36
4 Znásilnění.....	38
4.1. Znásilnění v českém právu	38
4.2. Znásilnění v anglickém právu.....	40
4.3. Srovnání trestného činu znásilnění v ČR, Anglii a Walesu.....	45
4.3.1. Statistické srovnání znásilnění.....	49
5 Sexuální nátlak	51
5.1. Sexuální nátlak v českém právu	51
5.2. Donucení k sexuální aktivitě v anglickém právu	53
5.3. Srovnání trestného činu sexuálního nátlaku a donucení k sexuální aktivitě v ČR, Anglii a Walesu	56
5.3.1. Statistické srovnání sexuálního nátlaku a donucení k sexuální aktivitě	58
6 Pohlavní zneužití	60
6.1. Pohlavní zneužití v českém právu	60
6.2. Sexuální aktivita s dítětem v anglickém právu	61
6.3. Srovnání trestného činu pohlavního zneužití v ČR, Anglii a Walesu	63
6.3.1. Statistické srovnání pohlavního zneužití	64
7 Soulož mezi příbuznými	66
7.1. Soulož mezi příbuznými v českém právu.....	66
7.2. Sexuální aktivita s členem rodiny v anglickém právu.....	67
7.3. Srovnání trestného činu sexuálního styku mezi příbuznými v ČR, Anglii a Walesu	69
7.3.1. Statistické srovnání sexuálního styku mezi příbuznými.....	71
8 Prostituce	72
8.1. Prostituce v českém právu.....	72
8.2. Prostituce v anglickém právu	78
8.3. Srovnání přístupu k prostituci v ČR, Anglii a Walesu.....	82
8.3.1. Statistické srovnání jevů souvisejících s prostitucí	85
9 Pornografie.....	86
9.1. Pornografie v českém právu	86
9.2. Pornografie v anglickém právu.....	92
9.3. Srovnání právní úpravy pornografie v ČR, Anglii a Walesu.....	97
9.3.1. Statistické srovnání trestných činů spojených s pornografií.....	99
9.4. Navazování nedovolených kontaktů s dítětem v českém právu a <i>sexual grooming</i> v anglickém právu	101

9.4.1. Navazování nedovolených kontaktů s dítětem v českém právu.....	102
9.4.2. <i>Sexual grooming</i> v anglickém právu	103
9.4.3. Srovnání navazování nedovolených kontaktů s dítětem a anglického <i>sexual grooming</i>	105
10 Specifické sexuální trestné činy v právu Anglie a Walesu	108
10.1. <i>Exposure</i>	108
10.2. <i>Voyeurism</i>	109
10.3. <i>Intercourse with an animal</i>	111
10.4. <i>Sexual penetration of a corpse</i>	111
10.5. <i>Sexual activity in a public lavatory</i>	113
11 Závěr	114
PŘÍLOHA – SOA 2003	117
ZKRATKY	123
ZDROJE	124
Shrnutí	136
Summary.....	137
Klíčová slova / Key words.....	138

„Prostorové i časové rozložení pramenů práva, právních pravidel, institutů či právnických profesí vede k úžasné rozmanitosti práva, jejíž pochopení se stává nikoli jen zajímavým zpestřením profesního života právníků, ale prostou praktickou nutností.“

Harvánek, J. *Teorie práva*, s. 453.

Úvod

V současném světě dochází k výraznému střetávání a sblížování národů a kultur. Děje se tak nejen ve sféře politické, ekonomické, sociální či technologické, ale též ve sféře právní. Výrazné unifikační tendence v právní oblasti jsou pak patrné zejména u členských států Evropské unie. Nicméně i v této jednotě nadále existuje rozmanitost. Mezi Českou republikou a Anglií a Walesem tuto různost umocňuje už samotný charakter právní kultury, z jejichž rozdílných typů právní řády uvedených zemí vyvěrají.

Tato diplomová práce se soustředí na odlišnosti trestních úprav České republiky, Anglie a Walesu v oblasti sexuálních trestných činů. Snaží se kriticky nahlédnout na vytyčenou problematiku z perspektivy jak kontinentálního, tak angloamerického typu právní kultury, a posoudit, do jaké míry má zařazení zemí do jedné z kategorií vliv na právní úpravu jednotlivých trestných činů a s nimi spojených institutů. V souvislosti s nastíněnými komparačními cíli autor práce též usiluje, aby ze srovnání vzešla i východiska *de lege ferenda*, jež by mohla být aplikovatelná v českém právním prostředí.

Práce je koncipována dle systematiky českých trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, k nimž autor přiřazuje odpovídající sexuální trestné činy anglické. Činí tak především proto, že anglická právní úprava počtem svých sexuálních trestných činů českou úpravu výrazně převyšuje. Vzhledem k vysokému množství sexuálních trestných činů, s nimiž trestní úprava Anglie a Walesu pracuje, nebylo, také s ohledem na nezbytnou limitaci rozsahu této práce, možné pojednat podrobně o každém z nich. Jejich zevrubné studium tak autor práce ponechává stranou s odkazem na použitou literaturu a další prameny uvedené v závěru práce.

Ačkoli si autor práce uvědomuje, že sexuální relevance se objevuje nejen u trestných činů zařazených do hlavy III. Trestního zákoníku, pro smysluplné uchopení tématu práce je nutné zaměřit se na sexuální trestné činy tak, jak je vymezují právní

úpravy srovnávaných zemí. Nezbytným přesahům se však diplomová práce nevyhýbá, a proto věnuje pozornost i trestným činům, byť stojícím mimo hlavu III. Trestního zákoníku, se zcela zjevnou sexuální povahou. Výskyt takto vymezených sexuálních trestných činů je v práci sledován i statisticky, a to jak v prostředí českém, tak v prostředí anglickém, zjištěné statistické výsledky jsou pak rovněž vzájemně porovnány.

Autor práce přistupuje ke komparaci právních úprav z pohledu hmotného práva, jistým odbočením do oblasti práva procesního, případně i do oblasti kriminologické vědy, se však nelze zcela vyvarovat a pro komplexní uchopení problematiky by takový přístup nebyl ani žádoucí. Jelikož český a anglický právní řád vycházejí z odlišných typů právní kultury, je pro zpracování vytyčeného tématu v jeho relevantním kontextu nezbytné, seznámit se též se základní charakteristikou kontinentálního i angloamerického typu právní kultury. K poznání důsledků, jež se odráží i v úpravě sexuálních trestných činů, a které zařazení srovnávaných zemí do odlišných typů právní kultury vytváří, slouží úvodní kapitola diplomové práce. Následující dvě kapitoly pak pojednávají o vybraných aspektech českého a anglického práva, jež s kategorií sexuálních trestných činů úzce souvisejí. Autor tak záměrně zpracovává obecnou problematiku relevantní k vytyčenému tématu v úvodních třech kapitolách, z nichž lze pak při studiu práce terminologicky vycházet.

S terminologií vyloženou v úvodní části práce se pak autor pokouší pracovat co nejpřesněji, tak, aby bylo zřejmé, co v konkrétních pojmech spatřuje anglická úprava a co naopak úprava česká. Nelze se vyhnout volným překladům určitých termínů. Pro snazší orientaci nejen v pojmosloví, ale zvláště pak v rozsáhlém systému anglických sexuálních trestných činů, autor k této diplomové práci přikládá platné originální znění vybraných ustanovení k vybraným trestným činům upraveným v Sexual Offences Act 2003.

Diplomová práce vychází ze stavu právní úpravy platné ke dni 1. června 2015.

1 Odlišnosti právních kultur

Česká republika a Spojené království Velké Británie a Severního Irska se odlišují nejen formou státního zřízení, jak už samy jejich názvy napovídají, ale též představují zástupce odlišných typů právní kultury. Zatímco ČR spadá do románsko-germánského¹ okruhu kontinentálního typu právní kultury, Anglie a Wales,² jako země spoluutvářející Spojené království, na jejichž právní úpravu je tato diplomová práce soustředěna, se řadí do anglického³ okruhu právní kultury angloamerického typu.

Každý stát má své vlastní právo, což je projevem suverenity státu. Nicméně, i přes svou jedinečnost se právní řády jednotlivých zemí vyznačují určitými shodnými rysy, na základě kterých je možné právní řády zařadit do jednoho z typů právní kultury. Význam pojmu právní kultury lze pak vyložit jako právní systém se všemi jeho specifiky projevujícími se v oblasti tvorby práva, jeho interpretace i aplikace.⁴ Knapp rozeznává tři základní typy světové právní kultury; typ kontinentální, angloamerický a islámský, přičemž poslední jmenovaný není úplně rovnocenný předchozím dvěma hlavním typům.⁵

1.1. Kontinentální typ právní kultury

Kontinentální typ právní kultury se vyvinul pod vlivem římskoprávní tradice a přirozenoprávní teorie v její formě na přelomu 18. a 19. století. Recepce antického římského práva je pak patrná u významných kodifikací občanského práva z počátku 19. století, a to zejména u francouzského Code Civil z roku 1804 a rakouského Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch z roku 1811.

Kodifikační úsilí je pro kontinentální typ právní kultury charakteristické dodnes, kdy se projevuje zejména důrazem na *ius skriptum*, tedy psané právo. K větší stabilitě, předvídatelnosti a vyšší právní jistotě má přispívat především snaha o potlačení plurality pramenů práva. Základním pramenem práva je proto v kontinentálním typu právní kultury právní předpis, v zúženém a zjednodušeném slova smyslu zákon. Ve své ryzi

¹ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-454-1, s. 106.

² Zmiňuje-li se autor této práce o anglickém právu, právním řádu, systému, či právním prostředí, má na mysli právo, právní řád, systém, či právní prostředí Anglie a Walesu.

³ KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy. Úvod do srovnávací právní vědy*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck. ISBN 80-7179-089-3.

⁴ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-454-1, s. 105.

⁵ KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy. Úvod do srovnávací právní vědy*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck. ISBN 80-7179-089-3.

podobě kontinentální právní doktrína vylučuje normativní sílu judikatury a odmítá tak působení soudního rozhodnutí jako pramene práva. Kontinentální právní systém rozlišuje mezi právem soukromým a právem veřejným. Legalita je v kontinentálním typu právní kultury pojímána na základě koncepce právního státu.

1.2. Angloamerický typ právní kultury

Angloamerický typ právní kultury je mnohem mladší než systém kontinentálního práva. Vznikl ve středověké Anglii po jejím dobytí Normany v roce 1066 jako výsledek praxe královských soudů, které při rozhodování aplikovaly tzv. *common law* (společné právo), tedy právo společné celé Anglii. Soudci obvykle následovali rozhodnutí předešlých soudců v obdobných věcech. Dnešní *common law* již nepředstavuje právo společné celé Anglii, ale právo odvozené ze soudních rozhodnutí a postavené na hodnotě precedentu. Vedle *common law*, z rozhodovací praxe lorda kancléře, vznikala také tzv. *equity* (rovnost, spravedlnost), jež měla vyvážit někdy nespravedlivá rozhodnutí královských soudů. V současnosti *equity* funguje jako systém, který sice negarantuje právo jako *common law*, ale jehož prostředků lze využít na základě diskreční pravomoci soudu. *Equity* spolu s *common law* a právním obyčejem tvoří tzv. *case law* (soudcovské právo). To je stěžejním pramenem práva angloamerického typu právní kultury.

Typická je pluralita pramenů práva. Na rozdíl od kontinentálního systému práva zde totiž jako právní pramen existuje též právo psané, ve formě právních předpisů, velké kodexy se však vyskytují pouze zřídka. Naopak zde chybí dělení práva na soukromé a veřejné a legalita je chápána jako *rule of law* (vláda práva, absolutní úcta k právu v jeho objektivním smyslu). Co se týče konkrétně Anglie a Walesu, schází zde psaná ústava se zřetelnými konturami, tudíž ústavní zákony se od ostatních neodlišují formou, ale jen svým obsahem.

1.3. Význam soudního rozhodnutí v českém právu

Jak vyplývá z ustanovení čl. 95 odst. 1 Ústavy České republiky, soudní rozhodnutí nemají normativní dosah, neboť soudce je při rozhodování vázán pouze zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu. Názor soudu má tak právní význam pouze *inter partes*, nikoli však *erga omnes*.⁶ Nicméně, silnou argumentační závaznost lze pozorovat u rozhodnutí zejména vrcholných soudů (Ústavní

⁶ Nález č. 34/2003 Sb. ÚS, sv. 29.

soud, Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud). Ta sice nejsou formálně právně závazná, ale chce-li se od nich soud odchýlit při rozhodování ve srovnatelných věcech, musí to náležitě odůvodnit.⁷ V opačném případě by docházelo nejen k porušení principu právní jistoty a předvídatelnosti, ale také k narušení principu rovnosti před soudem, jelikož panuje rovnost v právech (čl. 1 LZPS; čl. 96 odst. 1 Ústavy) a právo na soudní ochranu přísluší každému (čl. 36 odst. 1 LZPS).

Jakousi faktickou normativní sílu tedy získává spíše větší počet stejných rozhodnutí v podobě ustálené judikatury. Její stabilita je částečně zajišťována zákonnými mechanismy, kdy kupříkladu senát Ústavního soudu může z ustálené rozhodovací praxe vybočit pouze na základě souhlasného stanoviska pléna (§ 13 a 23 ZÚS). Obdobné mechanismy se uplatňují i při rozhodování Nejvyššího soudu či Nejvyššího správního soudu (§ 20 ZSS; § 17 SŘS).

Svým charakterem procesní norma § 13 OZ pak užívá ve slovech „jiný právní případ“ singuláru. Budí tak zdání, že i pouhé jedno soudní rozhodnutí, které je třeba rozbíhavé s ustálenou soudní praxí, může být podkladem pro důvodné očekávání obdobného rozhodnutí i v budoucnu.⁸ Taková doslovná interpretace by však vedla k absurdním závěrům. Důvodné očekávání je i zde totiž založeno na existenci ustálené judikatury.

Úprava § 13 OZ se vztahuje pouze na soukromoprávní záležitosti. Je otázkou, zda by bylo vhodné a žádoucí zavést obdobu důvodného očekávání i do sféry práva veřejného, konkrétně v rámci chystané novelizace Trestního řádu. Právě trestní právo totiž zasahuje do oblasti lidských práv nejrazantněji a rovnost v té nejdosažitelnější možné podobě by zde měla být co nejlépe zaručena. Zpravidla velmi problematické je balancování právní rovnosti ve vztahu oběť – obviněný. Expresivně vyjádřený princip důvodného očekávání by tak mohl přispět k posílení právní jistoty na obou stranách, jak na straně obviněného, tak na straně oběti.

S ohledem na výše uvedené však na jednotlivé soudní rozhodnutí nelze z formálního hlediska v českém právním systému nahlížet jako na precedent a pramen práva.

⁷ Nález č. 163/1999 Sb. ÚS, sv. 16; Rozh. č. 398/2004 Sb. NSS, seš. 12/2004.

⁸ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9, k § 13.

1.4. Význam soudního rozhodnutí v anglickém právu

Soudní rozhodnutí, tedy soudní precedent, představuje v právu Anglie a Walesu formální pramen práva. Právo ze soudních precedentů vyvěrající vytváří systém tzv. common law. Zákonná legislativa naproti tomu zaujímá pozici sekundární. Přesto se zvláště v trestním právu objevují významné kodifikační snahy, zejména pak v oblasti trestných činů majetkových a trestných činů sexuálních.

Doktrína soudního precedentu, či *stare decisis* (setrvat při rozhodnutém), je založena na principu, že obdobné případy mají být souzeny stejně. To znamená, že bylo-li v určitém případě dosaženo rozhodnutí, toto rozhodnutí přímo konstituuje nové právní pravidlo, jenž má být následováno i v příštích obdobných případech. Závazné není rozhodnutí jako celek, ale pouze jakési jeho jádro, tzv. *ratio decidendi* (důvod rozhodnutí). Vše ostatní v rozhodnutí zahrnuté je pak *obiter dicta* (řečeno mimochodem), které formálně závazné není. Samotné *ratio* se vykryštalizuje až během rozhodovacího procesu budoucích kauz, kdy soudci, kteří dané rozhodnutí následují, jej aplikují a vykládají, a tím určují rozsah *ratia*.

Závazná rozhodnutí ovšem mohou vydávat pouze některé soudy, jelikož stejně jako ta česká, je i anglická soudní soustava hierarchizována. Rozhodnutí Nejvyššího soudu (*Supreme Court*) zavazují všechny ostatní soudy v Anglii a Walesu. Vzhledem k historickému vývoji Nejvyššího soudu se pak předpokládá, že on sám svými předchozími rozhodnutími vázán není. Odvolací soud (*Court of Appeal*) je vázán precedenty Nejvyššího soudu, stejně tak jako svými vlastními rozhodnutími. Existují však tři situace, v nichž se Odvolací soud může od svých předešlých rozhodnutí odchýlit; pokud jsou jeho předešlá rozhodnutí v rozporu, pokud bylo jeho rozhodnutí implicitně překonáno samotným Nejvyšším soudem, nebo pokud bylo rozhodnutí učiněno *per incuriam* (z důvodu nedostatečné pečlivosti).⁹ Trestní divize Odvolacího soudu svou diskreci odchýlit se od dřívějšího ještě rozšiřuje, jelikož ve věcech trestních je v sázce svoboda jednotlivce.¹⁰ Odvolací soud pak váže svými precedenty všechny soudy nacházející se pod ním. Posledním soudem anglické soustavy, jenž tvoří závazné precedenty je Vrchní soud (*High Court*). Ten je vázán precedenty Nejvyššího soudu, Odvolacího soudu i svými vlastními rozhodnutími, ovšem s možností odchýlit se od nich

⁹ *Young v Bristol Aeroplane Co. Ltd* [1944] KB 718 (CA).

¹⁰ *R v Gould* [1968] 2 QB 65 (CA).

za stejných podmínek jako Odvolací soud. Soudy prvoinstanční (*Crown Court, Magistrates' Courts*, oba typy nesoucí trestní agendu) precedenty netvoří.

Všechny anglické soudy, a to včetně Nejvyššího soudu, podléhají v otázkách evropského práva precedenční závaznosti rozhodnutí Soudního dvora Evropské Unie. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pak ve smyslu s 2 Human Rights Act 1998 mají pouze povahu vysoce přesvědčivého precedentu, ne však formálně závazného.

Aby doktrína *stare decisis* nevedla k přílišné rigiditě rozhodovacího systému, je možné s nevyhovujícím precedentem naložit několika způsoby. K odlišení precedentu (*distinguishing*) dochází, pokud se posuzovaný případ materiálně, tedy skutkově podstatně liší, může též dojít buď k rozšíření, či zúžení *ratia*. Změnění (*reversing*) se objevuje v instančním postupu, kdy soud výše postavený změní rozhodnutí soudu nižšího, a to v téže věci. K překonání (*overruling*) precedentu, v jiné než aktuálně rozhodované věci, může přistoupit pouze nadřazený soud nebo Nejvyšší soud s ohledem na svá vlastní rozhodnutí. Původní precedent je tedy nahrazen precedentem novým.

1.5. Sbližování právních kultur a jeho vliv na postavení soudního rozhodnutí v českém a anglickém prostředí

Zatímco v anglickém prostředí se na soudní rozhodnutí bez dalšího hledí jako na pramen práva, v českém prostředí je otázka normativního dosahu judikatury problematická. Nejbližší anglickému precedentu snad může stát jen nález Ústavního soudu. Normativní význam spíše faktického charakteru je přikládán pouze většímu počtu stejných rozhodnutí v podobě ustálené judikatury, kdežto v právu Anglie a Walesu i pouhý jeden precedent je dostatečným podkladem pro vytvoření závazného pravidla, které z rozhodnutí sublimuje jako jeho *ratio*. Soudní precedent v anglickém právu se tedy vyznačuje legální závazností, naproti tomu české soudní rozhodnutí získává určitou legitimní závaznost, tím spíše následují-li jej rozhodnutí další. Výsledkem je pak ustálená soudní judikatura, která dle autorova názoru dosahuje normativní závaznosti, a to zejména s ohledem na § 13 OZ, jehož výklad svědčí o progresu směrem k právní závaznosti soudních rozhodnutí a navazuje tak na tendenci nastolenou rozhodovací praxí vyšších soudů.

Výše nastíněná odlišnost v přístupu k soudnímu rozhodnutí jde patrně ruku v ruce již se samotným způsobem dělby státní moci. Český systém se snaží o zřetelné oddělení

moci zákonodárné a soudní, kde legislativě přísluší vytvářet právo, moci soudní naopak právo nalézat a jaksi dotvářet. Absence psané ústavy v anglickém právním prostředí však kromě jiného vedla též k funkčnímu prolínání jednotlivých složek moci a jejich nejasnému oddělení. Do centra pozornosti Evropského soudu pro lidská práva se tak dostala Sněmovna Lordů (*House of Lord*) a otázka nezávislosti soudní moci na základě požadavků čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Sněmovna Lordů v sobě snoubila jak moc zákonodárnou, tak moc soudní. Na jedné straně tvořila právo v podobě statutárního práva, na straně druhé toto právo vykládala a dále tvořila právo v podobě precedentů, jelikož jí náleželo postavení nejvyššího odvolacího soudu v Anglii a Walesu. Rozhodnutí ESLP v případě *McGonnell v United Kingdom*¹¹ vyústilo v přijetí Constitutional Reform Act 2005, na jehož podkladě byla Sněmovna Lordů s účinností od října roku 2009 zbavena soudních pravomocí. Na jejím místě stanul Nejvyšší soud (*Supreme Court*). Formálně tedy došlo k zviditelnění pomyslných hranic oddělující jednotlivé složky moci, fakticky ale funkce prvních soudců Nejvyššího soudu byly obsazeny právě původními členy odvolací komise Sněmovny Lordů (*Appellate Committee of the House of Lords*).¹²

Vlivem působení evropského práva jako supranacionálního práva a judikatury Evropského soudního dvora a Evropského soudu pro lidská práva dochází ke sblížení nejen právních systémů členských států, ale též ke sblížení obou hlavních typů právní kultury. V kontinentálním typu právní kultury je patrná změna ve vnímání soudních rozhodnutí, závaznost rozhodnutí vyšších soudů se tak blíží angloamerické precedenční doktríně. V angloamerickém prostředí naopak stoupá význam zákona, což vede ke kodifikačním snahám i v oblasti trestního práva. Lze předpokládat, že sblížení bude pokračovat i nadále. Pozitivem je jistě posílení významu soudního rozhodnutí, které v českém právním prostředí umožní flexibilněji reagovat na situace, které zákon předvídat nedokáže. Zákon pak dovoluje v angloamerickém systému práva reagovat na nastalé situace daleko rychleji, než tomu je u precedentu. Ten totiž vzniká jako právní pravidlo až *ex post*. V souvislosti s nastíněnými tendencemi vidí autor této práce riziko v pravděpodobném nárůstu množství zákonů. Již nyní vzrůstající význam zákona v anglickém právu vede k dosti velké nystematičnosti a roztříštěnosti právní úpravy. Předmět zákonné úpravy je zde často zaměřen velice úzce, až útržkovitě. Nicméně

¹¹ (28488/95) [2000] ECHR 289.

¹² Constitutional Reform Act 2005 s 25.

nevítaný nárůst počtu právních předpisů se týká i kontinentálního právního systému, lze se domnívat, že takovýto vývoj může vést až k vytrácení přehlednosti právního řádu a ztrátě právní jistoty.

2 Pojem sexuálních trestných činů v ČR, Anglii a Walesu

2.1. Pojem, úprava a přehled trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti se zaměřují na jednání, která jsou v rozporu s mravními postoji společnosti vůči sexuálním vztahům. Vedle lidské důstojnosti chrání rovněž svobodu rozhodování v pohlavních vztazích, mravní atělesný vývoj dětí, jenž by mohl být narušen v důsledku předčasných sexuálních styků, eugenické zájmy ve vztahu k sexuálním aktivitám mezi pokrevními příbuznými a mravopočestnost dospělých.¹³ Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti jsou širším pojmem nežli sexuálně motivované trestné činy, pokrývají totiž i oblast trestných činů motivovaných touhou po zisku (př. skutkové podstaty zahrnující element kořistění). Naproti tomu pojem sexuálně motivovaných trestných činů vychází z předpokladu, že je pachatel motivován touhou po bezprostředním sexuálním uspokojení, přičemž způsob, jakým ho dosahuje, je kriminalizován.¹⁴

Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti se v TZ účinném ode dne 1. ledna 2010 zformovaly do nové hlavy III. Především trestní zákoník z roku 1961¹⁵ trestné činy se sexuálním podtextem řadil do oddílu druhého hlavy VIII. jako trestné činy proti lidské důstojnosti. Nový TZ tak vytvořil terminologicky přesnější úpravu s vysokou mírou komplexnosti a některými novými trestnými činy. Současná hlava III. TZ se navíc díky novele TZ¹⁶ rozšířila ještě o dva nové trestné činy, a to o trestný čin účasti na pornografickém představení a navazování nedovolených kontaktů s dítětem. Kromě toho také novelizovala § 192 TZ a vložením nového odstavce kriminalizovala už samotné vyhledání dětské pornografie. Poslední novela,¹⁷ která se hlavy III. TZ dotkla, z příslušných ustanovení pouze vypustila slova „nebo jiné majetkové hodnoty“ v souvislosti s trestním postihem trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.

¹³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k hlavě III.

¹⁴ WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8, s. 513.

¹⁵ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.

¹⁶ Zákon č. 141/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ Zákon č. 86/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Hlavu III. TZ tvoří konkrétně jedenáct paragrafů, a tedy jedenáct druhů trestných činů, ty však v sobě skrývají ještě další kvalifikované podstaty. Jedná se tedy o tyto trestné činy:

§ 185 znásilnění	§190 prostituce ohrožující mravní vývoj dětí
§ 186 sexuální nátlak	§ 191 šíření pornografie
§ 187 pohlavní zneužití	§ 192 výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií
§ 188 soulož mezi příbuznými	§ 193 zneužití dítěte k výrobě pornografie
§ 189 kuplířství	§ 193a účast na pornografickém představení
	§ 193b navazování nedovolených kontaktů s dítětem

Mimo výše uvedené trestné činy však s lidskou důstojností v sexuální oblasti poměrně úzce souvisí také trestný čin svádění k pohlavnímu styku (§ 202 TZ), který je však nesystematicky vřazen do hlavy IV. TZ. Jistá souvislost s hlavou III. TZ a sexuální problematikou obecně je rovněž patrná u trestného činu obchodování s lidmi (§ 168 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. d) TZ), trestného činu ohrožení pohlavní nemocí (§ 155 TZ), či ohrožování výchovy dítěte dle § 201 TZ.

Co se týče obecného rozdělení trestných činů na přečiny, zločiny a zvlášť závažné zločiny, které se samozřejmě dotýká i trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, je přečinem takový trestný čin, za který trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejvýše pět let. Zločiny jsou ve vztahu k přečinům vymezeny negativně jako všechny trestné činy, které nejsou přečiny. Zvlášť závažným zločinem je pak úmyslný trestný čin, který zákon trestá odnětím svobody s horní hranicí sazby nejméně deset let.¹⁸

2.2. Pojem, úprava a přehled sexuálních trestných činů

Sexual offences (sexuální trestné činy) postihují jednání jednotlivců v sexuálních vztazích, které je buď nevhodné, špatné, či proti vůli druhé osoby, tedy nekonsensuální.¹⁹ Sexuální trestné činy jsou někdy charakterizovány také jako činy, jimiž pachatel zasahuje

¹⁸ § 14 TZ.

¹⁹ Home Office. *Setting the boundaries : Reforming the law on sex offences* [online]. Vol. I. July 2000 [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.homeoffice.gov.uk/documents/vol1main.pdf?view=Binary>>.

do sexuální svobody jednotlivce.²⁰ Naopak užší definice vymezuje pojem sexuálních trestných činů jako činy sexuálního násilí.²¹ Ze systematiky trestných činů v Sexual Offences Act 2003 lze vyčíst, že kromě svobody jednotlivce v intimních vztazích je chráněn také tělesný a mravní vývoj dětí, morálka v rodinných vztazích, a to i v těch nepokrevních, v neposlední řadě pak též společenská mravnost.

Sexuální trestné činy byly původně upraveny, mimo pravidla common law a ostatní útržkovité akty, v normě Sexual Offences Act 1956. Úprava však byla nekoherentní, diskriminační a také zastaralá, neboť vycházela ještě z práva viktoriánského období. S účinností ode dne 1. května 2004 byla úprava sexuálních trestných činů z velké části přenesena do nového Sexual Offences Act 2003.²² Ten měl plnit funkci kodexu a komplexně upravit problematiku sexuálních trestných činů, Card však na něj jako na kodex nenahlíží, neboť až na pár výjimek, nový akt neupravuje trestné činy související s prostitucí.²³ SOA 2003 je však často kritizován pro způsob, jakým jednotlivé sexuální trestné činy upravuje.²⁴ Snaha zákonodárce postihnout co možná nejširší škálu situací, totiž vedla nejenom k vytvoření enormního počtu sexuálních trestných činů, ale také k výraznému překrývání jejich skutkových podstat. To pak dává prokuratuře silnou diskreční pravomoc, pro jaký čin bude pachatele stíhat.²⁵

Sexuální trestní činy lze obecně rozdělit na *indictable offences*, *summary offences* a *either-way offences*.²⁶ První kategorie představuje ty nejzávažnější trestné činy, které jsou souzeny před porotou u Královského soudu (*Crown Court*), s horní hranicí trestu odnětí svobody stanovenou v příslušných zákonech a možností uložit pokutu v neomezené výši. *Summary offences* jsou ty nejméně závažné trestné činy, které jsou souzeny bez poroty u prvoinstančních soudů (*magistrates' courts*). Lze za ně uložit trest odnětí svobody do šesti měsíců, je-li pak takových činů více, tak v souhrnu maximálně do dvanácti měsíců, pokutu pak do výše pět tisíc liber. *Either-way offences* stojí mezi

²⁰ STEVENSON, Kim; DAVIES, Anne; GUNN, Michael. *Blackstone's Guide to the Sexual Offences Act 2003*. OUP, 2004. ISBN 978-0-19-927000-2, s. 4.

²¹ BROWN, Jennifer; WALKLATE, Sandra. *Handbook on sexual violence*. Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-67072-2, s. 92.

²² SI 2004/874.

²³ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 13.

²⁴ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. xiii.

²⁵ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. xvi.

²⁶ LOVELESS, Janet. *Complete Criminal Law : Text, Cases, and Materials*. 4th ed. OUP, 2014. ISBN 978-0-19-870229-0, s. 17.

výše uvedenými kategoriemi a obviněný si může zvolit, zda chce být souzen před porotou či nikoli, pokud se však prvoinstanční soud nevzdá jurisdikce ve prospěch Královského soudu. V následujících kapitolách bude autor u *either-way offences* pro větší přehlednost práce uvádět pouze sankci v případě, že bude trestný čin souzen u Královského soudu, bude tak možné lépe sledovat, jakou závažnost v něm anglické právo spatřuje.

Dle SOA 2003 je možné sexuální trestné činy řadit do několika skupin:

- ss 1–4 znásilnění, sexuální útok a nekonsensuální sexuální aktivita (*rape; assault by penetration; sexual assault; causing sexual activity without consent*);
- ss 5–8 sexuální trestné činy proti dětem mladším třinácti let (*rape of a child under 13; assault of a child under 13 by penetration; sexual assault of a child under 13; causing or inciting a child under 13 to engage in sexual activity*);
- ss 9–15 sexuální trestné činy páchané dětmi nebo páchané na dětech (*sexual activity with a child; causing or inciting a child to engage in sexual activity; engaging in sexual activity in the presence of a child; causing a child to watch a sexual act; arranging or facilitating commission of a child sex offence; meeting a child following sexual grooming etc.*);
- ss 16–24 sexuální trestné činy páchané zneužitím postavení a důvěry (*abuse of position of trust: sexual activity with a child; abuse of position of trust: causing or inciting a child to engage in sexual activity; abuse of position of trust: sexual activity in the presence of a child; abuse of position of trust: causing a child to watch a sexual act*);
- ss 25–29, 64 a 65 příbuzenské sexuální trestné činy (*sexual activity with a child family member; inciting a child family member to engage in sexual activity; sex with an adult relative: penetration; sex with an adult relative: consenting to penetration*);
- ss 25–44 trestné činy páchané na duševně narušených osobách (*sexual activity with a person with a mental disorder impeding choice; causing or inciting a person, with a mental disorder impeding choice, to engage in sexual activity; engaging in sexual activity in the presence of a person with a mental disorder impeding choice; causing a person, with a mental disorder impeding choice, to watch a sexual act; inducement, threat or deception to procure sexual activity with a person with a mental disorder; causing a person with a mental disorder to engage in or agree to engage in sexual activity by inducement, threat or deception; engaging in sexual activity in the presence, procured by inducement, threat or deception, of a person with a mental*

disorder; causing a person with a mental disorder to watch a sexual act by inducement, threat or deception; care workers: sexual activity with a person with a mental disorder; care workers: causing or inciting sexual activity; care workers: sexual activity in the presence of a person with a mental disorder; care workers: causing a person with a mental disorder to watch a sexual act);

- ss 47–56 a 59A sexuální vykořisťování a obchod s lidmi ve vztahu k pornografii a prostituci (*paying for sexual services of a child; causing or inciting sexual exploitation of a child; controlling a child in relation to sexual exploitation; arranging or facilitating; sexual exploitation of a child; soliciting; causing or inciting prostitution for gain; controlling prostitution for gain; paying for sexual services of a prostitute subjected to force etc.; trafficking people for sexual exploitation*);
- ss 61–63 přípravné trestné činy s úmyslem spáchat sexuální trestný čin (*administering a substance with intent; committing an offence with intent to commit a sexual offence; trespass with intent to commit a sexual offence*); a
- ss 66–71 trestné činy proti společenské slušnosti (*exposure; voyeurism; intercourse with an animal; sexual penetration of a corpse; sexual activity in a public lavatory*).

2.3. Srovnání úpravy trestných činů v sexuální oblasti v právu ČR, Anglie a Walesu

Pojem českých sexuálních trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti se s pojmem anglických sexuálních trestných činů poměrně shoduje, právo v obou zemích chrání obdobné objekty a silně se zaměřuje také na zvláštní ochranu dětí a osob s duševní poruchou. Ačkoli by se mohlo zdát, že zde taková shoda, s ohledem na daleko vyšší počet anglických sexuálních trestných činů, být nemůže, skutkově se trestné činy, až na níže nastíněné výjimky, překrývají.

Excesivní množství anglických sexuálních trestných činů je důsledkem snahy zákonodárce o pokrytí široké škály situací, v nichž by mohl být zájem jednotlivce v intimní sféře porušen. Tento tzv. *catch-all* přístup sice vede k vytvoření na první pohled hojného počtu různých trestných činů, při pohledu zevrubnějším je zřejmé, že se skutkové podstaty jednotlivých činů značně překrývají. Zatímco tedy český zákonodárce volil, dle autorova mínění přehlednější a komplexnější, způsob úpravy s několika málo trestnými činy, jejichž rozsah pak rozšiřuje kvalifikovanými podstatami, anglický přístup

šel cestou vytváření mnoha zvlášť stojících trestných činů, které se pak od sebe liší více méně v pouhém předmětu útoku.

Česká úprava trestných činů v sexuální oblasti je daleko komplexnější také proto, že je logicky upravena v jediném zákoně, dokonce v jediné hlavě zákona, alespoň co se jednotlivých druhů trestných činů týče. Naproti tomu anglický SOA 2003 i přesto, že vytvořil několik desítek trestných činů, nezahrnuje v sobě všechny sexuální trestné činy, velká část činů s relací k prostituci stojí mimo SOA 2003, a tedy v jiných zákonech. Neobvyklý však SOA 2003 není pouze množstvím sexuálních trestných činů, ale také právě svou formou. V zemi s common law tradicí a především pak v oblasti trestního práva je psaná zákonná úprava spíše výjimkou. Vliv angloamerického typu právní kultury lze pak spatřovat v části druhé SOA 2003, který se soustředí na soudní příkazy a jakási preventivní opatření, ty však mají povahu občanskoprávní, což svědčí o nedostatečném oddělení práva soukromého a veřejného.

2.4. Statistické srovnání výskytu sexuální kriminality v ČR, Anglii a Walesu

Následující údaje vycházejí z počtu zjištěných trestných činů policejními orgány.²⁷ Aby bylo srovnání co nejpřesnější a aby okruhy zohledněných skutkových podstat obou států co nejlépe korespondovaly, anglický i český okruh zahrnuje skutkovou podstatu obchodování s lidmi, naopak z českého okruhu mravnostní kriminality (MK) byly vynechány skutkové podstaty ohrožování pohlavní nemocí (OPM), ublížení na zdraví pohlavní nemocí (UZPN) a ublížení na zdraví pohlavní nemoci z nedbalosti (UZPNN). Z okruhu anglické sexuální kriminality (SK) pak byly vynechány činy sexuálně nepřirozené (SN; styk se zvířetem či mrtvým lidským tělem) voyeurismus a obnažování na veřejnosti (VO).

²⁷ Veškeré statistické údaje jsou čerpány z následujících zdrojů:

ONS. *Crime in England and Wales, Year Ending December 2014* [online]. April 2015. [cit. 2015-06-01].

Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-373433>>;

ONS. *Crime Statistics, period ending December 2012* [online]. April 2013. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z

WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-300972>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2014* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2013* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2012* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2011* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2011.aspx>>.

Vzorec pro výpočet sexuální kriminality v ČR tedy vypadá následovně:

$TČC/STČ \times 100$ = podíl sexuální kriminality v % (zaokrouhleno na druhé desetinné místo)

TČC = trestné činy celkem

STČ = sexuální trestné činy = MK – OPM – UZPN – UZPNN

Vzorec pro výpočet sexuální kriminality v Anglii a Walesu vypadá následovně:

$TČC/STČ \times 100$ = podíl sexuální kriminality v % (zaokrouhleno na druhé desetinné místo)

TČC = trestné činy celkem

STČ = sexuální trestné činy = SK – SN – VO

Podíl sexuální kriminality	rok 2014	rok 2013	rok 2012	rok 2011
Anglie a Wales (v %)	1,93	1,47	1,26	1,18
ČR (v %)	0,75	0,64	0,64	0,65
rozdíl (v %)	1,18	0,83	0,62	0,53

Sexuální kriminalita za uplynulý rok 2014 tvořila v poměru k ostatním zjištěným trestným činům 1,93 % v Anglii a Walesu, v ČR pak skoro o více než jedno procento méně, tedy 0,75 % z celkové zjištěné kriminality. V roce 2013 anglická sexuální kriminalita odpovídala 1,47 % a česká sexuální kriminalita 0,64 % celkové zjištěné kriminality. Roku 2012 sexuální kriminalita tvořila 1,26 % z celkové zjištěné anglické kriminality, v ČR byl pak podíl zjištěné sexuální kriminality opět nižší a odpovídal 0,64 %. V roce 2011 byl podíl zjištěné sexuální kriminality 1,18 % v Anglii a Walesu a 0,65 % v ČR.

Ačkoli to z tabulky není zřejmé, množství zjištěných sexuálních trestných činů v Anglii a Walesu v roce 2014 ve srovnání s rokem předešlým stoupl o 32 %, naopak celková kriminalita klesla o 7 %. Počet zjištěných sexuálních trestných činů tak byl nejvyšší za období od přelomu roku 2012 a 2013.²⁸

Z uvedených statistických údajů vyplývá, že podíl zjištěné sexuální kriminality stoupá, tento nárůst však může být způsoben také stoupajícím počtem obětí, které se rozhodly daný trestný čin oznámit na policii. Právě sexuální kriminalita je obecně hodnocena jako velmi latentní. Skutečný podíl sexuální kriminality je tedy pravděpodobně daleko vyšší.

²⁸ ONS. *Crime in England and Wales, Year Ending December 2014* [online]. April 2015. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: < <http://www.ons.gov.uk/ons/rel/crime-stats/crime-statistics/year-ending-december-2014/index.html>>.

3 Vybrané aspekty trestního práva v relaci k sexuálními trestnými činůmi v ČR, Anglii a Walesu

3.1. Zavinění a *mens rea*

3.1.1. *Mens rea* v anglickém právu²⁹

Sexuální trestné činy upravené v Sexual Offences Act 2003 zpravidla vyžadují zavinění (*mens rea*) v podobě úmyslu. Obviněný však může spoléhat na faktický omyl negující jeho úmysl. Právní úprava pak často u jednotlivých sexuálních trestných činů vymezuje i konkrétní skutečnosti, u kterých je omyl přípustný. Nejčastěji se jedná o věk oběti či její souhlas³⁰ s určitou aktivitou. Skutkový omyl však není relevantní u těch (ne však všech)³¹ trestných činů, u nichž v roli oběti figuruje dítě mladší třinácti let. V takovém případě je osoba trestně odpovědná objektivně (*strict liability*), tedy bez ohledu na fakt, zda si pravého věku oběti byla, či nebyla vědoma, či zda se v něm upřímně a důvodně zmýlila.³²

Právo Anglie a Walesu obecně pracuje s omylem (*mistake*) založeným buď na upřímném nebo také pravém, ryzím přesvědčení (*honest or genuine belief*), nebo s omylem v jeho přísnější formě, založeném na upřímném a navíc odůvodněném nebo také rozumném či důvodném přesvědčení (*reasonable belief*). *Reasonable belief* tedy v sobě samozřejmě už z podstaty věci zahrnuje i *honest belief*. Zatímco *honest belief* je postaven čistě subjektivně na skutečném aktuálním stavu mysli pachatele, *reasonable belief* je objektivní povahy, kdy dochází ke srovnání pachatele s běžným rozumným člověkem (*reasonable person comparison*) a tím, zda by se taková abstraktní osoba ve srovnatelné situaci rovněž zmýlila, tato abstraktní osoba se přitom nemusí nacházet v poměrech srovnatelných s poměry pachatelovými, tedy na osobní poměry pachatele zde není brán zřetel. Dlouhou dobu byl však přípustný pouze omyl založený na rozumném přesvědčení, tradice přísnějšího omylu vzešla z případu *Tolson*.³³ Precedent byl prvně

²⁹ Aby byla možná patřičná ilustrace problematiky, pojednává autor záměrně nejprve o anglické právní úpravě.

³⁰ O skutkovém omylu ve vztahu k institutu souhlasu podrobně pojednávají následující kapitoly práce, zejména kapitola 4 a 5.

³¹ Problematika, kdy prvek dítěte mladšího třinácti let nevede k objektivní odpovědnosti pachatele, bude podrobně probrána níže, v příslušných kapitolách práce.

³² Jedná se o trestné činy zachycené v SOA 2003 pod ss 9–12, 16–19, 25, 26 a 47–50.

³³ *R v Tolson* (1889) 23 QBD 168.

narušen až rozhodnutím v případě *DPP v Morgan*,³⁴ který zavedl subjektivní přístup k omylu v otázkách *mens rea*. Proto tam, kde zákon expresivně nepožaduje rozumné mylné přesvědčení (*mistaken reasonable belief*), postačuje, když obviněný jedná v upřímném mylném přesvědčení (*mistaken honest belief*) o určitém faktu.³⁵

3.1.2. Zavinění v českém právu

Trestní odpovědnost je u všech trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti postavena na zavinění ve formě úmyslu.³⁶ Úmysl však nemůže být přisuzován tomu, kdo jedná na základě skutkového omylu, a tedy při spáchání činu nezná ani nepředpokládá jako možnou skutkovou okolnost, která je znakem trestného činu.³⁷ Neodpovídá-li vědění obviněného skutečnosti, je jeho trestní odpovědnost za čin, vyžadující úmyslné zavinění, vyloučena. Česká úprava přitom nevymezuje žádné zvláštní konkrétní případy skutkových omylů.³⁸

Český Trestní zákoník žádné explicitní měřítko na různé stupně skutkového omylu nevytváří. Z detailnějšího pohledu na § 18 odst. 1 TZ je ale možné požadavky na formu skutkového omylu vyčíst. Skutkový omyl sice vylučuje úmyslné zavinění, nebrání však nedbalostní trestné odpovědnosti. Pachatel jednající ve skutkovém omylu určitý fakt neví, připadá tak v úvahu pouze nedbalost nevědomá.³⁹ Skutkový omyl proto vylučuje zaviněnou trestní odpovědnost pouze tehdy, neměl-li obviněný o určité skutečnosti vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům správnou představu a buď ji mít nemohl, nebo nebyl povinen ji mít.⁴⁰ Slova „vědět měl a mohl“, s nimiž § 16 odst. 1 písm. b) TZ pracuje, chápe autor práce jako objektivní prvek charakteristiky skutkového omylu, kterým se česká úprava přibližuje anglickému *mistaken reasonable belief*. Naopak v zohlednění okolností a osobních poměrů pachatele spatřuje autor práce jasný subjektivní prvek, a tudíž přiblížení k anglickému konceptu *mistaken honest belief*.

³⁴ [1975] 2 All ER 347 HL.

³⁵ Lord Nicholls v případě *B (A minor) v DPP* [2000] 1 All ER 833, [2000] Crim LR 403 HL řekl (volně přeloženo): „Kde je element *mens rea* popřen mylným přesvědčením, je tak popřen stejně dobře přesvědčením rozumným jako přesvědčením nerozumným.“ („*When mens rea is ousted by a mistaken belief, it is as well ousted by an unreasonable belief as by a reasonable belief.*“) Případ tak upevnil subjektivní přístup k *mens rea* a omylu.

³⁶ § 13 odst. 2 TZ

³⁷ § 18 odst. 1 TZ

³⁸ V praxi absence takové úpravy nevede k žádným obtížím díky právní nauce. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. Obecná část (§ 1–139). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k §18.

³⁹ § 16 odst. 1 písm. b) TZ.

⁴⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. Praha : Leges, 2010. ISBN 978-80-8721-249-3, s. 233.

Komentářová literatura⁴¹ se k otázce stupňů skutkových omylů explicitně nevyjadřuje. Dle autorova názoru je skutkový omyl vylučující zavinění trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti přípustný také ve dvou podobách. Ve své přísnější podobě, dle dikce § 16 odst. 1 písm. b) TZ, kdy dochází kromě uvážení subjektivních kritérií pachatele i k uvážení objektivních kritérií, a ve své mírnější podobě, kdy po uvážení jeho subjektivních kritérií je zřejmé, že nemohl nebo neměl povinnost vědět. Omyl ve své přísnější podobě je tedy jakousi quasi-kategorií mezi anglickým *reasonable belief* a *honest belief*, česká forma mírnějšího omylu pak odpovídá anglickému pojmu *honest belief*. Jinak řečeno, přísnější omyl je objektivně-subjektivní, mírnější pak subjektivní.

3.1.3. Srovnání českého zavinění a anglického *mens rea*

Úmyslné zavinění je vyžadovanou subjektivní stránkou jak u českých trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, tak u anglických sexuálních trestných činů. Úprava Anglie a Walesu jde však o něco dále, když se u některých sexuálních trestných činů spokojí už s objektivní odpovědností. V případě vybraných sexuálních trestných činů zahrnujících skutkový element dítěte mladšího třinácti let, tak není podstatné, zda se pachatel upřímně a důvodně domníval, že dítě je starší třinácti let, respektive šestnácti let. Je-li dítě mladší třinácti let, na pachatelův omyl ohledně věku oběti není brán žádný zřetel. Z tohoto pohledu je možné říci, že anglická úprava postihuje pachatele přísněji.

Právní úprava skutkového omylu je pak dle názoru autora v anglickém právu ve vztahu k sexuálním trestným činům vymezena úžeji než úprava česká. Česká úprava nestanovuje výslovně situace, v nichž se pachatel může zmýlit. Podíváme-li se kupříkladu na anglické sexuální trestné činy proti dětem upravené v ss 9 až 12 SOA 2003,⁴² jediným relevantním skutkovým omylem, jehož se může pachatel dopustit, je omyl ve věku dítěte. Takový omyl je ale navíc relevantní pouze tehdy, je-li dítě starší třinácti let. Pokud je tedy legální věková hranice pro sexuální styk stanovena na šestnáct let,⁴³ přičemž pod hranicí třinácti let není skutkový omyl relevantní, pak anglická úprava dovoluje pachateli

⁴¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁴² Ss 9 až 12 SOA 2003 obsahují následující (volně přeloženo): „Oběť je mladší šestnácti let a pachatel se rozumně nedomnívá, že je oběti šestnáct let nebo více, anebo je oběti méně než třináct let.“ („*B is under 16 and A does not reasonably believe that B is 16 or over, or B is under 13.*“).

⁴³ SOA 2003 s 9.

spoléhat pouze na omyl ve věku dítěte v rozmezí od třináctého do šestnáctého roku. U dalších anglických sexuálních trestných činů upravených pod ss 16 až 19, 25, 26 a 47 až 50 SOA 2003 je zmíněna oběť osmnáctiletá či starší,⁴⁴ rozmezí pro skutkový omyl je tedy o dva roky širší.

Skutkový omyl české právní úpravy takto nikterak omezen není. Pachatel může skutkový omyl ohledně věku dítěte namítat, i kdyby dítě bylo ve skutečnosti mladší třinácti let, avšak pachatel by byl důvodně přesvědčen, že dítě bylo starší patnácti let. Dovedeno *ad absurdum*, obviněný by mohl namítat skutkový omyl třeba i u pětiletého dítěte, takový namítaný omyl by samozřejmě ztroskotal kvůli objektivním požadavkům skutkového omylu, které byly nastíněny výše, nicméně možnost vůbec namítnout i tento snad téměř nereálný omyl zde je. Anglická úprava naproti tomu namítnutí natolik extrémního omylu u vybraných činů výslovně vylučuje.

Právo Anglie a Walesu rozeznává dvě kategorie omylu, subjektivně postavený *mistaken honest belief* a objektivně postavený *mistaken reasonable belief*. Autor práce se domnívá, že právo ČR má také dvě kategorie, omyl subjektivní, typově odpovídající anglické kategorii *honest*, a omyl objektivně-subjektivní, který se svou povahou nachází někde mezi oběma anglickými kategoriemi. Ve vztahu k českým trestným činům proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti je tedy nezbytné zmínit, že bude-li předmětem omylu skutečnost, tvořící součást skutkové podstaty činu (kupříkladu věk dítěte u trestného činu pohlavního zneužití dle § 187 odst. 1 TZ), úmyslné zavinění je vyloučeno, pachatel nebude trestně odpovědný, **i kdyby** vědět měl a mohl. Pokud ale půjde o omyl ohledně skutečnosti, která je tzv. jinou skutečností⁴⁵ ve smyslu § 17 písm. b) TZ (například omyl o věku znásilněné osoby dle § 185 odst. 2 písm. a) nebo odst. 3 písm. b) TZ), pachatel bude odpovědný **pouze** tehdy, když vědět měl a mohl.

Problematika přípustnosti souhlasu oběti jako skutečnosti, v níž se pachatel může zmýlit, v právu Anglie a Walesu úzce souvisí s legálními věkovými hranicemi. Za dítě je jak v ČR,⁴⁶ tak v Anglii a Walesu⁴⁷ shodně považována osoba mladší osmnácti let.

⁴⁴ Volný překlad: „Oběť je mladší osmnácti let a pachatel se rozumně nedomnívá, že je oběti osmnáct let nebo více, anebo je oběti méně než třináct let.“ („B is under 18 and A does not reasonably believe that B is 18 or over, or B is under 13.“).

⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 185.

⁴⁶ § 126 TZ.

⁴⁷ Family Law Reform Act 1996 s 1.

Nicméně u některých činů za dítě SOA 2003 považuje osoby mladší šestnácti let.⁴⁸ *Age of consent* neboli věková hranice, kdy může dítě dát právně relevantní souhlas k sexuálnímu styku, je v Anglii a Walesu stanovena na šestnáct let, což je o rok více ve srovnání s českou právní úpravou.⁴⁹ Znatelný rozdíl je však u věku trestní odpovědnosti pachatele, dle českého práva je jí hranice patnácti let,⁵⁰ v anglickém systému se však počítá s trestní odpovědností pachatele již v deseti letech⁵¹ věku.

Autora tak vůbec nepřekvapuje, že ustanovení zahrnující sexuální trestné činy proti dětem mladším třinácti let a sexuální trestné činy proti dětem (tyto dvě kategorie se výrazně překrývají)⁵² vůbec nepočítají se skutkovým omylem pachatele v souhlasu oběti s předmětnou aktivitou. Oběť, která nedosáhla věku šestnácti let, totiž takový souhlas ani není oprávněna dát, respektive takový souhlas nemá žádný právní význam. Autorovi se zdá ale matoucí, že anglická právní úprava nepřipouští možnost skutkového omylu v souhlasu u sexuálních trestných činů, kde se počítá s obětí sice mladší osmnácti let, ale starší šestnácti let, a tak způsobilou dát právně relevantní souhlas k sexuální aktivitě.⁵³ Česká úprava se zdá autorovi práce rovněž daleko méně rozporuplná z toho důvodu, že věkové hranice trestní odpovědnosti a sexuálního života jsou shodně nastaveny na patnáctý rok. Nedochází tak k zvláštním situacím, kdy desetileté dítě sexuálně útočí na dítě šestnáctileté, přičemž desetileté dítě, které ještě není způsobilé souhlasit se sexuální aktivitou, je za tuto aktivitu trestně odpovědné. Pro úplnost autor uvádí, že s 1 Sexual Offences Act 1993 zrušil domněnku, že chlapec mladší čtrnácti let není schopen pohlavního styku.

Pokud jde o koncepci trestní odpovědnosti, považuje autor anglickou úpravu kvůli možné *strict liability* za přísnější. Co se týče konstrukce skutkového omylu, lze určitě za zdařilejší pokládat úpravu českou, ať už z důvodu větší ucelenosti a přehlednosti, nebo díky větší obecnosti úpravy. K rozdílnosti věkových hranic je nutné říci, že se stále jedná jen a pouze o hranice uměle vytvořené, o konstrukty vytvořené společností. Z povahy věci není možné přesně určit, kdy člověk přestává být dítětem, nebo kdy je zralý zahájit pohlavní život. Každý dozrává v jiném věku. Bez těchto umělých hranic by však nebylo možné společnost efektivně chránit. Trestní úprava Anglie a Walesu je pak s trestní

⁴⁸ SOA 2003 s 9.

⁴⁹ § 187 odst. 1 TZ.

⁵⁰ § 25 TZ.

⁵¹ Children and Young Persons Act 1933 s 50.

⁵² SOA 2003 s 5–8 a 9–12.

⁵³ Konkrétně má autor na mysli ss 16 ž 19 SOA 2003.

odpovědností od deseti let rozhodně výrazně tvrdší než úprava ČR, což může v jistých situacích vést k absurdním výsledkům, jak je nastíněno výše.

3.2. Trestní odpovědnost právnických osob

3.2.1. Trestní odpovědnost právnických osob v ČR

Pachatelem některých trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti může být ode dne 1. ledna 2012 také právnická osoba.⁵⁴ Ve své původní podobě zavedl ZTOPO pravou trestní odpovědnost právnických osob pro trestný čin sexuálního nátlaku, pohlavního zneužití, kuplířství, výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií a zneužití dítěte k výrobě pornografie. Zahrnuty byly rovněž trestné činy stojící mimo III. hlavu TZ, avšak s relací k sexuálním trestným činům, a to trestný čin obchodování s lidmi a trestný čin svádění k pohlavnímu styku. Novelou⁵⁵ však byl s účinností ode dne 1. srpna 2014 okruh trestných činů se sexuální tematikou, za něž může být právnická osoba trestně odpovědná, rozšířen o trestný čin znásilnění, účasti na pornografickém představení a navazování nedovolených kontaktů s dítětem.

Česká republika tak zavedla regulační model, v kterém zákonodárce vybírá jednotlivé trestné činy, za něž lze právnickou osobu trestně postihnout, s ohledem na závazky vyplývající jak z mezinárodních smluv, tak z práva Evropské unie. Výrazným podkladem pro selekci trestných činů pak pro českého zákonodárce byla zejména rámcová rozhodnutí, která však členské státy zavazují jen co do výsledku, nikoli však co se týče formy užitých prostředků k ošetření odpovědnosti právnických osob.⁵⁶

Koncepce trestní odpovědnosti právnických osob je postavena na přičitatelnosti jednání zákonem⁵⁷ specifikované fyzické osoby osobě právnické. Tato fyzická osoba musí při spáchání trestného činu jednat jménem právnické osoby, v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti. Trestní odpovědnost právnické osoby navíc není závislá na trestní odpovědnosti fyzické osoby.⁵⁸

⁵⁴ Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

⁵⁵ Zákon č. 141/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁶ Jedná se kupříkladu o tato rámcová rozhodnutí: Rámcové rozhodnutí Rady o boji proti pohlavnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii (2004/68/SVV) nebo Rámcové rozhodnutí Rady o boji proti obchodování s lidmi (2002/629/SVV).

⁵⁷ § 8 odst. 1 ZTOPO.

⁵⁸ § 8 odst. 3 a § 9 odst. 3 ZTOPO.

3.2.2. Trestní odpovědnost právnických osob v Anglii a Walesu

Trestní odpovědnost právnických osob neboli *corporate liability* má v anglickém právu dlouhou tradici. Roku 1842 v případě *Queen v Birmingham and Gloucester Railway Company*⁵⁹ anglický soud poprvé umožnil trestní stíhání právnické osoby, a to v případech, kdy zákon stanoví u trestného činu objektivní odpovědnost nevyžadující element *mens rea*. Později soudní praxe dovolila stíhat právnickou osobu za jakýkoli trestný čin, kdy lze právnické osobě přisoudit *mens rea* na základě úmyslu osoby zastávající ve struktuře právnické osoby rozhodovací pozici.⁶⁰

V současnosti může být právnická osoba trestně odpovědná buď nepřímo (*vicariously*) – na základě principu delegace (*delegation*) u trestných činů vyžadujících *mens rea*, či na základě principu přičítání (*attribution*) u trestných činů s objektivní odpovědností – nebo přímo na základě principu identifikace (*identification*).⁶¹ Pokud se jedná o možnou odpovědnost právnických osob za sexuální trestné činy, *vicarious liability* nepřichází v úvahu, neboť spadá pouze do oblasti tzv. *public welfare* (obecného dobra, např. ochrana spotřebitele).⁶²

Rozhodující je zde tedy přímá odpovědnost na základě identifikačního principu, který výstižně popsal Lord Denning v případě *Bolton (Engineering) Co. Ltd. v T.J. Graham and Sons Ltd*,⁶³ když právnickou osobu přirovnal k lidskému tělu, jehož mozek jako nervové centrum kontroluje, resp. ovládá, co dělají ruce a jaké náčiní používají, přičemž členové vedení představují mozek a vůli právnické osoby.⁶⁴ Právnické osobě je tedy možné přisoudit trestní odpovědnost pouze tehdy, poruší-li trestní právo vysoce postavený jednotlivec, fyzická osoba, s rozhodujícími pravomocemi, typicky třeba člen představenstva nebo seniorní manažer, v rámci výkonu své funkce. Trestní odpovědnost právnické osoby je však závislá na trestní odpovědnosti takové fyzické osoby, pokud tedy

⁵⁹ (1842) 3 QB 223; 114 ER 492.

⁶⁰ *DPP v Kent and Sussex Contractors Co* [1944] 1 All ER 119.

⁶¹ LOVELESS, Janet. *Complete Criminal Law : Text, Cases, and Materials*. 4th ed. OUP, 2014. ISBN 978-0-19-870229-0, s. 187.

⁶² LOVELESS, Janet. *Complete Criminal Law : Text, Cases, and Materials*. 4th ed. OUP, 2014. ISBN 978-0-19-870229-0, s. 175.

⁶³ [1957] 1 QB 159.

⁶⁴ „A company may be linked to a human body with brain, nerve centre which controls what it does and hands which hold the tools. The state of mind of the managers representing the directing mind of the company is treated by the law as the state of mind of the company.”

nebude stíhána fyzická osoba, nebo tato fyzická osoba bude zproštěna viny, právnická osoba trestně odpovědná nebude.⁶⁵

3.2.3. Srovnání trestní odpovědnosti právnických osob v českém a anglickém právu

V obou právních úpravách se institut trestní odpovědnosti právnických osob vyskytuje. Zatímco v anglickém právu se jedná již o institut tradiční, české právo s ním pracuje až od roku 2012. Český zákonodárce problematiku upravuje v samostatném zákoně, kdežto v právním prostředí Anglie a Walesu zákonná úprava, která by explicitně stanovila trestní odpovědnost právnických osob, schází.⁶⁶ Výsledkem pak je, že zatímco česká právnická osoba může odpovídat pouze za trestné činy specifikované v § 7 ZTOPO, anglická právnická osoba může být teoreticky odpovědná za všechny trestné činy, není to ale tak úplně pravda.

Aby mohla anglická právnická osoba být za trestný čin odpovědná, takový čin musí být potrestatelný pokutou,⁶⁷ vyloučeno je tak třeba znásilnění, které česká právní úprava naopak právnické osobě přičítá. Některá literatura dále nepočítá s přímou trestní odpovědností právnické osoby tam, kde skutková podstata činu zahrnuje pohlavní styk, bere však v úvahu její trestní odpovědnost v pozici účastníka.⁶⁸ Oproti české úpravě, tak dochází ve vztahu k trestným činům se sexuálním prvkem k výraznému zúžení.

Kromě toho trestný čin musí být spáchán vedoucím představitelem právnické osoby při výkonu jeho funkčních povinností, takže anglické právo při aplikaci identifikačního principu neumožňuje odpovědnost právnické osoby za úmyslné jednání jejích řadových zaměstnanců. Problematika trestné činnosti zaměstnanců je naopak českým ZTOPO pokryta. Nejvýraznějším rozdílem ale zůstává vztah trestní odpovědnosti mezi právnickou osobou a fyzickou osobou, která trestný čin fakticky spáchala. Trestní odpovědnost anglické právnické osoby je totiž odvislá od trestní odpovědnosti osoby fyzické, pokud by tato byla kupříkladu zproštěna viny, nebylo by možné stíhat ani osobu

⁶⁵ LOVELESS, Janet. *Complete Criminal Law : Text, Cases, and Materials*. 4th ed. OUP, 2014. ISBN 978-0-19-870229-0, s. 176.

⁶⁶ CPS. Factsheet : *Corporate Prosecutions*. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupný z WWW: <http://www.cps.gov.uk/legal/a_to_c/corporate_prosecutions/>.

⁶⁷ CPS. Factsheet : *Corporate Prosecutions*. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupný z WWW: <http://www.cps.gov.uk/legal/a_to_c/corporate_prosecutions/>.

⁶⁸ CARD, Richard; CROSS, Rupert; JONES, Philip A. *Criminal Law*. 20th ed. OUP, 2012. ISBN 978-0-19-964642-5, s. 795; STEVENSON, Kim; DAVIES, Anne; GUNN, Michael. *Blackstone's Guide to the Sexual Offences Act 2003*. OUP, 2004. ISBN 978-0-19-927000-2, s. 63.

právníckou. Tento model se v české úpravě neaplikuje, naopak vztah závislosti zde neexistuje.

Ve srovnání s českým právním řádem je tedy regulační systém trestní odpovědnosti právníckých osob Anglie a Walesu mnohem restriktivnější, postihnout právníckou osobu za závažnější trestný čin je prakticky téměř nemožné. Takový závěr je navíc vzhledem k tradici institutu trestní odpovědnosti právníckých osob v anglickém právu dosti překvapující. Přesto se však autorovi práce jeví anglická koncepce svou restriktivností jako ta racionálnější, a to především vzhledem k samotné povaze trestního práva. To bylo původně postaveno na individuální trestní odpovědnosti fyzických osob a zásadě *societas delinquere non potest*,⁶⁹ tedy doslovně společnost se nemůže mýlit. Pokud je trestní odpovědnost postavena na úmyslném zavinění a právnícká osoba svou vlastní vůli nemá, stejně jako nemá žádné emoce, které by jí umožňovaly pocítit trest tak říkajíc „na vlastní kůži“, nelze než trestní odpovědnost právníckých osob chápat jen jako další fiktivní právní konstrukt.

Za daleko schůdnější a v mnoha směrech přijatelnější autor práce považuje regulaci odpovědnosti právníckých osob prostředky správního práva, kdy by jednak nedocházelo k narušení tradiční povahy trestněprávní odpovědnosti, a pak by ani obtížně představitelné situace odpovědnosti právníckých osob za trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nemusely působit tak kostrbatě.

3.3. Vedení trestního stíhání

3.3.1. Trestní stíhání v ČR

Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, stejně jako všechny ostatní trestné činy, jsou stíhány *ex officio*.⁷⁰ Tato zásada je ale u některých trestných činů hlavy III. TZ prolomena institutem souhlasu poškozeného (§ 163 TŘ), kdy trestní stíhání nelze zahájit nebo v již zahájeném stíhání pokračovat, nebyl-li poškozeným souhlas s trestním stíháním dán. Souhlasu poškozeného však není třeba, pokud byla trestným činem způsobena smrt, poškozený byl z důvodu duševní choroby či poruchy zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo v ní byl omezen, poškozeným je osoba mladší

⁶⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. Praha : Leges, 2010. ISBN 978-80-8721-249-3, s. 201.

⁷⁰ § 2 odst. 3, 4 TŘ.

patnácti let nebo pokud je z okolností zřejmé, že souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět z důvodu tísně poškozeného (§ 163a odst. 1 TŘ).

Souhlas poškozeného je tedy vyžadován pro trestní stíhání trestného činu sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 1, 2 TZ, je-li poškozený vůči pachateli osobou příbuznou v pokolení přímém, sourozencem, osvojitelem, osvojencem, manželem, partnerem nebo druhem anebo jinou osobou v poměru rodinném nebo obdobném a újmu pachatele by právem pociťoval jako újmu vlastní.⁷¹ Poměrem druha k družce se nerozumí pouhý milenecký vztah, poměr je naplněn, sdílejí-li spolu druzi běžný život, kupříkladu sdílejí domácnost, finanční prostředky apod.⁷²

Pro trestní stíhání trestného činu znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 TZ je třeba souhlasu poškozeného proti tomu, kdo je nebo v době spáchání činu byl ve vztahu k poškozenému manželem, partnerem nebo druhem.⁷³ *A contrario* lze tedy dovodit, že u trestného činu sexuálního nátlaku poměr poškozeného a pachatele musí existovat i v době, kdy se trestní stíhání činu vede nebo má vést.⁷⁴

3.3.2. Trestní stíhání v Anglii a Walesu

Stíhání trestných činů není v právním systému Anglie a Walesu pouze v rukou orgánů činných v trestním řízení. Pachatele je možné stíhat také na základě tzv. *private prosecution*, tedy soukromé žaloby.⁷⁵ Objevují se zde tedy dva režimy trestního stíhání, které lze rozlišovat podle subjektu oprávněného k podání obžaloby, resp. žaloby. Veřejnou obžalobu zastupuje prokurátor spadající pod *Crown Prosecution Service* (volně přeloženo Královská Prokuratura), zatímco soukromou žalobu může podat sám poškozený jednotlivec.

Ten tak činí vůči *magistrates' courts* (prvostupňovým soudům),⁷⁶ které na základě informací poskytnutých poškozeným vydají tzv. *summons* (soudní předvolání) a zašlou ho protistraně. Právo poškozeného podat soukromou žalobu má však určité limity, s 6(2) POA 1985 dává vedoucímu veřejné obžaloby (*Director of Public Prosecutions*) právo

⁷¹ § 100 odst. 2 TŘ.

⁷² ŠÁMAL Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157–314s. Komentář*. 7. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, k § 163.

⁷³ § 163 odst. 1 TŘ.

⁷⁴ ŠÁMAL Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157–314s. Komentář*. 7. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, k § 163.

⁷⁵ Prosecution of Offences Act 1985 s 6(1).

⁷⁶ Jejich činnost je upravena v Magistrates' Courts Act 1980.

soukromou žalobu kdykoli převzít, ať už za účelem jejího ukončení, nebo, obzvláště v závažnějších případech, kdy je namístě, aby byla obžaloba zastoupena veřejným žalobcem, za účelem jejího dalšího pokračování. V některých případech je pak soukromý žalobce povinen nejprve získat souhlas generálního prokurátora (*Attorney General*), aby mohlo k trestnímu řízení ze soukromého podnětu vůbec dojít.⁷⁷ Tento souhlas však není vyžadován u žádného sexuálního trestného činu upraveného v rámci SOA 2003.⁷⁸

Aby bylo trestní stíhání zahájeno na základě veřejné obžaloby, musí případ splňovat požadavky Kodexu Královské Prokuratury (*Code for Crown Prosecutors*).⁷⁹ Ten stanoví dva testy, test dostatečnosti důkazů a test veřejného zájmu. Výhodou soukromé žaloby oproti veřejné obžalobě je, že nároky uvedených dvou testů soukromá žaloba splnit nemusí.

3.3.3. Srovnání režimů trestního stíhání v českém a anglickém právu

Česká právní úprava na rozdíl od té anglické institut soukromé žaloby nezakotvuje, nebylo tomu ale tak vždy. Historicky se v našem právu vyskytovala v různých obměnách od roku 1873 až do roku 1950.⁸⁰ Aktuálně se TŘ snaží střet soukromého zájmu poškozeného a veřejného zájmu společnosti řešit na základě souhlasu poškozeného (§ 163 TŘ) s trestním stíháním.⁸¹ Vystává zde však otázka, zda je § 163 TŘ dostatečně široký, aby byl zájem poškozeného uspokojivě chráněn a šetřen. Co se týče trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, dotýká se § 163 TŘ pouze dvou z nich, a to znásilnění a sexuálního nátlaku.

Naproti tomu anglická soukromá žaloba dovoluje jednotlivci hájit jeho zájem v případě jakéhokoli trestného činu. Je zde sice možnost, že případ posléze převezme a dokonce i ukončí prokuratura, pozice poškozeného je však ve srovnání s českou právní úpravou výrazně posílena. *Private prosecution* je tedy postavena na principu, že skutečnou obětí trestného činu není společnost a její veřejný zájem, ale právě naopak jednotlivec. Objevují se však názory, že se poškození domáhají tzv. „*DIY (do it yourself)*

⁷⁷ CPS. Factsheet : *Consent to Prosecute*. [online]. [cit. 2015-06-04]. Dostupný z WWW: <http://www.cps.gov.uk/legal/a_to_c/consent_to_prosecute/#a14>.

⁷⁸ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 27.

⁷⁹ *Code for Crown Prosecutors* [online]. Dostupný z WWW: <https://www.cps.gov.uk/publications/docs/code_2013_accessible_english.pdf>.

⁸⁰ RŮŽIČKA, Miroslav; PŮRY, František; ZEŽULOVÁ, Jana. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-559-9, s. 160.

⁸¹ ŠÁMAL Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157–314s. Komentář*. 7. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0, k § 163.

justice“ („udělej si sám“ spravedlnosti) a trestní řízení zahájené z podnětu poškozeného se spíše nežli skutečné spravedlnosti blíží systému, z kterého mají prospěch zejména advokáti, přičemž si běžný občan často ani nemůže takové soudní řízení finančně dovolit.⁸²

Vzhledem k diskutované novelizaci TŘ, která pracuje i s myšlenkou znovuzavedení institutu soukromé žaloby, se do centra zájmu opět dostává otázka postavení poškozeného v trestním řízení. Autor práce se domnívá, že se s poškozeným v průběhu trestního řízení nepočítá jako s rovnocennou stranou, naopak nezdědkakdy se na něj hledí spíše jako na přítěž, komplikující vedení trestního řízení. Zavedení soukromé žaloby do českého práva by tak mohlo pozici poškozeného posílit. Bylo by však rovněž nezbytné zakotvit dostatečné právní záruky. Bez nich by totiž dle názoru autora této práce, především u závažnějších trestných činů, u nichž je veřejný zájem nepopiratelný, mohlo stíhání *ex officio* sklouznout ke stíhání na základě náhodné selekce, kdy by veřejná obžaloba spoléhala na to, že si jednotlivec případně poradí sám. Úřední povinnost by se tak mohla smrsknout na pouhou možnost, což není žádoucí jak pro jednotlivce, tak pro společnost.

Určité východisko, jak dát poškozenému do rukou moc rozhodnout, zda se konkrétním činem v rovině trestního práva zabývat či nikoli, spatřuje autor práce v ponechání zásady trestního stíhání *ex officio*, zároveň však také v rozšíření okruhu trestných činů, případně i osob, k jejichž stíhání by byl souhlas poškozeného nezbytný. Dle autora práce by ale takové řešení vedlo k posílení postavení poškozeného pouze na začátku trestního stíhání, v samotném průběhu trestního řízení před soudem by jeho pozice zřejmě výrazně posílena nebyla.

3.4. Laický prvek v trestním řízení

3.4.1. Přisedící v českém trestním řízení

Institut soudních přisedících je projevem snahy české justice o vnesení laického prvku i do trestního řízení. Ustanovení § 2 odst. 9 TŘ stanoví, že v trestním řízení před soudem, pokud zákon výslovně nestanoví jinak, rozhoduje senát. Podle souvisejícího § 314a odst. 1 TŘ řízení o přečinech koná samosoudce. Senát tvoří soudce spolu se

⁸² PEACHEY, Paul. Two-tier justice: Private prosecution revolution. *The Independent* [online]. August 2014[cit. 2015-06-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.independent.co.uk/news/uk/crime/twotier-justice-private-prosecution-revolution-9672543.html>>.

dvěma přisedícími, a to jak u okresních soudů, tak u soudů krajských.⁸³ Přisedící tedy mohou při rozhodování soudce přehlasovat.

Přisedící jsou voleni příslušnými okresními či krajskými zastupitelstvy, přičemž kandidáty do funkce přisedícího navrhuje pouze členové příslušného zastupitelstva (§ 64 ZSS). Funkční období přisedícího činí čtyři roky (§ 61 odst. 4 ZSS). Přisedícím pak může být zvolen pouze plně svéprávný a bezúhonný občan České republiky, který dosáhl věku třiceti let, se zkušenostmi a morálními vlastnostmi garantujícími, že svou funkci bude řádně zastávat (§ 60 odst. 1 ZSS). Požadavek zkušeností a morálních vlastností není v zákoně specifikován, na rozdíl od soudců a soudních čekatelů, však přisedící nemají povinnost podrobit se odbornému psychologickému testu, a tak se vychází pouze z dostupných podkladů o uchazeči.⁸⁴ Za výkon funkce náleží přisedícímu kromě náhrady hotových výdajů a ušlé mzdy také náhrada paušální (§ 93 ZSS).

3.4.2. Poroty v anglickém trestním řízení

Laický prvek v řízeních o trestních věcech představuje, zvláště pak v angloamerickém typu právní kultury, tradiční systém porot. Před porotami se obligatorně vedou řízení o *indictable offences*, fakultativně pak o *either-way offences*, pokud si tak zvolí obviněný.⁸⁵ Porota zasedá u prvoinstančního *Crown Court* a u Vrchního soudu (*High Court*). Porota obvykle sestává z dvanácti členů, přičemž se vyžaduje její většinové rozhodnutí buď v poměru deset ku dvěma, deset ku jednomu, nebo devět ku jednomu, je-li počet porotců nižší.⁸⁶

Porotci jsou vybíráni náhodně počítačem z voličských registrů,⁸⁷ k rozhodování konkrétního případu jsou pak nalosováni.⁸⁸ Způsobilým být porotcem je každý, kdo je registrován k volbám ve Spojeném království, kde má rovněž po dobu nejméně pěti let svůj obvyklý pobyt, není omezen na svéprávnosti duševní nemocí nebo poruchou, dosáhl věku osmnácti let a zároveň není starší sedmdesáti let (s 1 JA 1974). Porotci nemají žádné funkční období, ale jsou povoláni k porotní povinnosti na dobu potřebnou.⁸⁹

⁸³ § 31, 35 ZSS.

⁸⁴ KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích. Zákon o státním zastupitelství. Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-761-8, k § 60.

⁸⁵ LOVELESS, Janet. *Complete Criminal Law : Text, Cases, and Materials*. 4th ed. OUP, 2014. ISBN 978-0-19-870229-0, s. 17.

⁸⁶ Juries Act 1974 s 17(1).

⁸⁷ Juries Act 1974 s 1(1)(a).

⁸⁸ Juries Act 1974 s 11.

⁸⁹ Juries Act 1974 s 7.

Kromě náhrady hotových výdajů a ušlé mzdy jim za výkon funkce porotce nepřísluší žádná odměna.⁹⁰ Porotce může být také z funkce porotce uvolněn, usoudí-li soudce, že pro řádný výkon funkce není jeho porozumění anglickému jazyku dostatečné (s 10 JA 1974). Ustanovení s 118 Criminal Justice Act 1988 však zrušilo právo bezdůvodné rezolutní námitky vůči porotci ze strany obviněného, a to v případech tzv. *indictable offences*, tedy právě u činů závažnější povahy.

Část sedmá Criminal Justice Act 2003 pak nově zavedla možnost soudit některé *indictable offences* bez poroty, požádá-li o to prokuratura.

3.4.3. Čeští přísedící versus anglické poroty

Současná česká právní úprava institut porot nezná, nicméně historicky porotní soudy i v trestních věcech zakotvovala a pracovala s tzv. soudcem z lidu. Laický prvek se tedy nyní snaží do trestních řízení vnést pomocí institutu přísedících. Naproti tomu anglická úprava implementuje laický prvek díky porotnímu systému mnohem lépe, a to hned z několika důvodů.

Prvním z nich je už samotný počet přísedících ve srovnání s počtem porotců, tedy dva ku dvanácti, zasedá-li anglická porota v plném počtu. Přísedící sice i v tomto počtu mohou soudce přehlasovat, je zde však daleko menší šance, že se bez opory většího počtu laických názorů odhodlají riskovat svůj post přísedícího, nebude-li se zrovna jednat o „rebelující“ přísedící.

Druhým důvodem jsou charakteristiky, které právo od přísedících a porotců vyžaduje. Zatímco přísedícím může být občan České republiky až dovrší-li třiceti let, porotcem může být anglický občan již od své plnoletosti, tedy od osmnácti let, horní věková hranice je pak stanovena na sedmdesát let. Problematická zde není horní věková hranice, která v české úpravě absentuje, ale právě dolní věková hranice. Je-li laický prvek založen na tom, že pachatele soudí osoby jemu rovné a v charakteristikách co nejevíce podobné, česká hranice třiceti let tento předpoklad nabourává. Dvacetiletý pachatel dle mínění autora této práce rozhodně neuvažuje stejně jako třicetiletí, kteří mají jeho činy soudit. Neměl dostatek času získat zkušenosti, jež by mu dovolily přemýšlet v takových intencích.

⁹⁰ Juries Act 1974 s 19.

Obdobný problém pak představuje požadavek českého práva na zkušenosti a morální kvality přísedícího. Opět tak může nastat situace, kdy pachatele bez zkušeností soudí osoba se zkušenostmi bohatými, nehledě na fakt, že zákon nespecifikuje, o jaké zkušenosti by se mělo jednat a jak vysoké morální standardy by měly být.

Třetí důvod je nejvíce palčivý a problematický. Český přísedící je volen příslušným zastupitelstvem, a to navíc na návrh členů zastupitelstva, k němuž se vyjadřuje předseda senátu. Výběr je tedy výrazně zúžen subjektivními názory těch, kteří přísedícího volí. Nebude-li navíc přísedící vyhovovat jejich představám o tom, jak by měl svou funkci řádně zastávat, aneb problematika „rebelujícího“ přísedícího, jeho znovuzvolení se rázem ocitá v ohrožení.

Autor práce se domnívá, že institut přísedících laický prvek do trestního soudnictví implementuje nedostatečně, dokonce ho v určitých aspektech výrazně oslabuje, zejména pak způsobem volby přísedícího do funkce. *De lege ferenda* se autor přiklání k možnosti nahradit institut přísedících porotním systémem, vzhledem k jeho finanční nákladnosti, by však bylo vhodné uvažovat o nižším počtu porotců. Řízení před porotou by i nadále mělo dle autorova mínění zůstat vyhrazeno pouze pro řízení o závažnějších trestných činech, oproti anglické úpravě by ale navíc měla nová úprava umožňovat samotnému obviněnému zvolit si, zda chce být souzen před porotou či nikoli.

3.5. Zásada *ne bis in idem* a *double jeopardy*

3.5.1. Obnova řízení v českém trestním právu

Zásada *ne bis in idem*, tedy ne dvakrát o tomtéž, a s ní související překážka *rei iudicatae*, tedy překážka věci pravomocně rozhodnuté, se objevuje i v trestním řízení. V trestněprávním kontextu znamená, že trestní stíhání proti téže osobě a pro týž skutek nelze zahájit nebo v již zahájeném řízení pokračovat, byla-li věc již pravomocně rozhodnuta. Zásada je zakotvena přímo v § 11 odst. 1 písm. f) TŘ.

Zásada je však prolomena mimo jiné možností obnovy řízení, kterou upravuje § 277 an. TŘ. Tímto mimořádným opravným prostředkem je možné napadnout i pravomocné rozhodnutí, dokonce i rozhodnutí Nejvyššího soudu, jímž byl obviněný zproštěn viny.⁹¹ Jejím smyslem je odstranění vadných rozhodnutí, k nimž došlo v důsledku nesprávných skutkových zjištění. Vyjdou-li tedy najevo skutečnosti nebo

⁹¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vyd. Praha : Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-92-9, s. 688.

důkazy soudu dříve neznámé, které by samy o sobě nebo ve spojení s jinými skutečnostmi mohly už dříve vést k jinému rozhodnutí o vině, obnova řízení se povolí (§ 278 odst. 1 TŘ).

V neprospěch obviněného pak může návrh na povolení obnovy podat pouze státní zástupce (§ 280 odst. 2 TŘ), obnova v neprospěch obviněného je však vyloučena z důvodů uvedených v § 279 TŘ. Jako jeden z důvodů vylučujících obnovu řízení v neprospěch obviněného je uvedena skutečnost, že uplynula lhůta v délce jedné poloviny promlčecí doby trestného činu, o kterém se vedlo trestní stíhání. Tedy uplynulo-li deset let, jde-li o trestný čin, za který trestní zákon dovoluje uložení výjimečného trestu, sedm a půl roku, činí-li horní hranice sazby odnětí svobody nejméně deset let, pět let, činí-li horní hranice trestní sazby odnětí svobody nejméně pět let, dva a půl roku, je-li horní hranice trestní sazby odnětí svobody nejméně tři léta, anebo jeden a půl roku u ostatních trestných činů (§ 34 odst. 1 TZ). Promlčecí lhůta počíná běžet od doby, kdy se rozhodnutí, jímž bylo skončeno trestní stíhání, stalo pravomocným, zároveň na běh této lhůty nemají vliv ustanovení o stavení a přerušení promlčecí doby.⁹²

3.5.2. *Retrial* v anglickém trestním právu

Zásada nemožnosti opětovného trestního stíhání (*rule against double jeopardy*) pro tentýž skutek byla v *common law* pevně zakořeněna po mnohá století. Obviněný nemohl být pro tentýž skutek opětovně stíhán, ať už byl původně uznán vinným, nebo byl naopak viny zproštěn. Lord Morris tuto zásadu v případě *Connelly v DPP*⁹³ propojil s překážkou *rei iudicatae*. Zásada však byla zčásti prolomena částí desátou Criminal Justice Act 2003 s účinností od roku 2005.

Ustanovení s 75 CJA 2003 umožňuje opětovně stíhat obviněného, který byl v původním řízení, a to i v řízení odvolacím, zproštěn viny, objeví-li se nový a přesvědčivý důkaz (*new and compelling evidence*) ve smyslu s 78 CJA 2003. O obnovu trestního stíhání může žádat pouze prokuratura, přičemž *retrial* (volně přeloženo opětovné stíhání, resp. řízení) je možné pouze jednou.⁹⁴ *Retrial* je pak možný pouze pro určité trestné činy vymezené v části první přílohy páté aktu.⁹⁵ Jedná se o vybrané *indictable offences*, tedy pouze trestné činy závažnějšího charakteru, mezi které jsou

⁹² Rozhodnutí č. 43/2003 Sb. rozh. tr.

⁹³ [1964] AC 1254.

⁹⁴ CJA 2003 s 76.

⁹⁵ Pt 1 Schedule 5 CJA 2003.

zařazeny také sexuální trestné činy, kupříkladu znásilnění, pokus znásilnění, sexuální útok s penetrací nebo též znásilnění dítěte mladšího třinácti let.

Přitom není rozhodující, zda byl obviněný zproštěn viny před účinností CJA 2003 nebo až po jeho účinnosti.⁹⁶ Právní úprava umožňující *double jeopardy* tak působí retroaktivně. Ukázkou této retroaktivní moci byl případ známý jako *Dunlop*,⁹⁷ který byl také prvním případem opětovného trestního stíhání na základě nové právní úpravy.

3.5.3. Obnovení trestního řízení a jeho korelace v českém a anglickém právu

V obou právních řádech existují prostředky umožňující nápravu vadných rozhodnutí, ke kterým došlo v důsledku nedostatečných skutkových zjištění během původního procesu. Svým rozsahem se však tyto prostředky, jmenovitě obnova řízení v českém právu a *retrial* v právu anglickém, od sebe výrazně liší.

Zatímco právo Anglie a Walesu dovoluje opětovně trestně stíhat jen obviněného, který byl dřívějším rozhodnutím viny zproštěn, česká úprava dovoluje jít i proti obviněnému, který byl předešlým rozhodnutím uznán vinným. Z tohoto hlediska je tedy česká úprava obnovy řízení koncipována širěji. Stejně tak je rozsah českého práva větší, co se týče trestných činů, u nichž může k opětovnému stíhání dojít. Obnova řízení je totiž přípustná u všech trestných činů, ať už se jedná o přečin, zločin nebo zvláště závažný zločin, trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nevyjímaje. Naproti tomu anglický CJA 2003 dovoluje obnovení trestního stíhání jen u vybraných závažných trestných činů, nicméně i do této úzké škály spadají některé sexuální trestné činy, které upravuje SOA 2003, ne však všechny.

Naopak širší je úprava anglického *retrial* z hlediska času, který může od rozhodnutí, jímž byl obviněný zproštěn viny, uplynout. Česká úprava pracuje se lhůtami v rozmezí od deseti let do jednoho a půl roku, anglické právo však žádná taková omezení nestanoví. Dokonce jde mnohem dále, když výslovně v s 75(6) CJA 2003 stanoví, že je možné znovu otevřít i případ, který byl rozhodnut ještě před účinností nové právní úpravy. Silně zasažena je tak zásada zákazu retroaktivity, jež má v právním řádu ČR významné postavení, a výslovně ji upravuje § 2 odst. 1 TZ. Ten rovněž stanoví, že pozdějšího zákona lze užít pouze *pro reo*. Zásah do tak stěžejního principu považuje autor práce za naprosto nežádoucí, vede k výraznému oslabení práv obviněného, který si

⁹⁶ CJA 2003 s 75(6).

⁹⁷ *R v D* [2006] EWCA Crim 1354.

tak v době spáchání činu nemůže být vědom všech důsledků, které pro něj jeho jednání může mít.

Omezení české obnovy řízení lhůtami pak autor práce nepovažuje za negativum. Promlčecí lhůty jsou stupňovány tak, aby u závažnějších trestných činů, které oběť trestného činu silněji viktimizují, byla doba ke zjednání nápravy delší, u činů nižší společenské nebezpečnosti naopak kratší. Úprava tak zohledňuje jednak to, že se pachatel trestného činu s věkem vyvíjí a po deseti letech může být jeho osobnost zcela změněna, zároveň však umožňuje oběti získat jakési zadostiučinění.

Nicméně problém jak v české, tak v anglické úpravě autor této práce spatřuje právě v povaze obnovy řízení, resp. obnoveného trestního stíhání. Budeme-li vycházet už ze samotné Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, již jsou oba státy vázány, konkrétně z jejího článku 6, který zakotvuje právo na spravedlivý proces, bude nutné zabývat se též otázkou presumpce nevinu obviněného v takovém obnoveném řízení. Pokud je obnova řízení v ČR, stejně jako v Anglii a Walesu přípustná pouze na podkladě nových a závažných důkazů, které ale v anglické úpravě musí a v české úpravě mohou svědčit v neprospěch obviněného, zůstává zde vůbec nějaký prostor pro presumpci nevinu? Případ se dle mínění autora otevírá spíše s domněnkou opačnou, a to s domněnkou, že obviněný daný trestný čin spáchal a je vinen, o čemž svědčí už právě onen natolik závažný důkaz, pro který bylo důvodné obviněného opětovně stíhat.

4 Znásilnění

4.1. Znásilnění v českém právu

Trestný čin znásilnění je upraven v § 185 TZ. Vzhledem ke své vysoké společenské nebezpečnosti, tak stojí na prvním místě ve výčtu dalších trestných činů hlavy III. TZ. Odstavec první § 185 TZ obsahuje dvě základní skutkové podstaty. První základní skutkovou podstatu naplní ten, kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku (alinea první). Zneužije-li k takovému činu pachatel bezbrannosti druhé osoby, naplní tak druhou základní skutkovou podstatu § 185 alinea druhá TZ. V obou případech bude pachatel potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let. Pachatelem trestného činu znásilnění může být osoba bez rozdílu pohlaví. Od roku 2001⁹⁸ pak obětí může být kterákoli osoba, tedy nejen osoba ženského pohlaví, ale také osoba mužského pohlaví nebo osoba androgynní. Pověst oběti či její způsob života zde nemají žádnou relevanci.⁹⁹

Donucením se rozumí překonání vážně míněného odporu druhého, jeho podlehnutí při seznání beznadějnosti odporu v případě, kdy mu pachatel nedal ani možnost odpor projevit, rovněž též situace, kdy osoba od dalšího vzdoru upustí pro svou vyčerpanost, beznadějnost nebo z odůvodněného strachu. Je-li odpor předstíraný, o donucení se nejedná.¹⁰⁰

Násilím se podle soudní praxe označuje použití fyzické síly za účelem překonání nebo zamezení vážně míněného odporu oběti. Ve smyslu § 119 TZ se pak za násilí považuje také uvedení oběti do stavu bezbrannosti, a to lstí či jiným obdobným způsobem.¹⁰¹ Pohrůzkou násilí je jak pohrůžka bezprostředního násilí, tak pohrůžka násilí, které se má odehrát v blízké budoucnosti. Pohrůžka násilí nemusí nutně směřovat proti napadené osobě, ale třeba vůči osobě jí blízké. Pohrůžka navíc může být provedena telefonicky, či užitím jiných komunikačních prostředků. Jiná těžká újma může spočívat

⁹⁸ Zákon č. 144/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 185.

¹⁰⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 185.

¹⁰¹ V úvahu tak přichází například situace, kdy pachatel nabízí druhému lék proti bolesti hlavy, ve skutečnosti se však jedná o drogu způsobitou přivést osobu do stavu bezvědomí.

v způsobení majetkové újmy, újmy na cti či dobré pověsti oběti, při posuzování, co je těžkou újmou je nutné vycházet z osobních poměrů napadeného.¹⁰²

Pachatel zneužije bezbrannosti oběti, využije-li její bezbrannosti k dosažení svého cíle, pokud ke stavu bezbrannosti oběti nijak nepřispěje. Pokud by pachatel bezbrannost oběti způsobil s úmyslem znásilnit ji, jednalo by se o užití násilí, jak je popsáno výše. Bezbrannost může být trojího typu. Absolutní nebo též celková bezbrannost je charakteristická tím, že oběť vůbec nevnímá situaci kolem sebe, nachází se ve stavu odevzdanosti bez jakýchkoli projevů vlastní vůle či schopnosti reagovat na pachatelovy požadavky. Jedná se o situace, kdy je oběť v bezvědomí, v hlubokém, umělém či hypnotickém spánku, v silném alkoholovém či drogovém obluzení, blouzní nebo třeba ve stavu zapříčiněném chorobou, vysokou horečkou apod. Psychicky bezbranná je osoba, která sice vnímá, ale její duševní či rozumové schopnosti nedosahují takové úrovně, aby mohla situaci dostatečně chápat, vyhodnotit a na ni reagovat. Psychická bezbrannost je typická u osob trpící duševní chorobou, osob mentálně zaostalých, ale také u dětí, které nejsou natolik fyzicky a duševně vyspělé, aby mohly jednání pachatele pochopit. Pokud oběť není schopna pachateli vzdorovat pro nedostatek tělesných sil či schopností, ať už se jedná o osobu handicapovanou, vysílenou nemocí nebo třeba přestárlou, jde o bezbrannost fyzickou.¹⁰³

Pojem pohlavního styku je velmi široký a představuje jakýkoli způsob ukájení pohlavního pudu pachatele na těle jiné osoby. Nutností je však fyzický kontakt pachatele s obětí, tedy dotyk. Naopak není relevantní, zda k pohlavnímu uspokojení pachatele dojde. Pohlavní styk zahrnuje soulož, pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží, ale také méně závažné formy jednání jako osahávání genitálií, sání prsních bradavek, vsunování mužského údu mezi prsa ženy. Za soulož se označuje spojení pohlavních orgánů muže a ženy, přičemž postačí, pokud došlo pouze k částečnému zasunutí pohlavního údu muže do vulvy. Jiným pohlavním styk provedeným způsobem srovnatelným se souloží se rozumí styk, který je schopen vyvolat stejný účinek jako soulož, tedy způsobit pohlavní dráždění. Jedná se tak o styk anální, orální, styk, při kterém jsou do vulvy nebo análního otvoru zaváděny předměty simulující mužský

¹⁰² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 185.

¹⁰³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 185.

pohlavní úd, nebo jde naopak o použití umělých vagín, případně také o intenzivní zasouvání prstů do pochvy ženy.¹⁰⁴

Odstavec druhý § 185 TZ dále vytváří kvalifikovanou skutkovou podstatu. Pachateli, který spáchá čin uvedený v odst. 1 souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží (§ 185 odst. 2 písm. a) TZ), nebo na dítěti (§ 185 odst. 2 písm. b) TZ) ve smyslu § 126 TZ, nebo se zbraní (§ 185 odst. 2 písm. c) TZ) je možné uložit trest odnětí svobody na dvě léta až deset let. Se zbraní je čin spáchán i tehdy, použije-li pachatel zbraně k pohrůžce násilím.¹⁰⁵

Dle § 185 odst. 3 TZ bude pachatel potrestán odnětím svobody na pět až dvanáct let, spáchá-li čin uvedený v odst. 1 na dítěti mladším patnácti let (§ 185 odst. 3 písm. a) TZ), na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda (§ 185 odst. 3 písm. b) TZ), nebo způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví (§ 185 odst. 3 písm. c) TZ) ve smyslu § 122 odst. 2 TZ. Trest odnětí svobody v délce deset až osmnáct let bude uložen pachateli, pokud činem uvedeným v odst. 1 způsobí smrt (§ 185 odst. 4 TZ).

Příprava je při naplnění některé zvlášť přitěžující okolnosti podle § 185 odst. 2, 3, 4 TZ trestná (§ 185 odst. 5 TZ). Ve vztahu k zvlášť přitěžujícím okolnostem není pro naplnění kvalifikované skutkové podstaty u žádné z nich vyžadováno úmyslné zavinění, pokud se jedná o těžší následek (např. těžká újma na zdraví) ve smyslu § 17 písm. a) TZ je vyžadována nedbalost, u tzv. jiné skutečnosti (např. věk znásilněného) dle § 17 písm. b) TZ postačí zavinění ve formě nevědomé nedbalosti.¹⁰⁶

4.2. Znásilnění v anglickém právu

Trestný čin znásilnění (*rape*) je často označován jako nejzávažnější sexuální trestný čin.¹⁰⁷ Dle s 1(1) SOA 2003 se trestného činu znásilnění dopustí ten, kdo úmyslně svým penisem pronikne do vagíny, řitního otvoru nebo úst jiného, přičemž napadený

¹⁰⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 185.

¹⁰⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 185.

¹⁰⁶ Více k tzv. jiným skutečnostem a jejich souvislosti se skutkovým omylem uvádí autor v podkapitolách 3.1.1. a 3.1.3.

¹⁰⁷ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003.

s proniknutím nesouhlasí a pachatel se rozumně nedomnívá (*does not reasonably believe*), že napadený souhlasí. To, zda je pachatelovo přesvědčení rozumné (*reasonable belief*), se posuzuje s ohledem na všechny okolnosti včetně veškerých kroků učiněných pachatelem, aby se ujistil, jestli druhý souhlasí (s 1(2) SOA 2003). Pachateli znásilnění může být uložen až doživotní trest odnětí svobody (s 1(5) SOA 2003).

Pachatelem znásilnění tedy může být pouze osoba mužského pohlaví. Od roku 1994¹⁰⁸ oběti naopak může být jak osoba ženského pohlaví, tak osoba mužského pohlaví. To, zda byly pohlavní orgány pachatele nebo oběti chirurgicky vytvořeny (u transsexuálních osob) není relevantní (s 79(2) SOA 2003). Institucionalizovaný vztah mezi pachatelem a obětí (manželství či civilní partnerství) nebrání tomu, aby byl pachatel obviněn z trestného činu znásilnění.¹⁰⁹ Přičemž toto rozhodnutí vychází z případu *R v R* z roku 1992, na jehož základě je možné stíhat manžela či partnera oběti i retroaktivně. Sexuální historie oběti zpravidla není jako důkaz přípustná.¹¹⁰ Skutková podstata znásilnění může být naplněna pouze, pokud dojde k pohlavnímu styku ve formě soulože, análního nebo orálního styku.

Požadavkem tzv. *reasonable belief*,¹¹¹ kdy je pachatel srovnáván s abstraktní rozumnou osobou bez ohledu na jeho vlastní poměry, jde SOA 2003 proti rozhodnutí v případě *DPP v Morgan*.¹¹² To zavedlo tzv. *honest belief* (upřímné přesvědčení), které nevyžaduje, aby pachatelův omyl byl rozumný (*reasonable*), ale postačí, pokud bude upřímný, omyl je tak posuzován zpravidla subjektivně. Dle SOA 2003 ale pachatelův omyl musí být posuzován objektivně, nicméně s 1(2) SOA 2003 vnáší do posouzení pachatelova omylu určitý subjektivní prvek, tedy při posouzení, zda bylo pachatelovo přesvědčení o souhlasu oběti rozumné, dochází k zohlednění všech okolností, včetně kroků pachatelem učiněných.

Klíčovým aspektem v posuzování, zda ke znásilnění došlo či nikoli, je souhlas (*consent*), resp. nesouhlas oběti se stykem. Ten musí být dle dikce s 74 SOA 2003 dán na základě svobodné (*free*) volby (*choice*), přičemž osoba musí být způsobilá (*capacity*) takovou volbu učinit. Svobodně osoba nesouhlasí, Pokud osoba určitou volbu učiní

¹⁰⁸ Criminal Justice and Public Order Act 1994 s 142.

¹⁰⁹ *R v R* [1992] 1 AC 599.

¹¹⁰ Youth Justice and Criminal Evidence Act 1999 s 41.

¹¹¹ Více k problematice *reasonable belief* a omylu autor práce uvádí v podkapitolách 3.1.2. a 3.1.3.

¹¹² [1975] 2 All ER 347 HL.

ze strachu, o souhlas se nejedná, neboť dle případu *R v Olugboja*¹¹³ pouhé podřízení se vůli pachatele ze strachu není souhlasem. Volba pak musí být učiněna na základě dostatečných informací, jde tedy o tzv. *informed choice*. Souhlasila-li oběť se stykem za předpokladu, že pachatel použije při styku prezervativ, který však pachatel záměrně nepoužil, nejde o informovanou volbu a souhlas ke styku je negován.¹¹⁴ Obdobná bude situace, kdy pachatel i přes domluvu s obětí, ejakuluje do vagíny oběti.¹¹⁵ Vždy je nutné rozlišovat, zda se jedná o lež, která je součástí procesu namlouvání, nebo jde o lež, která je způsobilá zbavit oběti možnosti svobodně se rozhodnout, zda se stykem bude či nebude souhlasit.¹¹⁶ Navíc se musí jednat o lež pozitivní, pouhé zatajení určitého faktu (pasivní lež), na který se oběť nedotázala, nemůže její souhlas se stykem zneplatnit. Pokud tedy pachatel nakažený HIV před obětí svůj zdravotní stav zatají, nespáchá tak znásilnění, ale trestný čin těžké újmy na zdraví podle s 20 Offences Against Persons Act 1861.¹¹⁷ Nicméně s ohledem na rozhodnutí v případě *Assange*¹¹⁸ lze předvídat, že pozitivní lež ohledně zdravotního stavu pachatele by mohla souhlas oběti zneplatnit a pachatel by tak mohl být obviněn ze znásilnění.

Co se týče způsobilosti (*capacity*) oběti učinit svobodnou volbu, SOA 2003 ji nikde nedefinuje, s 74 aktu ji však chápe jako způsobilost psychickou.¹¹⁹ Z rozhodnutí v případě *R v Lang*¹²⁰ vyplývá, že pod pojmem způsobilost se rozumí uvědomění situace a porozumění situaci. Pokud tedy bude oběť trpět duševní poruchou, nebude způsobilá učinit svobodnou volbu a její souhlas nebude relevantní. Nezpůsobilá bude oběť i tehdy, bude-li pod vlivem alkoholu, či drog, které sama dobrovolně požila, a to v takové míře, že nebude schopna dát platný souhlas. Na základě případu *R v Bree*¹²¹ může oběť ztratit způsobilost souhlasit ještě před tím, než v důsledku silného obluzení alkoholem bude zcela bezvědomá. Názory na to, jak moc oběť musí být obluzená, aby ztratila způsobilost projevit svobodný souhlas, se však různí. Z rozhodnutí v případě *R v Malone*¹²² plyne, že podrobení se vůli pachatele vlivem silné intoxikace nelze považovat za souhlas oběti.

¹¹³ [1981] 3 All ER 443 CA.

¹¹⁴ *Assange v Swedish Judicial Authority* [2011] EWHC 2849.

¹¹⁵ *R (F) v DPP* [2013] EWHC 945.

¹¹⁶ LOVELESS, Janet. *Complete Criminal Law : Text, Cases, and Materials*. 4th ed. OUP, 2014. ISBN 978-0-19-870229-0, s. 531.

¹¹⁷ *R v Mohammed Dica* [2004] EWCA Crim 1103; *R v EB* [2006] EWCA Crim 2945.

¹¹⁸ *Assange v Swedish Judicial Authority* [2011] EWHC 2849.

¹¹⁹ STEVENSON, Kim; DAVIES, Anne; GUNN, Michael. *Blackstone's Guide to the Sexual Offences Act 2003*. OUP, 2004. ISBN 978-0-19-927000-2, s. 14.

¹²⁰ [1976] 62 CAR 50.

¹²¹ [2007] EWCA Crim 256 CA.

¹²² [1998] 2 CR APP R 447 CA.

V případě *R v Dougal*¹²³ pak soud dospěl k závěru, že i souhlas daný v silné opilosti je stále souhlas.

Kromě s 74 SOA 2003 může prokuratura vyvrátit platnost souhlasu také na základě ss 75 a 76 aktu. První z nich formuje několik vyvratitelných domněnek, na základě nichž lze dovodit, že oběť se stykem nesouhlasila. Pachatel však může tyto domněnky vyvrátit, neleží však na něm právě důkazní břemeno.¹²⁴ Výčet skutečností v s 75 SOA 2003 je pak taxativní a jiné skutečnosti nemohou vést k vyvratitelné domněnce, avšak jejich relevance není vyloučena ve vztahu k s 74 SOA 2003.¹²⁵ Vyvratitelná domněnka, že souhlas obětí nebyl dán, může být postavena na:

(s 75(2)(a),(b) SOA 2003) násilí nebo pohrůžce násilí vůči oběti nebo na násilí či pohrůžce násilí vůči od oběti odlišné, musí však jít o násilí bezprostředně hrozící, popř. o násilí hrozící v blízké budoucnosti, pokud by se jednalo o násilí hrozící ve vzdálenější budoucnosti, bylo by nutné použít k zneplatnění souhlasu s 74 SOA 2003;¹²⁶

(s 75(2)(c) SOA 2003) nezákonném zadržení oběti;

(s 75(2)(d) SOA 2003) faktu, že oběť během styku spala nebo byla v bezvědomí, přičemž sem spadají i situace, kdy si bezvědomí napadený přivodí sám konzumací omamných či alkoholických látek, pokud však situaci, v níž se nachází, alespoň částečně vnímá, je nutné spoléhat na s 74 SOA 2003;¹²⁷

(s 75(2)(e) SOA 2003) fyzické neschopnosti oběti projevit souhlas či odpor; a na

(s 75(2)(f) SOA 2003) tom, že pachatel oběti podstrčil nebo ji přiměl užít látku s úmyslem oběť omámit a přemoci za účelem dosažení styku, pokud by však pachatel kupříkladu do pití oběti přilil tvrdý alkohol, aby oběť byla snáze svolná, domněnka nevznikne.¹²⁸

¹²³ [2005] Swansea Crown Court (unreported) (nepublikováno).

¹²⁴ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 3.

¹²⁵ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 38.

¹²⁶ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 42.

¹²⁷ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 43.

¹²⁸ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 45.

Naopak nevyvratitelné domněnky uvádí s 76 SOA 2003. Pokud existuje taková skutečnost, která dává vzniknout domněnce dle s 76 aktu, považuje se za prokázané, že oběť se stykem nesouhlasila. Pokud tedy pachatel dosáhne styku s obětí tím, že ji obelstí ohledně povahy a cíle činu, naplní tak domněnku dle s 76(2)(a) SOA 2003.¹²⁹ Druhá nevyvratitelná domněnka spočívá v tom, že pachatel předstírá, že je někým, koho oběť osobně zná (s 76(2)(b) SOA 2003). Aby domněnka vznikla, je nutné, aby se oběť s pachatelem předstíranou osobou alespoň jednou setkala tváří v tvář. Seznámení prostřednictvím internetové komunikace není dostatečné a přípustný tak bude pouze postup podle s 74 aktu, kdy není oběti dána možnost svobodně se rozhodnout.¹³⁰

Problematika souhlasu a ss 74, 75 a 76 SOA 2003 mají relevanci také k dalším sexuálními trestným činům upraveným v aktu, a to k trestnému činu útoku penetrací (s 2 *assault by penetration*), sexuálního útoku (s 3 *sexual assault*) a přiměnění osoby účastnit se sexuální aktivity proti její vůli (s 4 *causing a person to engage in sexual activity without consent*). Naopak žádnou relevanci otázka souhlasu nebude mít u trestného činu znásilnění dítěte mladšího třinácti let, který SOA 2003 vedle klasického znásilnění vytváří. Znásilnění dítěte mladšího třinácti let (*rape of a child under 13*) je upraveno v s 5(1) SOA 2003 jako čin, při kterém pachatel svým penisem úmyslně pronikne do vagíny, řitního otvoru či úst osoby mladší třinácti let. Pachateli znásilnění dítěte mladšího třinácti let může být uložen až doživotní trest odnětí svobody (s 5(2) SOA 2003).

Pachatelem tohoto trestného činu tak může být stejně jako u klasického znásilnění pouze osoba mužského pohlaví. Obětí pak může být osoba ženského i mužského pohlaví, avšak mladší třinácti let. Souhlas či nesouhlas oběti, zde není předmětem dokazování, a to už na základě prostého faktu, že dítě je způsobilé dát legálně platný souhlas až ve věku šestnácti let. Není zde tedy ani požadavek rozumného (*reasonable*) přesvědčení či úsudku pachatele. Nicméně ve srovnání s trestnými činy např. dle ss 9–12 SOA 2003 se nejedná o trestný čin založený na objektivní odpovědnosti pachatele. Z formulace¹³¹ ustanovení ss 9–12 aktu totiž vyplývá, že pokud požadavek *reasonable belief* není

¹²⁹ *R v Flattery* [1877] 2 QBD 410; lékař pacientce tvrdil, že je nutné provést chirurgický zákrok, pacientka v domněnku, že bude léčena, byla znásilněna.

¹³⁰ *McNally v R* [2013] EWCA Crim 1051.

¹³¹ Ss 9–12 SOA 2003 uvádějí (volně přeloženo), že oběť je mladší 16 let a pachatel se rozumně nedomníval, že oběti je více než 16 let, nebo je obětí dítě mladší 13 let, naproti tomu ss 5–8 SOA 2003 rozumnou domněnku nezmiňují a hovoří pouze o věku dítěte bez požadavků na formu omylu, kterého se pachatel ohledně věku dítěte může dopustit, takže ss 9–12 jsou ve vztahu k oběti mladší třinácti let postaveny na objektivním zavinění, kdežto ss 5–8 na zavinění subjektivním.

v ustanovení s 5 aktu vůbec uveden, je nutné prokázat pachateli subjektivní zavinění. Zároveň však pachatel u s 5 SOA 2003 může spoléhat na skutkový omyl o věku dítěte, přičemž postačí, aby se jednalo o pouhý upřímný omyl (*mistaken honest belief*).¹³² Skutková podstata pak může být naplněna, pouze pokud dojde k souloži, análnímu nebo orálnímu styku.

4.3. Srovnání trestného činu znásilnění v ČR, Anglii a Walesu

Trestný čin znásilnění je v obou právních úpravách považován za nejzávažnější formu trestných činů v sexuální oblasti, v mnoha dalších aspektech se však české znásilnění a anglické *rape* od sebe významně liší. Pachatelem znásilnění v ČR může být osoba jakéhokoli pohlaví od roku 2001,¹³³ zatímco pachatelem anglického *rape* může být tradičně pouze osoba mužského pohlaví. Od roku 1992 znásilnění v Anglii a Walesu může spáchat i manžel nebo partner oběti a může být stíhán i retroaktivně za skutky spáchané před rokem 1992, české právo znalo znásilnění v institucionalizovaném vztahu již v roce 1961,¹³⁴ retroaktivita však přípustná není. Obětí pak v obou úpravách může být osoba bez rozdílu pohlaví, v právu Anglie a Walesu je tomu tak od roku 1994, v českém právu až od roku 2001. Anglická úprava je z hlediska toho, kdo může být pachatelem znásilnění, dle mínění autora práce diskriminační. Právo Anglie a Walesu sice pro situace, kdy se žena na muži může dopustit znásilnění v českém slova smyslu, formuje tři jiné sexuální trestné činy (dle ss 2, 3 a 4(4) SOA 2003), a jeden z nich (*assault by penetration*) je srovnatelně trestaný jako *rape*, nicméně autor práce se domnívá, že obvinění ze znásilnění je pro pachatele více stigmatizující, byť se může zdát, že jde spíše jen o rozdíl v názvu jednotlivých činů.

Anglické *rape* je navíc vymezeno úžeji i co se týče samotné formy, jakou může být provedeno, kromě soulože, análního či orálního styku není žádný jiný způsob provedení pohlavního styku přípustný. Tam, kde česká úprava postihuje méně traumatizující formy pohlavního styku (osahávání na genitáliích, sání prsou pod.) jako základní skutkovou podstatu trestného činu znásilnění, anglická úprava vytváří samostatný trestný čin sexuálního útoku (*sexual assault*). Dle s 3(1) SOA 2003 se sexuálního útoku dopustí ten, kdo se úmyslně sexuálně dotýká druhého, přičemž druhý

¹³² ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 104.

¹³³ § 241 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákoník, po novele č. 144/2001 Sb.

¹³⁴ § 241 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákoník, po novele č. 144/2001 Sb.

s tím nesouhlasí a pachatel se rozumně nedomnívá, že druhý souhlasí. Jedná se o tzv. *either-way offence*, takže dle toho, zda konkrétní případ soud posoudí jako *summary* nebo *indictable offence*, může být pachatel potrestán buď odnětím svobody v délce nepřesahující šest měsíců nebo pokutou nebo obojím, anebo trestem odnětí svobody v délce až deset let (s 3(4) SOA 2003). Při posuzování souhlasu oběti a rozumného přesvědčení pachatele se zde uplatní stejná ustanovení ss 74, 75 a 76 SOA 2003 stejně jako u *rape*. Dotýkáním se dle s 79(8) SOA 2003 rozumí dotýkání jakoukoli částí těla, dotýkání jakýmkoli předmětem a skrz cokoli, dotýkání může v určitých případech přerůst až v penetraci. Trestný čin sexuálního útoku dle s 3 SOA 2003 však penetraci nepřipouští. Zda je dotýkání sexuální se posuzuje ve smyslu ustanovení s 78 SOA 2003, kdy dotýkání je sexuální buď samo o sobě, nebo je sexuální s ohledem na jeho povahu a cíl, s jakým je prováděno.

Anglický sexuální útok tedy může být spáchán osobou bez rozdílu pohlaví na oběti rovněž bez ohledu na pohlaví. Do anglického sexuálního útoku však spadá i takové jednání jako je třeba štípnutí do pozadí nebo frotérství.¹³⁵ Do základní skutkové podstaty znásilnění by naopak takové jednání pravděpodobně nespádalo, neboť z pohledu autora není natolik společensky nebezpečné, ale spíše obtížné. Pokud by byl pachatel přece jen za takové jednání stíhán, jednalo by se pravděpodobně o trestný čin výtržnictví dle § 358 TZ.¹³⁶

Tam kde česká úprava považuje některá jednání za pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží (použití robertků, intenzivní zasouvání prstů apod.) a vytváří tak kvalifikovanou podstatu znásilnění dle § 185 odst. 1, 2 písm b) TZ, anglický SOA 2003 vytváří další samostatný trestný čin útoku penetrací (*assault by penetration*), kterého se ve smyslu s 2(1) aktu dopustí ten, kdo úmyslně pronikne některou svou částí těla nebo nějakým předmětem do vagíny či řitního otvoru druhého, tato penetrace má sexuální povahu, přičemž oběť s penetrací nesouhlasí a pachatel se rozumně nedomnívá, že oběť souhlasí. Opět se uplatní ustanovení o souhlasu oběti, přesvědčení pachatele a ustanovení vztahující se k pojmu „sexuální“. Dle s 3(4) SOA 2003 je pak možné pachateli uložit trest odnětí svobody až v doživotní délce.

¹³⁵ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 85.

¹³⁶ WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8, s. 547.

Pachatelem útoku penetrací může být tedy žena i muž, obětí stejně tak. Nelze zde ale zahrnout orální pohlavní styk, který je dle české úpravy považován za styk provedený způsobem srovnatelným se souloží.

Pro situace, v nichž se žena dle českého práva dopustí trestného činu znásilnění na muži souloží nebo orálně, existuje v anglickém právu trestný čin přiměnění osoby účastnit se sexuální aktivity proti její vůli (*causing a person to engage in sexual activity without consent*) dle s 4(4)(c) a (d) SOA 2003. Tohoto anglického trestného činu se pachatel (muž i žena) dopustí, pokud úmyslně přiměje, popř. přinutí druhého (muže i ženu) k sexuální aktivitě, oběť s takovou aktivitou nesouhlasí a pachatel se rozumně nedomnívá, že oběť souhlasí. I zde se uplatní veškerá ustanovení ohledně souhlasu, pojmu „sexuální“ a přesvědčení pachatele o souhlasu oběti. Pokud taková aktivita spočívá v penetraci úst, řitního otvoru nebo vagíny pachatele nebo oběti, bude pachatel dle s 4(4) SOA 2003 potrestán trestem odnětí svobody až na deset let.

Z výše uvedeného je zřejmé, že české znásilnění je oproti anglickému *rape* daleko širší, a to vzhledem k osobě, která může být pachatelem, ale zejména též s ohledem na způsoby, resp. jednání, jakými může být znásilnění provedeno. Česká úprava znásilnění navíc počítá s obětí, která trpí duševní chorobou nebo poruchou, a to tehdy zneužívá-li pachatel bezbrannosti oběti. Anglická úprava pak vytváří samostatné zvláštní trestné činy, jichž se lze na oběti trpící duševní chorobou dopustit. Jejich skutková podstata je zpravidla totožná jako u výše nastíněných činů útoku penetrací, sexuálního útoku a přiměnění k sexuální aktivitě a liší se pouze v osobě oběti, která tedy musí trpět duševní chorobou, anebo i v osobě pachatele, kterým může být pečovatel. Z povahy věci zde odpadá problematika souhlasu (*consent*). Tyto činy jsou zaneseny v ss 30, 31(3), 34, 35(2), 38 a 39(3) SOA 2003.

Avšak i pro dětské oběti má trestní právo Anglie a Walesu zvláštní samostatně stojící trestné činy, jednak činy, které jsou páčány na dětech mladších třinácti let (ss 5, 6, 7 a 8(2) SOA 2003), dále pak i ty, které mohou být spáchány na dítěti mladším šestnácti let (ss 9 a 10(2) SOA 2003), ty svou skutkovou podstatou opět odpovídají výše popsaným trestným činům znásilnění, útoku penetrací, sexuálnímu útoku a přiměnění k sexuální aktivitě. Z povahy věci opět není nutné zabývat se souhlasem oběti s danou aktivitou. Nelze si nevšimnout také znatelné inkluze mezi jednotlivými anglickými trestnými činy, což pak vede k poměrně velké diskreční pravomoci prokuratury a soudů.

Zvláštní je, že násilí, lest nebo zneužití bezbrannosti jsou v české úpravě považovány za znaky skutkové podstaty činu, zatímco v anglickém právu jde o skutečnosti, které mohou pouze vyvolat vyvratitelnou domněnku, že oběť s danou aktivitou nesouhlasila dle s 75 SOA 2003. Pokud jde ale o s 76(2)(b) SOA 2003, kdy pachatel předstírá, že je osobou oběti osobně známou, jedná se o nevyvratitelnou domněnku, že oběť se stykem nesouhlasila a tedy došlo ke znásilnění (*rape*). Naproti tomu česká úprava by takové jednání trestně stíhala na základě § 181 odst. 1 písm. b) jako trestný čin poškození cizích práv.¹³⁷

Odlišná je také sankční rovina trestných činů se sexuálním podtextem v ČR a v Anglii a Walesu. Anglická úprava nestanovuje v SOA 2003 žádné dolní hranice trestu odnětí svobody, nicméně dolní hranice trestních sazeb byly řešeny judikaturou a rozhodnutí v případě *R v Millberry*¹³⁸ se stalo jakousi instrukcí, z níž soudci vycházejí. Velký rozdíl je ale patrný v přísnosti trestů, za trestný čin znásilnění anebo útoku penetrací, může být pachateli uložen až doživotní trest odnětí svobody, česká úprava pak pracuje maximálně s trestem osmnáctiletým, nedošlo-li by k uložení výjimečného trestu.

Lze tedy říci, že anglická úprava znásilnění je v mnoha aspektech užší, tam kde česká úprava pracuje s různou závažností skutkových podstat, anglická úprava vytváří samostatné trestné činy. Důsledkem je až excesivní prolínání jednotlivých anglických sexuálních trestných činů. Mnohdy u nich také dochází k výraznému směšování objektivní (*actus reus*) a subjektivní stránky (*mens rea*) trestného činu, což porozumění konkrétním ustanovením ještě ztěžuje. Autor se domnívá, že česká úprava znásilnění je daleko systematičtější a logičtější, úspěšně se také vyhýbá nežádoucímu prolínání s jinými trestnými činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Tvrdost sankcí v Anglii a Walesu je podstatně přísnější, a to i ve vztahu k rozhodnutí *Millberry*, kterou by se česká úprava v závažnějších formách znásilnění mohla inspirovat, neboť právě trestný čin znásilnění je takovým zásahem do intimní sféry oběti, který je způsobilý ovlivnit ji doživotně.

¹³⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 185.

¹³⁸ [2002] EWCA Crim 2891.

4.3.1. Statistické srovnání znásilnění¹³⁹

Aby bylo možné výskyt trestného činu znásilnění (*rape*) v ČR, Anglii a Walesu srovnat i statisticky, je nezbytné zohlednit také počet obyvatel v jednotlivých zemích. Ve vztahu k Anglii a Walesu tedy bude dále počítáno s počtem 56,59 miliónů obyvatel.¹⁴⁰ Ve vztahu k ČR pak s počtem 10,52 miliónu obyvatel.¹⁴¹ Vzájemný poměr mezi počtem obyvatel ČR a Anglie a Walesu tedy odpovídá koeficientu 5,38.¹⁴² Po vynásobení počtu českých zjištěných trestných činů koeficientem získáme počet, který může být srovnán s počtem trestných činů zjištěných v Anglii a Walesu. Tabulka zohledňuje všechny skutkové podstaty českého znásilnění dle § 185 TZ a anglického *rape* podle ss 1 a 5 SOA 2003.

Počet zjištěných trestných činů znásilnění	rok 2014	rok 2013	rok 2012	rok 2011
Anglie a Wales (na 1 obyvatele)	26 703	19 099	15 919	16 350
ČR (na 1 obyvatele)	3 599	3 169	3 599	3 632
rozdíl (na 1 obyvatele)	23 104	15 930	12 320	12 718

¹³⁹ Není-li uvedeno jinak, jsou veškeré statistické údaje čerpány z následujících zdrojů: ONS. *Crime in England and Wales, Year Ending December 2014* [online]. April 2015. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-373433>>; ONS. *Crime Statistics, period ending December 2012* [online]. April 2013. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-300972>>; PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2014* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>>; PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2013* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>>; PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2012* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>>; PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2011* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2011.aspx>>.

¹⁴⁰ Jedná se o průměr vypočtený z počtu obyvatel za období 2011 – 2013, a to na základě ONS. *Population Estimates for England and Wales. (2011–2013)* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/rel/pop-estimate/population-estimates-for-england-and-wales/mid-2011--2011-census-based-/index.html>>; <<http://www.ons.gov.uk/ons/rel/pop-estimate/population-estimates-for-england-and-wales/mid-2012/mid-2012-population-estimates-for-england-and-wales.html>>; <<http://www.ons.gov.uk/ons/rel/pop-estimate/population-estimates-for-uk--england-and-wales--scotland-and-northern-ireland/2013/index.html>>.

¹⁴¹ Jedná se o průměr vypočtený z počtu obyvatel za období 2011 – 2014, a to na základě ČSÚ. *Počet obyvatel* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551237/32018115_0101.pdf/82ff508d-9727-46cc-bc13-6eed5b9e50a7?version=1.0>.

¹⁴² Koeficient = 5,38 = 56,59 / 10,52. S vypočteným koeficientem bude autor pracovat i v dalších statistických srovnáních.

Z tabulky lze vyčíst, že zatímco počet zjištěných trestných činů znásilnění je v průběhu uvedených let poměrně stabilní, v roce 2013 dokonce došlo k jeho mírnému poklesu, počet zjištěných činů znásilnění v Anglii a Walesu postupně narůstá. Mezi roky 2013 a 2014 je dokonce 40 % nárůst. To může jednak souviset s větší ochotou obětí trestný čin oznámit na policii nebo také větší ochotou policie oznámený čin vyšetřovat.¹⁴³ Počet zjištěných činů na obyvatele je pak v Anglii a Walesu vůči ČR v průběhu uvedených let vždy vyšší, v roce 2014 je pak tento počet vyšší dokonce sedmkrát.

¹⁴³ LOVELESS, Janet. *Complete Criminal Law : Text, Cases, and Materials*. 4th ed. OUP, 2014. ISBN 978-0-19-870229-0, s. 551.

5 Sexuální nátlak

5.1. Sexuální nátlak v českém právu

Trestný čin sexuálního nátlaku je upraven v § 186 hlavy III. TZ a rozpadá se do tří základních skutkových podstat. Umožňuje chránit i oběti, do jejichž svobody a důstojnosti v pohlavních vztazích pachatel zasáhl i přesto, že k fyzickému kontaktu mezi pachatelem a obětí nemuselo dojít. První základní skutková podstata je obsažena v odst. 1 alinea 1 a spočívá v donucení jiného k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování násilím, pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy. Druhá základní skutková podstata trestného činu sexuálního nátlaku upravená v odst. 1 alinea 2 tkví v přiměření jiného zneužívaje jeho bezbrannosti k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování či jinému srovnatelnému chování. Spáchá-li osoba čin odpovídající jedné ze skutkových podstat, bude mu uložen trest odnětí svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákaz činnosti. Stejně bude pachatel potrestán, naplní-li třetí základní skutkovou podstatu trestného činu sexuálního nátlaku obsaženou v odst. 2, tedy že přiměje jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování či jinému srovnatelnému chování zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

Pojem donucení násilím, pohrůzkou násilí či pohrůzkou jiné těžké újmy a pojem zneužití bezbrannosti zde mají stejný význam jako u trestného činu znásilnění dle § 185 TZ, avšak s tím rozdílem, že pachatel může zneužít jen určitých forem bezbrannosti. A to bezbrannosti psychické a fyzické, pokud ta nehandicapuje oběť takovým způsobem, že není schopna požadavky pachatele fyzicky provést. Absolutní bezbrannost nepřichází v úvahu, neboť osoba, která vůbec nevnímá svět kolem sebe, není schopna vnímat ani požadavky pachatele.¹⁴⁴

Pokud jde o přiměření jiného, rozumí se jím jednání spočívající kupříkladu v žádostech nebo přemlouvání, a to nenásilnou formou a bez pohrůžek či násilí. Pachatel tak může oběť přimět také k pohlavnímu styku s třetí osobou od pachatele odlišnou. Zneužitím závislosti se pak rozumí zneužití závislosti, která typicky vzniká na základě dozoru, kupříkladu mezi opatrovníkem a osobou zbavenou svéprávnosti. Nejedná se o závislost emočního charakteru. Zneužití důvěryhodnosti a vlivu vyplývajících

¹⁴⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 186.

z postavení pachatele spočívá v tom, že pachatel je díky svému postavení schopen v oběti vzbudit důvěru, ovlivňovat ji, případně oběť v pachateli spatřuje autoritu. Konkrétně se jedná například o vztah zaměstnavatel-zaměstnanec, ale také třeba sbormistr-členka sboru. Pokud jde ale o vztah vzniklý ze vzájemné náklonnosti, nejedná se o vztah vyžadovaný § 186 odst. 2 TZ, i kdyby mezi osobami závislost či vliv a důvěryhodnost byly.¹⁴⁵

Pojem pohlavního styku i zde má stejný význam jako v případě trestného činu znásilnění dle § 185 TZ. Při pohlavním sebeukájení, obnažování či jiném srovnatelném chování, k němuž pachatel oběť donutí či přiměje, však nedochází k pohlavnímu fyzickému kontaktu pachatele s obětí. Pachatel se na sexuálním jednání oběti nepodílí a v podstatě mu pouze přihlíží, což vede k jeho sexuálnímu vzrušení. Sebeukájením neboli masturbací se rozumí takové jednání, kdy oběť sebe samu pohlavně ukájí, a to za použití nejrůznějších způsobů jako drážděním genitálií, jejich hlazením, ale i drážděním jinými předměty jako umělými vaginami, vibrátory, může jít například i o stimulaci prsních bradavek apod.¹⁴⁶

Obnažování spočívá ve vysvlékání oběti, přičemž není nutné, aby došlo k úplnému odhalení těla v jeho úplné nahotě, k naplnění skutkové podstaty postačí i obnažování prsou, genitálií či jiných částí těla, které jsou tradičně zakryty.¹⁴⁷

Jiným srovnatelným chováním pak mohou být další sexuální projevy jako třeba vzdychání oběti, erotický tanec, napodobování kopulačních pohybů, ale třeba též sexuální praktiky patologického charakteru jako tzv. pissing, kdy pachatel pozoruje oběť při močení, či masochistické praktiky, při nichž pachatel od oběti přijímá rozkazy, nebo naopak pachatel sadista oběti sexuální rozkazy uděluje.¹⁴⁸

Pokud pachatel čin uvedený v § 186 odst. 1 nebo 2 TZ spáchá na dítěti, nebo nejméně se dvěma osobami, naplní tak kvalifikovanou podstatu trestného činu sexuálního nátlaku a bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let (§ 186 odst. 3 TZ).

¹⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 186.

¹⁴⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 186.

¹⁴⁷ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7, s. 617.

¹⁴⁸ CAMPBELL, Robert J. *Campbell's Psychiatric Dictionary*. OUP, 2009. ISBN 978-0-19-534159-1.

Odnětím svobody bude pachatel potrestán na dvě léta až osm let, spáchá-li čin uvedený v odst. 1 se zbraní, nebo čin uvedený v odst. 1 nebo 2 na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny (§ 186 odst. 4 TZ).

Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude potrestán ten, kdo spáchá čin uvedený v odst. 1 na dítěti mladším patnácti let, nebo způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví (§ 186 odst. 5 TZ). Způsobí-li pachatel činem v odst. 1 nebo 2 smrt, bude potrestán odnětím svobody na deset až šestnáct let (§ 186 odst. 6 TZ). Při naplnění některé zvlášť přitěžující okolnosti dle § 186 odst. 5, 6 TZ bude pachatel odpovědný i za přípravu takového činu (§186 odst. 7 TZ).

5.2. Donucení k sexuální aktivitě v anglickém právu

Trestný čin donucení k sexuální aktivitě (*causing a person to engage to sexual activity without consent*) je zakotven v s 4 SOA 2003. Základní skutkovou podstatu dle s 4(1) naplní ten, kdo úmyslně donutí či přiměje druhého k sexuální aktivitě, s níž druhý nesouhlasí a pachatel se rozumně nedomnívá, že druhý souhlasí. Zda je pachatelovo přesvědčení rozumné se posuzuje dle s 4(2) SOA 2003 s ohledem na všechny okolnosti včetně kroků, které pachatel učil k tomu, aby zjistil, zda oběť souhlasí. Za tento čin bude pachatel potrestán odnětím svobody nepřesahujícím šest měsíců nebo pokutou nebo obojím (s 4(5)(a) SOA 2003). Pokud se pachatel dopustí trestného činu uvedeného v s 4(1) SOA 2003, přičemž sexuální aktivita bude zahrnovat i penetraci úst, vagíny nebo řitního otvoru oběti nebo pachatele, naplní tak kvalifikovanou podstatu trestného činu donucení k sexuální aktivitě a bude potrestán až trestem odnětí svobody až na deset let dle s 4(5)(b) SOA 2003.

Stejně jako u trestného činu znásilnění (*rape*) dle s 1 SOA 2003 se i zde uplatní veškerá ustanovení o souhlasu oběti a rozumném přesvědčení pachatele dle ss 74, 75 a 76 SOA 2003, jejichž obsah autor práce rozebral výše. Při posuzování, zda má aktivita sexuální povahu, se také použije s 78 SOA 2003.

Donucením či přiměním (*causing*) se rozumí takové jednání, kdy pachatel používá násilí, pohrůžky násilí, lsti nebo zneužívá bezbrannosti oběti, dále pak také jednání, kdy pachatel zneužívá důvěry a vlivu vyplývajících z jeho postavení vůči

oběti.¹⁴⁹ Pachatel se na sexuální aktivitě může sám podílet, nebo oběť vykonává sexuální aktivitu sama na sobě, například v podobě masturbace, a to včetně používání předmětů jako vibrátorů či umělých vagín, nebo je oběť donucena či přiměna k sexuální aktivitě se třetí osobou.

Kromě trestného činu dle s 4 SOA 2003 anglická úprava obsahuje také trestný čin donucení nebo svádění dítěte mladšího třinácti let k sexuální aktivitě (*causing or inciting a child under 13 to engage in sexual activity*) dle s 8 SOA 2003. Tento trestný čin se rozpadá na čtyři skutkové podstaty,¹⁵⁰ první z nich pachatel naplní (s 8(1) SOA 2003), pokud úmyslně přiměje, popř. donutí (*causing*) dítě mladší třinácti let k sexuální aktivitě, kvalifikovanou podstatu dle s 8(2) pak pachatel naplní, bude-li sexuální aktivita zahrnovat penetraci úst, vagíny nebo řitního otvoru pachatele nebo oběti. Druhou základní skutkovou podstatu dle s 8(1) aktu pachatel naplní, pokud dítě mladší třinácti let svede k sexuální aktivitě, bude-li sexuální aktivita, k níž pachatel dítě svedl zahrnovat penetraci dle s 8(2) SOA 2003, spáchá tak pachatel trestný čin dle s 8 ve formě jeho druhé kvalifikované podstaty.¹⁵¹ S ohledem na věk oběti zde problematika souhlasu není relevantní.

Donucení, resp. přiměnění má zde stejný význam jako u trestného činu dle s 4 SOA 2003. Sváděním se rozumí takové jednání, kdy pachatel oběť přesvědčuje prostřednictvím žádostí, přemlouvá ji nebo oběti nabízí peníze nebo oběť vybízí a podněcuje k sexuální aktivitě. Aby naplnil skutkovou podstatu činu, jejímž znakem je svádění, musí mít toto jednání pachatele na oběť účinek, tedy oběť musí sexuální aktivitu, k níž ji pachatel sváděl, skutečně provést.¹⁵² Pokud pachatel naplní některou ze základních skutkových podstat trestného činu, bude dle s 8(3)(a) SOA 2003 potrestán odnětím svobody nejvýše na šest měsíců nebo pokutou nebo obojím, je-li jeho čin možné podřadit pod některou ze dvou kvalifikovaných skutkových podstat, bude mu uložen trest dle s 8(3)(b) SOA 2003 dosahující až čtrnácti let.

Vzhledem k požadavku na věk oběti je možné uvažovat o objektivní odpovědnosti pachatele. Nicméně názory na objektivní odpovědnost pachatele ve vztahu k s 8 SOA 2003 se různí. Zatímco Card¹⁵³ se domnívá, že je zde pachatel odpovědný objektivně

¹⁴⁹ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 55–57.

¹⁵⁰ Dle případu *R v Courtie* [1984] 1 All ER 740 HL.

¹⁵¹ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 59.

¹⁵² CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 59.

¹⁵³ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 60.

(*strict liability*), Spencer¹⁵⁴ je přesvědčen, že ve srovnání s dikcí ss 9 a 10 SOA 2003 je i zde vyžadováno, aby pachatel s ohledem na věk dítěte jednal zaviněně, to, že zde není požadavek rozumného přesvědčení o věku dítěte, navíc dává pachateli možnost spoléhat na svůj upřímný (*honest*) omyl. Autor práce o objektivní odpovědnosti ve vztahu k věku dítěte pojednává v různých souvislostech v několika předešlých kapitolách a přiklání se k Spencerovu pohledu. Pokud by totiž trestné činy dle ss 5 až 8 SOA 2003 byly založeny na objektivní odpovědnosti pachatele, výrazně by se překrývaly se ss 9 a 10 SOA 2003. Kromě toho ss 5 až 8 pracují také s pachatelem, který je mladší osmnácti let (zatímco ss 9 a 10 SOA 2003 pachatele mladšího osmnácti let vylučují), s ohledem na věk trestní odpovědnosti tak zahrnují i pachatele desetileté, autorovi práce se proto zdá smysluplné, aby těmto extrémně mladým pachatelům byla dána možnost spoléhat na upřímný omyl o věku oběti.

Jak napovídá výše uvedené, anglická úprava vytváří také samostatný trestný čin dle s 10 SOA 2003, a to donucení nebo svádění dítěte k sexuální aktivitě (*causing or inciting a child to engage in sexual activity*). Stejně jako trestný čin dle s 8 SOA 2003 se dá tento čin rozdělit na dvě základní a dvě kvalifikované skutkové podstaty. Platí vše, co bylo řečeno výše o pojmech donucení, přiměnění či svádění nebo sexuální aktivitě. Pachatelem zde ale může být pouze osoba osmnáctiletá nebo starší. Obětí pak může být dítě mladší šestnácti let, přičemž pachatel se na ní dopustí trestného činu, pokud se rozumně nedomnívá, že je oběť šestnáctiletá nebo starší. Vzhledem k dikci s 10(1)(c)(i) se pachatelův omyl ohledně věku dítěte bude posuzovat pouze objektivně, bez ohledu na jeho poměry, bude tedy srovnáván s abstraktní rozumnou osobou. Pokud se ale pachatel dopustí činu na dítěti mladším třinácti let, bude ve vztahu k věku dítěte odpovědný objektivně, tedy nebude vyžadováno žádné zavinění ohledně toho, že se ve věku dítěte zmylil.¹⁵⁵

Problematika souhlasu oběti zde vzhledem k věku, který u nich zákon vyžaduje, nebude relevantní. Spáchá-li pachatel trestný čin dle s 10(1), tedy naplní-li základní skutkovou podstatu, bude potrestán odnětím svobody nejvýše na šest měsíců nebo pokutou nebo obojím (s 10(3)(a) SOA 2003). Pokud však naplní kvalifikovanou podstatu činu, bude potrestán trestem odnětí svobody až na čtrnáct let dle s 10(3)(b) SOA 2003.

¹⁵⁴ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 104.

¹⁵⁵ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 66.

Samostatný trestný čin anglická úprava vytváří také pro pachatele, kteří ke spáchání činu donucení nebo svádění dítěte k sexuální aktivitě zneužívají svého postavení a vlivu a důvěryhodnosti z postavení vyplývajících, tento trestný čin je upraven v s 17 SOA 2003 (*abuse of position of trust: causing or inciting a child to engage in sexual activity*). Koncepce tohoto trestného činu je obdobná jako u s 10 SOA 2003, ale s tím rozdílem, že dle s 17 je penetrace vyloučena. Obětí zde pak může být buď dítě mladší třinácti let, kde bude pachatel opět objektivně odpovědný a žádný omyl mu nebude tolerován, nebo dítě mladší osmnácti let, kde se pachateli umožňuje použít tzv. *mistaken reasonable belief*. Dle s 17(5)(b) SOA 2003 bude pachatel potrestán odnětím svobody až na pět let.

Souhlas oběti zde opět není relevantní, i když je to v určitých situacích, kdy je oběť sice mladší osmnácti let, ale starší šestnácti let, a tedy způsobilá dát k takové aktivitě souhlas, dle mínění autora práce, matoucí. Postavení osoby, z kterého může plynout důvěra či vliv (*position of trust*), je totiž zpravidla dáno v situacích, kdy je oběť pod dohledem pachatele, třeba v dětském domově (s 21 SOA 2003), jenže není rozhodující, zda oběť pachateli důvěřovala nebo zda na ni měl pachatel vliv, postačí, pokud zde taková možnost vlivu či důvěry je.¹⁵⁶

Jak je už ze samotné konstrukce celého SOA 2003, to s ohledem na všechny výše uvedené trestné činy, SOA 2003 vytváří samostatné trestné činy donucení či svádění k sexuální aktivitě i tam, kde je obětí osoba stížená duševní chorobou. Tyto trestné činy jsou zakotveny v ss 31, 35 a 39 SOA 2003.

5.3. Srovnání trestného činu sexuálního nátlaku a donucení k sexuální aktivitě v ČR, Anglii a Walesu

Jak trestný čin sexuálního nátlaku v českém právu, tak anglický trestný čin donucení k sexuální aktivitě mohou být spáchány jak osobou mužského pohlaví, tak osobou ženského pohlaví. Obdobně i obětí, jak v české, tak v anglické právní úpravě může být osoba bez rozdílu pohlaví. Nicméně anglický SOA 2003 pro osoby dětského věku popřípadě pro osoby trpící duševní chorobou vytváří samostatně stojící trestné činy. Zatímco česká úprava trestného činu sexuálního nátlaku ve svých kvalifikovaných podstatách chrání děti mladší osmnácti let (§ 186 odst. 3 písm. a) TZ) nebo děti mladší patnácti let (§ 186 odst. 5 písm. a) TZ), anglická úprava se u některých trestných činů

¹⁵⁶ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 82.

zaměřuje pouze na děti mladší šestnácti let, zvláštní ochrany pak požívají děti mladší třinácti let.

Pokud se totiž pachatel, dopustí trestného činu donucení k sexuální aktivitě na nich, není ve vztahu ke skutečnému věku dítěte podstatné, že si toho pachatel nemohl a nemusel být vědom, je tedy odpovědný objektivně, i kdyby se ve věku dítěte odůvodněně zmýlil. V odborné literatuře panuje neshoda o tom, zda se tato objektivní odpovědnost vztahuje na všechny sexuální trestné činy, jejichž znakem je dítě mladší třinácti let, nebo jsou trestné činy dle ss 5 až 8 SOA 2003 vynechány. Autor práce se přiklání ke stanovisku, které zastává Spencer.¹⁵⁷ V takovém případě může být totiž objektivně odpovědný, co se věku oběti týče, pouze pachatel osmnáctiletý nebo starší, osoby mladší osmnácti let, které mají méně zkušeností, by tak měly být z objektivní odpovědnosti vynechány.

Česká úprava pak skutečnosti zahrnující věk dítěte považuje za tzv. jiné skutečnosti dle § 17 písm. b) TZ a vyžaduje, aby tedy pachatel jednal alespoň z nevědomé nedbalosti. Je tak zachována zásada trestního práva, že pachatel odpovídá pouze za jím zaviněná jednání (§ 13 odst. 2 TZ).

Anglická úprava je i u trestného činu donucení k sexuální aktivitě výrazně inkluzivní, takže dochází k velmi znatelnému prolínání mezi jednotlivými trestnými činy v kategorii donucení (*causing to engage in sexual activity*) k sexuální aktivitě, ale také s jinými kategoriemi trestných činů. Typicky se tak děje tam, kde čin donucení k sexuální aktivitě obsahuje formu penetrace, čin, jenž totiž obsahuje penetraci, může být stejně dobře stíhán jako znásilnění (*rape*) nebo útok penetrací (*assault by penetration*). Tam, kde skutková podstata anglického trestného činu donucení k sexuální aktivitě obsahuje znak svádění (*inciting*) zase přesahuje rámec českého sexuálního nátlaku a odpovídá spíše trestnému činu svádění k pohlavnímu styku dle § 202 TZ. Autor se domnívá, že by k takovému nežádoucímu prolínání mezi jednotlivými trestnými činy nemuselo docházet, kdyby SOA 2003 místo vytváření samostatných typů trestných činů pro jednotlivé druhy pachatelů či obětí stejně tyto variace podřadil jako kvalifikované skutkové podstaty tak, jak to provádí úprava česká.

Autor práce se domnívá, že česká úprava trestného činu sexuálního nátlaku je ve srovnání s anglickým donucením k sexuální aktivitě vymezena úžeji. Zatímco česká

¹⁵⁷ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 104.

úprava požaduje, aby došlo buď k pohlavnímu styku nebo pohlavnímu sebeukájení oběti, k jejímu obnažování či jinému obdobnému chování, anglické právo zmiňuje pouze obecný pojem sexuální aktivity. Ta může zahrnovat všechny formy aktivit vyžadované českou úpravou, ale navíc též jednání, která samy o sobě vůbec nemusejí být sexuálního rázu, nicméně takovou povahu mohou mít pro pachatele. Autor při této úvaze vychází z díkce s 78 SOA 2003, která stanoví, že sexuální je aktivita buď sama o sobě bez ohledu na okolnosti, nebo je z pohledu práva aktivita považována za sexuální, a to s ohledem na okolnosti, povahu a účel aktivity. Pokud tedy bude aktivita, ať jakákoli (třeba frotérství – tj. otírání se pachatele o oběti v hromadných prostředcích, což pro běžného člověka představuje situaci asexuální), sloužit k sexuálnímu vzrušování pachatele, bude považována za sexuální a bude tedy možné ji stíhat. Do jisté míry tak teoreticky trestný čin donucení k sexuální aktivitě může konkurovat trestnému činu sexuálního útoku (*sexual assault*), který zase zahrnuje různé formy sexuálního dotýkání.

Pokud jde o sankce v české a anglické právní úpravě, dá se říci, že anglická úprava pachatele trestá přísněji, a to trestem v délce až čtrnácti let dle s 8 nebo s 10 SOA 2003. Českou kvalifikovanou podstatu, kdy pachatel oběť z nedbalosti usmrtí, nelze srovnat, jelikož anglická úprava by pachatele, který by navíc oběť usmrtil, vedle trestného činu donucení k sexuální aktivitě stíhala také za neúmyslné zabití (*manslaughter*).

5.3.1. Statistické srovnání sexuálního nátlaku a donucení k sexuální aktivitě¹⁵⁸

Aby bylo možné výskyt trestného činu sexuálního nátlaku (*causing a person to engage in sexual activity*) v ČR, Anglii a Walesu srovnat i statisticky, je nezbytné opět vynásobit počet českých zjištěných trestných činů koeficientem 5,38. Tabulka zohledňuje

¹⁵⁸ Veškeré statistické údaje jsou čerpány z následujících zdrojů:

ONS. *Crime in England and Wales, Year Ending December 2014* [online]. April 2015. [cit. 2015-06-01].

Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-373433>>;

ONS. *Crime Statistics, period ending December 2012* [online]. April 2013. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z

WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-300972>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2014* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2013* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2012* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2011* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2011.aspx>>.

všechny skutkové podstaty českého sexuálního nátlaku dle § 186 TZ a anglického *causing a person to engage in sexual activity* podle s 4 SOA 2003.

Počet zjištěných trestných činů sexuálního nátlaku	rok 2014	rok 2013	rok 2012	rok 2011
Anglie a Wales (na 1 obyvatele)	429	257	192	195
ČR (na 1 obyvatele)	204	188	248	145
rozdíl (na 1 obyvatele)	225	69	-56	50

Z tabulky je patrné, že výskyt trestného činu donucení k sexuální aktivitě je až na rok 2012 vyšší v Anglii a Walesu. Zatímco výskyt trestného činu sexuálního nátlaku v ČR je v průběhu let relativně stabilní, u anglického donucení k sexuální aktivitě je znatelný skok mezi roky 2013 a 2014, a to dokonce o 67 %.

6 Pohlavní zneužití

6.1. Pohlavní zneužití v českém právu

Ustanovení § 187 TZ, zakotvující trestný čin pohlavního zneužití, chrání mravní a tělesný vývoj dětí a snaží se postihovat situace, které by mohly vést k zahájení pohlavního života v příliš útlém věku. Základní skutková podstata dle odst. 1 spočívá v tom, že pachatel vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let, nebo je jiným způsobem pohlavně zneužije. Za takový čin bude pachatel potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.

Souloží se rozumí spojení pohlavních orgánů muže a ženy, tedy proniknutí mužského pohlavního údu do vagíny ženy. Jiný způsob pohlavního zneužití pak představuje jinou formu pohlavního styku než soulož. Jedná se zpravidla o pohlavní styk intenzivnějšího charakteru jako styk orální nebo anální, ale také pohlavní styk ve formě osahávání genitálií či prsou. Méně závažné formy pohlavního styku jako třeba letmé doteky přes oblečení nelze považovat za jiný způsob pohlavního zneužití, vždy je však nutné při posuzování závažnosti jednání vycházet z okolností daného případu.¹⁵⁹

Postihovány jsou jak případy, kdy aktivně jedná pachatel, tak situace, kdy je aktivní oběť a pachatel její doteky přijímá. Souhlas oběti s aktivitou není relevantní, a to už z toho důvodu, že legální věk pro zahájení pohlavního života je stanoven na hranici patnácti let. Pokud však pachatel bude oběti věkově blízký a jejich počínání bude konsensuální, měla by být taková skutečnost zohledněna. Pachatelem i obětí může být osoba bez rozdílu pohlaví, a to bez ohledu na její pohlavní vyspělost, obětí pak pouze osoba mladší patnácti let.¹⁶⁰ Pohlavní zneužití je úmyslným trestným činem, úmysl pachatele se zde ale navíc musí vztahovat také k věku dítěte.

Kvalifikovaná skutková podstata dle § 187 odst. 2, za její naplnění bude pachatel potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let, spočívá v tom, že pachatel spáchá čin uvedený v odst. 1 na dítěti mladším patnácti let svěřeném jeho doзору, zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěry nebo vlivu.

¹⁵⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 187.

¹⁶⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 187.

Dítě je svěřeno doзору pachatele, má-li ten právo a povinnost na ně dohlížet a nad ním bdít, typicky se může jednat o rodiče, popř. opatrovníky. Může se jednat také o osoby, jimž rodiče dítě svěřují, kupříkladu táborovým vedoucím, vychovatelům, ale také osobě, která je přítelem rodiče a dítě je na ni zvyklé. Zneužitím závislosti se rozumí, že dítě k pohlavnímu zneužití svolí pod určitým psychickým nátlakem pachatele, který vyplývá právě ze vztahu odkázanosti oběti na pachatele. Milostný poměr mezi učitelem a žákyní mladší patnácti let však znak závislosti neobsahuje. Zneužitím postavení a z něj vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu se rozumí totéž, co u trestného činu sexuálního nátlaku dle § 186 odst. 2 TZ.¹⁶¹

Způsobí-li pachatel činem uvedeným v odst. 1 těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na pět až dvanáct let (§ 187 odst. 3 TZ). Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel tehdy, způsobí-li činem uvedeným v odst. 1 smrt (§ 187 odst. 4 TZ). Při naplnění některé ze zvlášť přitěžujících skutečností dle § 187 odst. 2, 3, 4 TZ bude pachatel odpovědný i za přípravu takového činu (§ 187 odst. 5 TZ).

6.2. Sexuální aktivita s dítětem v anglickém právu

Trestný čin sexuální aktivity s dítětem (*sexual activity with a child*) je upraven v s 9 SOA 2003. Základní skutkovou podstatu činu dle s 9(1) SOA 2003 naplní osoba osmnáctiletá nebo starší, která se úmyslně sexuálně dotýká dítěte mladšího šestnácti let a rozumně se nedomnívá, že je dítěti šestnáct let či více, nebo se úmyslně sexuálně dotýká dítěte mladšího třinácti let. Za tento čin bude pachatel potrestán dle s 9(3)(a) SOA 2003 odnětím svobody v délce nepřesahující šest měsíců nebo pokutou nebo obojím.

Pachatelem tedy může být pouze osoba bez rozdílu pohlaví, která dosáhla věku minimálně osmnácti let. Dle s 13 SOA 2003 však pro tento trestný čin může být stíhána i osoba mladší osmnácti let, což opět vede k prolínání s jinými trestnými činy, kupříkladu se ss 3 nebo 5 až 7 SOA 2003.

Dotýkáním se rozumí dle s 79(8) SOA 2003 dotýkání jakoukoli částí těla pachatele, jakýmkoli předmětem nebo přes cokoli. Zda se jedná o dotýkání sexuální povahy se posuzuje s ohledem na s 78 SOA 2003, kdy i jednání ve své podstatě nesexuální se vzhledem k účelu, jímž je vzrušování pachatele, může být považováno za jednání sexuální. Zahrnutý jsou i méně závažné formy doteků, a to i přes oděv oběti,

¹⁶¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 187.

třeba letmé doteky apod. Je vyžadován aktivní přístup pachatele, pokud by byla aktivní oběť a pachatel sám by se oběti aktivně nedotýkal, jednalo by se o trestný čin přiměření dítěte k sexuální aktivitě dle s 10 SOA 2003.¹⁶²

Obětí může být osoba bez rozdílu pohlaví, která je buď mladší šestnácti let, nebo mladší třinácti let. Souhlas oběti se sexuální aktivitou není relevantní. Děti mladší třinácti let požívají zvýšené ochrany, neboť pachatel je ve vztahu k jejich věku odpovědný objektivně, není tedy vyžadováno zavinění (*mens rea*).¹⁶³ Pokud dítě mladší šestnácti let pachatele vybízí k sexuální aktivitě s ním, není za toto jednání trestně odpovědné, neboť s 9 SOA 2003 slouží k ochraně oběti a jejího mravního vývoje.¹⁶⁴

Dopustí-li se pachatel sexuální aktivity s dítětem, která zahrnuje penetraci vagíny, řitního otvoru či úst pachatele nebo dítěte, naplní tak kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu dle s 9(2) SOA 2003 a bude potrestán odnětím svobody v délce nepřesahující čtrnáct let (s 9(3)(b) SOA 2003).

Pokud je pachatel osmnáctiletý nebo starší a navíc ve vztahu k oběti v postavení, z něhož plyne důvěryhodnost a vliv, dopustí se trestného činu dle s 16 SOA 2003. Skutková podstata spočívá v tom, že se pachatel úmyslně sexuálně dotýká dítěte mladšího osmnácti let a rozumně se nedomnívá, že je dítě osmnáctileté nebo starší, nebo se tak dotýká dítěte mladšího třinácti let. Spáchá-li osoba trestný čin dle s 16(1) SOA 2003 bude potrestána nejhůře odnětím svobody v délce nepřesahující pět let (s 16(5)(b) SOA 2003).

Sexuální doteky mají stejný význam jako v případě trestného činu podle s 9 SOA 2003. Tento trestný čin však nezahrnuje takové doteky, které by byly ve formě penetrace. Postačí, pokud je pachatel pouze v postavení způsobilém v oběti vyvolat důvěru nebo oběť ovlivnit, není nutné, aby svého postavení fakticky zneužil nebo aby oběť skutečně byla ovlivněna nebo měla v pachatele důvěru.¹⁶⁵

Obětí pak může být jak dítě mladší osmnácti let, tak dítě mladší třinácti let, to je chráněno ve větší míře, jelikož pachatel je, co se týče věku dítěte, odpovědný objektivně.¹⁶⁶ Souhlas oběti se sexuální aktivitou není relevantní. Dle mínění autora je irelevance souhlasu oběti v případě dítěte mladšího třinácti let nebo šestnácti let odůvodněná vzhledem k tomu, že věk kdy je dítě legálně způsobilé souhlasit se sexuální

¹⁶² CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 65.

¹⁶³ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 63.

¹⁶⁴ *R v Tyrrell* [1894] 1 QB 710, CCR.

¹⁶⁵ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 82.

¹⁶⁶ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 86.

aktivitou je ve věku šestnácti let. Pokud se však jedná o osoby sice mladší osmnácti let, ale starší šestnácti let, autor práce irelevanci souhlasu oběti se sexuální aktivitou považuje za matoucí, a to už z toho důvodu, že pachatel svým vlivem či důvěryhodností fakticky nemusí na oběť vůbec působit.

6.3. Srovnání trestného činu pohlavního zneužití v ČR, Anglii a Walesu

Pachatelem trestného činu pohlavního zneužití (resp. sexuální aktivity s dítětem) může být v obou právních úpravách jak osoba mužského pohlaví, tak osoba ženského pohlaví. Anglické právo pak ale v s 9 i v s 16 SOA 2003 považuje za pachatele pouze osobu osmnáctiletou nebo starší, tedy a ž na výjimku v s 13 SOA 2003, která pak vede opět k nežádoucímu prolínání s jinými sexuálními trestnými činy, což vede k nadměrné diskreční pravomoci prokuratury a soudů.

Obětí v českého pohlavního zneužití může být pouze dítě mladší patnácti let, u pachatele je navíc ve vztahu k věku oběti nutné úmyslné zavinění, postačí však úmysl eventuelní.¹⁶⁷ Anglická úprava dle s 9 SOA 2003 chrání jak děti mladší šestnácti let, tak děti mladší třinácti let, ty pak ve zvýšené míře, když u pachatele ve vztahu k jejich věku není vyžadováno *mens rea* a pachatel tedy odpovídá objektivně. Souhlas oběti se sexuální aktivitou je shodně irelevantní jak v ČR, tak v Anglii a Walesu. Matoucí však je, když dle s 16 SOA 2003 dochází také k ochraně dětí mladších osmnácti let, avšak starších šestnácti let a ani na jejich souhlas se sexuální aktivitou není brán zřetel. Zatímco v ČR dítě mladší patnácti let nemůže být za trestný čin pohlavního zneužití odpovědné už na základě faktu, že trestní odpovědnost dítě získává až, dosáhne-li patnácti let (§ 25 TZ), v anglickém právu je dítě odpovědné již od desíti let,¹⁶⁸ ani zde však nemůže být dítě mladší šestnácti let, které pachatele pobízí k sexuální aktivitě s ním, trestně odpovědné za čin sexuální aktivity s dítětem, a to na podkladě rozhodnutí ve věci *Tyrrell*.¹⁶⁹ Ustanovení s 9 SOA 2003 totiž slouží k ochraně dítěte před unáhleným započatím pohlavního života.

Co se týče způsobů, jakými lze dítě pohlavně zneužít, je česká úprava vymezena podstatně úžeji, kupříkladu letmé doteky přes oděv oběti nepovažuje za způsob jiného pohlavního zneužití, jímž by bylo možné naplnit skutkovou podstatu trestného činu

¹⁶⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 187.

¹⁶⁸ Children and Young Persons Act 1933 s 50.

¹⁶⁹ *R v Tyrrell* [1894] 1 QB 710, CCR.

pohlavního zneužití. Anglická úprava naopak postihuje i letmé doteky, včetně doteků přes oděv oběti, jak vyplývá už z díkce s 79(8) SOA 2003. Autor práce se domnívá, že tak SOA 2003 nadměrně postihuje jednání, které nedosahuje společenské nebezpečnosti hodné zásahu trestního práva. Autor práce považuje také za nesprávné, že pro to, aby pachatel naplnil skutkovou podstatu trestného činu sexuální aktivity s dítětem, musí se dítěte aktivně dotýkat, pokud doteky pouze přijímá, nebude trestně odpovědný. Česká úprava pohlavního zneužití je v tomto směru rozhodně vhodnější.

Skutková podstata trestného činu pohlavního zneužití dle § 187 odst. 2 TZ má pak obdobu v anglickém trestném činu sexuální aktivity s dítětem, pokud je pachatel v pozici způsobitelé ovlivnit oběť nebo na ni působit důvěryhodně (s 16 SOA 2003). Zde je však patrný výrazný rozdíl ve způsobech, jakým činy mohou být spáchány. Česká úprava pracuje se souloží a jiným pohlavním stykem vyšší intenzity a závažnosti, kdežto anglická úprava jakoukoli penetraci vylučuje. Navíc anglický pachatel svého vlivu či důvěryhodnosti pro naplnění požadovaných znaků skutkové podstaty nemusí zneužít. Český pachatel takového vlivu nebo důvěryhodnosti nejenže musí zneužít, ale také tak může učinit pouze vůči dítěti, které bylo svěřeno jeho doзору. Sankčně je s 16 SOA 2003 oproti § 187 odst. 2 TZ mírnější, to však pravděpodobně z důvodu, že s 16 aktu nezahrnuje penetraci oběti nebo pachatele. Naopak základní skutková podstata dle § 187 odst. 1 TZ je trestána mírněji nežli trestný čin sexuální aktivity s dítětem, který zahrnuje penetraci dle s 9(2) SOA 2003.

6.3.1. Statistické srovnání pohlavního zneužití¹⁷⁰

Aby bylo možné výskyt trestného činu pohlavního zneužití (resp. *sexual activity with a child*) v ČR, Anglii a Walesu srovnat i statisticky, je nezbytné opět vynásobit

¹⁷⁰ Veškeré statistické údaje jsou čerpány z následujících zdrojů:

ONS. *Crime in England and Wales, Year Ending December 2014* [online]. April 2015. [cit. 2015-06-01].

Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-373433>>;

ONS. *Crime Statistics, period ending December 2012* [online]. April 2013. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z

WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-300972>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2014* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2013* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2012* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2011* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2011.aspx>>.

počet českých zjištěných trestných činů koeficientem 5,38. Tabulka zohledňuje všechny skutkové podstaty českého pohlavního zneužití dle § 187 TZ a anglického *sexual activity with a child* podle s 9 a podle s 16 SOA 2003 ve vztahu k dětem mladším šestnácti let.

Počet zjištěných trestných činů pohlavního zneužití	rok 2014	rok 2013	rok 2012	rok 2011
Anglie a Wales (na 1 obyvatele)	11 239	8 266	6 182	5 797
ČR (na 1 obyvatele)	3 884	4 266	3 739	4 057
rozdíl (na 1 obyvatele)	7 355	4 000	2 443	1 740

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že trestný čin sexuální aktivity s dítětem svou četností české pohlavní zneužití výrazně převyšuje, zvláště pak v roce 2014. Mezi roky 2013 a 2014 je navíc v Anglii a Walesu znatelný nárůst zjištěných trestných činů. Častější výskyt sledovaného trestného činu v Anglii a Walesu ve srovnání s ČR si autor práce vysvětluje tím, že skutková podstata anglické sexuální aktivity s dítětem je mnohem širší, ve vztahu k obětem mladším třinácti let zde navíc není nutné prokazovat zavinění pachatele. Pouze v roce 2011 byl výskyt sledovaného činu v ČR a v Anglii a Walesu téměř srovnatelný.

7 Soulož mezi příbuznými

7.1. Soulož mezi příbuznými v českém právu

Trestný čin soulože mezi příbuznými vyvěrá z morální zásady proti pohlavním stykům mezi nebližšími příbuznými. Zásada je postavena na eugenických důvodech a má předcházet stykům, z nichž by mohlo vzejít degenerované potomstvo.¹⁷¹ Ustanovení § 188 TZ stanoví, že trestného činu soulože se dopustí ten, kdo vykoná soulož s příbuzným v pokolení přímém nebo se sourozencem. Pachatel bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

Soulož, tedy spojení pohlavních orgánů muže a ženy, je jedinou formou pohlavního styku, která má způsobilost naplnit skutkovou podstatu dle § 188 TZ. Je tomu tak právě z důvodů eugenických, neboť pouze z pohlavního styku provedeného souložím může být počato potomstvo.

Pachateli trestného činu jsou přitom oba souložící příbuzní, pokud tedy trestní odpovědnost některého z nich není vyloučena třeba pro nedostatek věku. Příbuznými v pokolení přímém se pak rozumí osoby, které jsou vůči sobě ascendenty a descendenty, tedy předky a potomky. Sourozenci, bratři a sestry, jsou příbuzní v řadě nepřímé, není přitom relevantní, zda se jedná o sourozence plnorodé nebo polorodé, kteří mají společného pouze jednoho rodiče.¹⁷²

Autor práce souhlasí s komentářovou literaturou,¹⁷³ že vztahy vzniklé osvojením pod § 188 TZ nespádají. Jednak rodinné právo počítá i s možností zrušení osvojení (původně § 73 odst. 1 dnes již neplatného ZOR; dnes § 840 OZ), dále pak samotná díkce § 188 TZ hovoří pouze o souložím a jiné typy pohlavních styků nepostihuje. Dle mínění autora práce je zde zřetelná právě snaha ochránit potomstvo před degenerací.

Pokud je však ustanovení § 188 TZ postaveno na zájmu na zdravém potomstvu, měla by být stíhána také soulož mezi příbuznými, z níž žádné potomstvo vzniknout nemůže? Fyzicky nemožné je zplodit potomstvo třeba s ženou, která již dospěla do fáze menopauzy, stejně tak s ženou, jíž byla ze zdravotních důvodů odebrána ovaria, obdobně

¹⁷¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 188.

¹⁷² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 188.

¹⁷³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 188.

nemůže potomstvo zplodit sterilizovaný muž. Jinou situací, byť velmi nestandardní a spíše teoretickou, může být i incestní styk mezi otcem, jenž prošel chirurgickou změnou pohlaví, a dcerou, která chirurgickou změnu pohlaví rovněž podstoupila. Do určité míry by mohlo být argumentováno i použitím antikoncepčních metod, při jejichž užití je eventualita početí poměrně nízká. Nicméně rozdíl je v tom, že zatímco u antikoncepčních prostředků, i přes jejich vysokou spolehlivost, stále určitá šance na početí potomka existuje, absolutní sterilita pachatele riziko početí zcela vylučuje. Zůstává tedy otázkou, nakolik § 188 TZ skutečně chrání zájmy eugenické a nakolik zájmy mravní.

7.2. Sexuální aktivita s členem rodiny v anglickém právu

Právo Anglie a Walesu vytváří čtyři samostatně stojící trestné činy zabývající se problematikou sexuálních vztahů uvnitř rodiny. Jedná se o trestný čin sexuální aktivity s dětským členem rodiny (s 25 SOA 2003, *sexual activity with a child family member*), trestný čin svádění dětského člena rodiny k sexuální aktivitě (s 26 SOA 2003, *inciting a child family member to engage in sexual activity*), trestný čin sexu s dospělým příbuzným (s 64 SOA 2003, *sex with a adult relative: penetration*) a trestný čin sexu se souhlasícím dospělým příbuzným (s 65 SOA 2003, *sex with a adult relative: consenting to penetration*). Poslední dva uvedené trestné činy však jeden druhý zrcadlí, takže je možné je považovat za jediný trestný čin.

Trestného činu dle s 25 SOA 2003 se dopustí ten, kdo se úmyslně sexuálně dotýká osoby, která je zahrnuta v s 27 SOA 2003 a zároveň je dítětem mladším osmnácti let a pachatel se rozumně nedomnívá, že je osoba osmnáctiletá nebo starší, nebo je dítětem mladším třinácti let. Pokud je pachatel starší osmnácti let a sexuální dotýkání zahrnovalo penetraci dle s 25(6) SOA 2003, bude mu uložen trest odnětí svobody až na čtrnáct let, v ostatních případech pak trest odnětí svobody až na pět let (s 25(4), (5) SOA 2003).

Pachatelem může být jak žena, tak muž, avšak musí být ve vztahu k oběti uvedeném v s 27 SOA 2003. Obětí pak může být dítě mladší osmnácti let, pokud se pachatel rozumně nedomníval, že se jedná o osobu osmnáctiletou nebo starší, nebo dítě mladší třinácti let, kdy je pachatel ve vztahu k věku dítěte odpovědný objektivně. Pojem sexuálního dotýkání je stejného významu jako u trestných činů popsanych v předešlých kapitolách práce a řídí se ss 78 a 79(8) SOA 2003. Trestný čin dle s 25 aktu však zahrnuje formy pohlavního styku, kdy dochází k penetraci úst, vagíny, či řitního otvoru pachatele nebo oběti.

Trestného činu dle s 26 SOA 2003 se dopustí ten, kdo úmyslně svádí dítě k sexuálnímu dotýkání nebo aby se pachatele sexuálně dotýkalo, přičemž dítě je vůči pachateli ve vztahu dle s 27 SOA 2003 a je mladší osmnácti let a pachatel se rozumně nedomníval, že je dítě osmnáctileté nebo starší, nebo je dítě mladší třinácti let. Pokud sexuální dotýkání zahrnovalo také penetraci dle s 26(6) SOA 2003 bude pachatel osmnáctiletý nebo starší potrestán odnětím svobody až na čtrnáct let, jinak bude pachatel potrestán odnětím svobody nejvýše na pět let (s 26(4), (5) SOA 2003).

Pojmy sexuálního dotýkání i penetrace zde mají stejný význam jako u s 25 SOA 2003. Rovněž platí to, co bylo řečeno o oběti a jejím věku ve vztahu k odpovědnosti pachatele. Sváděním se pak rozumí jakékoli přesvědčování či vybízení dítěte k sexuálnímu dotýkání, přičemž k dokonání činu postačí akt samotného svádění, aniž by k sexuálnímu dotýkání vůbec došlo.¹⁷⁴

Ustanovení s 27 SOA 2003 pak vytváří tři kategorie příbuzenských nebo spíše rodinných vztahů, které jsou ve vztahu k ss 25 a 26 SOA 2003 relevantní. Do první kategorie patří rodiče, prarodiče, sourozenci plnorodí i polorodí, teta a strýc, kteří mohou být jak plnorodými, tak polorodými sourozenci rodičů dítěte, dále pak současní pěstouni nebo pěstouni bývalí. Postihnuty tak mohou být i vztahy s dítětem i tehdy, pokud pěstounský vztah skončil, avšak dítě je stále mladší osmnácti let.¹⁷⁵

Druhá kategorie vyžaduje, aby pachatel žil s dítětem ve společné domácnosti nebo aby byl zahrnut ve výchově dítěte či péči o ně. Jedná se pak o nevlastní rodiče (manžel/civilní partner rodiče dítěte), a to i bývalé, sestřenice a bratrance, a to i poté, co už nežijí ve společné domácnosti, o nevlastní sourozence a současné i bývalé pěstouny (s 27(3) SOA 2003).

Třetí kategorie vyžaduje, aby osoba s dítětem sdílela domácnost, jíž se rozumí stejný životní prostor, a byla zahrnuta ve výchově dítěte či v péči o ně. Může se jednat třeba o chůvu nebo au-pair, avšak její sexuální styk s dítětem poté, co byla z pozice chůvy propuštěna nemůže být trestně stíhán, není-li tedy dítě mladší šestnácti let.¹⁷⁶

¹⁷⁴ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 198.

¹⁷⁵ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 192 a 193.

¹⁷⁶ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 194.

Ustanovení s 27(1) SOA 2003 navíc stanoví, že zahrnuty jsou také veškeré uvedené vztahy vzniklé na základě osvojení dítěte, tedy adopcí.

Trestný čin dle ss 64 a 65 SOA 2003 postihuje pachatele, který je šestnáctiletý nebo starší a úmyslně pronikne do vagíny nebo řitního otvoru druhé osoby jakoukoli částí svého těla nebo čímkoli jiným, nebo vsune svůj penis do úst druhé osoby, přičemž druhá osoba je osmnáctiletá nebo starší a aktivita výše popsaná je sexuální povahy. Obdobně bude trestně odpovědná osoba osmnáctiletá nebo starší provede-li takové úkony na osobě starší šestnácti let. Obě osoby navíc spolu musí být v příbuzenském vztahu dle s 64(2) nebo s 65(2) SOA 2003, ty zahrnují rodiče, prarodiče, děti, vnoučata, sourozence plnorodé i polorodé, tety, strýce, neteře a synovce. Dle s 64(3) nebo s 65(3) SOA 2003 jsou výše uvedené kategorie zahrnuty, i pokud vznikly na základě adopce. Oba pachatelé mohou být potrestáni odnětím svobody až na dva roky (ss 64(5) a 65(5) SOA 2003).

7.3. Srovnání trestného činu sexuálního styku mezi příbuznými v ČR, Anglii a Walesu

Anglická úprava pohlíží na rodinu a rodinné vztahy nebo rodinná pouta z širší perspektivy než česká úprava dle § 188 TZ. Anglické právo totiž chápe rodinné vztahy jako vztahy založené nejen na pokrevním příbuzenství nebo vzniklé v důsledku osvojení, ale též vztahy vznikající na základě partnerských vztahů rodičů nebo pouta mezi osobami, které se s dítětem střetávají v rámci svého specifického povolání (třeba chůva).

V ss 25 a 26 SOA 2003 je anglická úprava o něco užší, než úprava česká, jde-li o věk oběti, když trestá pouze vztahy s dítětem mladším osmnácti let, čímž se spíše blíží českému trestnému činu pohlavního zneužití, který může být s § 188 TZ v jednočinném souběhu. Děti mladší třinácti let opět požívají zvýšené ochrany na základě objektivní odpovědnosti pachatele ve vztahu k jejich věku.

Naopak výrazně širší je pak anglická úprava, co se týče příbuzenských nebo rodinných vztahů zahrnutých v ss 25, 26 a 27 SOA 2003. Zohledňuje totiž sexuální styky nejen s pokrevními příbuznými v linii přímé, ale také v linii nepřímé, a tedy zahrnuje i tety a strýce, u nichž postačí, jsou-li polorodými sourozenci rodičů dítěte. Výslovně jsou dokonce zahrnuty vztahy adoptivní, ale také pěstounské, navíc ještě vztahy s osobami, které s dítětem nejsou ani v příbuzenském ani legálním vztahu, ale žijí s ním ve stejné domácnosti a pečují o ně (chůva). Kromě širokého spektra osob, jež je možné považovat

za členy rodiny (*family member*), anglická úprava postihuje také široké spektrum pohlavních styků, k nimž může dojít. České právo naproti tomu postihuje pouze soulož mezi příbuznými.

Anglický trestný čin dle ss 64 a 64 SOA 2003 je pak o něco užší, neboť se vztahuje pouze na situace, při nichž dochází k penetraci, nicméně i zde je ale kromě soulože zahrnut i styk anální nebo orální. Pachatelé jsou však na rozdíl od ss 25 a 26 SOA 2003 jak dospělý příbuzný tak dítě starší šestnácti let. I v tomto trestném činu jsou ale navíc ve srovnání s českou úpravou zahrnuti příbuzní v linii nepřímé (tety, strýci, neteře, synovci) a osvojitelé a osvojenci.

Dle mínění autora této práce je však právo Anglie a Walesu upravující příbuzenské sexuální trestné činy zbytečně rozsáhlé. Je sice evidentní, že se kromě eugenických zájmů snaží chránit i mravní vývoj dětí a mravní zásady proti příbuzenským sexuálním stykům, ty je ale možné chránit prostřednictvím jiných ustanovení. Česká úprava tak činí zejména trestným činem pohlavního zneužití dle § 187 TZ, přičemž nevylučuje jednočinný souběh s trestným činem soulože mezi příbuznými. Autor se domnívá, že česká úprava trestného činu dle § 188 TZ je správně soustředěna především na ochranu eugenických zájmů. Pokud se ale uváží i její dosah na osoby, které jsou vůči sobě v požadované formě příbuzenského vztahu, avšak nejsou fyzicky způsobilé počít potomstvo, záběr § 188 TZ je rozhodně cílen i na ochranu mravních zásad. Autor práce je přesvědčen, že vzhledem k dostupným antikoncepčním metodám není nutné rozšiřovat trestný čin soulože mezi příbuznými i na vztahy založené osvojením, a to už na základě tolik specifické povahy trestného činu, zároveň pak ale není možné vynechat z trestního postihu osoby fyzicky neschopné počít potomstvo. Taková změna by totiž velmi pravděpodobně vedla k vlivu především na mladší členy rodiny, kteří by v důsledku nepostihnutí fyzicky nezpůsobilých pachatelů považovali jejich jednání za nezávadné.

7.3.1. Statistické srovnání sexuálního styku mezi příbuznými¹⁷⁷

Aby bylo možné výskyt trestného činu sexuálního styku mezi příbuznými v ČR, Anglii a Walesu srovnat i statisticky, je nezbytné opět vynásobit počet českých zjištěných trestných činů koeficientem 5,38. Tabulka zohledňuje český trestný čin soulože mezi příbuznými dle § 188 TZ a všechny trestné činy dle ss 25, 26, 64 a 65 SOA 2003.

Počet zjištěných trestných činů příbuzenských sexuálních vztahů	rok 2014	rok 2013	rok 2012	rok 2011
Anglie a Wales (na 1 obyvatele)	571	492	554	608
ČR (na 1 obyvatele)	32	54	38	32
rozdíl (na 1 obyvatele)	539	438	516	576

Z tabulky je patrné, že trestné činy sexuálního styku s příbuznými jsou v Anglii a Walesu až téměř dvacetkrát častější než v ČR. Autor práce je přesvědčen, že je tomu tak právě z důvodu mnohem širšího záběru příslušných ss SOA 2003, které postihují jednak široké spektrum sexuálních aktivit, ale považují též za členy rodiny mnohem širší okruh osob než úprava česká.

¹⁷⁷ Veškeré statistické údaje jsou čerpány z následujících zdrojů:

ONS. *Crime in England and Wales, Year Ending December 2014* [online]. April 2015. [cit. 2015-06-01].

Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-373433>>;

ONS. *Crime Statistics, period ending December 2012* [online]. April 2013. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z

WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-300972>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2014* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2013* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2012* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2011* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2011.aspx>>.

8 Prostituce

Prostituce je kulturním produktem lidské společnosti a lze ji charakterizovat jako komerční poskytování sexuálních služeb.¹⁷⁸ Právní řády se s ní snaží vypořádat různými způsoby, přičemž lze rozlišit tři přístupy, které státy vůči prostituci zaujmají.¹⁷⁹

Reglementační přístup spočívá ve snaze prostituci právně regulovat. Prostituce je legalizována jako licencovaná forma živobytí, jsou z ní odváděny daně a osoby nabízející sexuální služby podléhají pravidelným zdravotním kontrolám.

Abolicionistický přístup prostituci samotnou právně nijak nepostihuje, zaměřuje se však na regulaci jevů s ní spjatých. Trestá tak obchodování s lidmi, obchodování s drogami či kořistění z prostituce.

Represivní přístup naopak trestá i samotou prostituci. Jedná se však o přístup překonaný, neboť v boji s prostitucí nebyl účinný.¹⁸⁰

8.1. Prostituce v českém právu

České právo zvolilo abolicionistický přístup k prostituci, a to již roku 1922, kdy byl přijat zákon o potírání pohlavních nemocí.¹⁸¹ U tohoto přístupu ČR setrvává i přesto, že roku 1958 jako Československá republika přistoupila k Úmluvě o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a vykořisťování prostituce jiného z roku 1949.¹⁸² Mnohokrát byla také uvážena možnost přesunu k reglementaci, vláda dokonce předložila Poslanecké sněmovně ČR návrh zákona o regulaci prostituce, ten byl však v rozporu s Úmluvou z roku 1949 a Sněmovna návrh na její vypovězení zamítla.¹⁸³

Prostituce tedy sama o sobě není z pohledu českého práva trestná. Je však možné ji postihovat jako přešupek podle § 47 odst. 1 písm. c) PřesZ. Obce pak mají možnost

¹⁷⁸ VANÍČKOVÁ, Eva. *Dětská prostituce*. 2. vyd. Praha : Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2218-4, s. 11.

¹⁷⁹ CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*, Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6, s. 67–69.

¹⁸⁰ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7, s. 620.

¹⁸¹ Zákon č. 241/1922 Sb. a n., o potírání pohlavních nemocí.

¹⁸² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 189.

¹⁸³ MVČR: *Prostituční scéna* [online]. [cit. 2015-06-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/prostituce-prostitucni-scena.aspx>>.

její provozování do jisté míry regulovat prostřednictvím obecně závazných vyhlášek,¹⁸⁴ prostituce je tak postihnutelná také na základě § 46 odst. 2 PřesZ. Postihu však neunikají doprovodné jevy prostituce a hlava III. TZ zakotvuje dva trestné činy s ní přímo související. Jedná se o trestný čin kuplířství (§ 189 TZ) a trestný čin prostituce ohrožující mravní vývoj dětí (§ 190 TZ).

Trestný čin kuplířství vytváří dvě základní skutkové podstaty. První základní skutkovou podstatu naplní ten, kdo jiného přiměje, zjedná, najme, zláká nebo svede k provozování prostituce (§ 189 odst. 1 alinea 1 TZ). Druhá základní skutková podstata spočívá v tom, že pachatel kořistí z prostituce provozované jiným (§ 189 odst. 1 alinea 2 TZ). V obou případech bude pachatel potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Prostitucí se rozumí pohlavní styk s jinou osobou nebo s jinými osobami za úplatu, přičemž pohlavním stykem je i zde jakékoli ukájení pohlavního pudu na těle druhé osoby. Přiměnění spočívá v nenásilném přemlouvání či žádání druhého, které je prosté výhrůžek. Zjednáním je uzavření smlouvy či dohody, jejímž obsahem je provozování prostituce, a to i konkludentním způsobem. Najmutím se rozumí uzavření i konkludentní smlouvy, jejímž předmětem je závazek osoby provést určité sexuální služby, není přitom rozhodné, zda je ve smlouvě závazek přímo formulován nebo zda je smlouva neplatná. Zlákání představuje získání jiného, aby se rozhodl dobrovolně poskytovat sexuální služby, pachatel může osobu třeba lákat na vysoké bezpracné výdělky. Svedení může být provedeno mnoha způsoby od schvalování prostituce, přes přemlouvání osoby až po vzbuzení rozhodnutí druhé osoby k provozování prostituce. Kořistěním je pak získávání majetkového prospěchu z prostituce provozované jiným, není však nutné, aby pachatel hmotný prospěch vyžadoval, postačí, pokud jej opakovaně přijme.¹⁸⁵

Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v § 189 odst. 1 TZ v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo jako člen organizované skupiny (§ 189 odst. 2 TZ). Způsobí-li pachatel činem uvedeným v odst. 1 těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na pět let až dvanáct let nebo propadnutím majetku (§ 189 odst. 3 TZ). Trest odnětí svobody na osm

¹⁸⁴ § 10 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁸⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 189.

až patnáct let nebo propadnutí majetku bude uloženo pachateli, který činem uvedeným v odst. 1 způsobí smrt (§ 189 odst. 4 TZ).

Trestný čin prostituce ohrožující mravní vývoj dětí je zakotven v § 190 TZ. Jde o trestný čin ohrožovací. Chráněn zde je mravní vývoj dětí, tedy osob mladších osmnácti let. Skutkovou podstatu činu dle odst. 1 naplní ten, kdo provozuje prostituci v blízkosti školy, školského zařízení nebo jiného obdobného zařízení nebo místa, které je vyhrazeno nebo určeno pro pobyt nebo návštěvu dětí, a bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

Kdo organizuje, střeží nebo jiným způsobem zajišťuje provozování prostituce v blízkosti školy, školského nebo jiného obdobného zařízení nebo místa, které je vyhrazeno pro pobyt nebo návštěvu dětí, spáchá trestný čin dle odst. 2 a bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

Školou je mateřská škola, základní škola, střední škola, konzervatoř, vyšší odborná škola, základní umělecká škola a jazyková škola s právem jazykové zkoušky. Školská zařízení poskytují služby a vzdělávání doplňující nebo podporující vzdělávání ve školách nebo s ním přímo související, nebo mohou zajišťovat ústavní a ochrannou výchovu.¹⁸⁶ Jinými obdobnými zařízeními pak mohou být například zařízení odborného poradenství v péči o dítě, ale i výchovně rekreační tábory. Jiným místem vyhrazeným pro pobyt nebo návštěvu dětí se rozumí taková místa, která jsou z vůle jejich vlastníka či provozovatele vyhrazena pro pobyt (např. rekreační tábor) nebo návštěvu (např. dětské hřiště) dětí.¹⁸⁷ Znak blízkosti pak zahrnuje takové prostory, kde se děti obvykle zdržují. Blízkostí se rovněž rozumí vzdálenost, při které je možné ze školy, školského zařízení a dalších uvedených míst pozorovat provozování prostituce.¹⁸⁸

Pachatelem však může být i osoba mladší osmnácti let, tedy dítě, a to i přesto, že je ustanovení § 190 TZ zformováno na ochranu mravního vývoje osob mladších osmnácti let. Při postupu *a contrario* ve vztahu k § 202 a 203, jenž upravuje trestný čin svádění k pohlavnímu styku, lze trestní odpovědnost i mladistvého pachatele dovést.¹⁸⁹

¹⁸⁶ Relevantní je zde zákon č. 561/2004 Sb. a zákon č. 109/2002 Sb.

¹⁸⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 190.

¹⁸⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 190.

¹⁸⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 190.

Organizováním prostituce se rozumí zosnování či řízení prostituce, přičemž zde není vyloučeno ani účastenství ve formě organizátorství podle § 24 TZ. Pojem zajišťování je široký a má postihnout zejména činnost tzv. pasáků.¹⁹⁰

Pokud pachatel spáchá čin uvedený v odst. 1 nebo 2 nejméně na dvou místech (míněno geograficky), nebo opětovně, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo propadnutím majetku (§ 190 odst. 3 TZ).

Mimo hlavu III. TZ stojí ještě dva trestné činy, které však s lidskou důstojností v sexuální oblasti a se svobodou rozhodování v pohlavních vztazích úzce souvisí a nelze je proto z této práce vynechat. Jedná se o trestný čin obchodování s lidmi (dle § 168 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. d) TZ) a o trestný čin svádění k pohlavnímu styku dle § 202 TZ.

Trestný čin obchodování s lidmi dle § 168 TZ obsahuje dvě základní skutkové podstaty, které se od sebe liší v předmětu útoku. První základní skutková podstata je obsažena v § 168 odst. 1 TZ, její vztah k prostituci je pak vyjádřen v písm. a) téhož odstavce. Trestného činu dle § 168 odst. 1 písm. a) se tak dopustí ten, kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá dítě, aby ho bylo užito jiným k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla, anebo kdo kořistí z takového jednání. Pachatel bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

Dítětem se rozumí osoba mladší osmnácti let (§ 126 TZ). Pojem přiměje zde má obdobný význam jako u trestného činu kuplířství dle § 189 TZ, avšak s tím rozdílem, že může zahrnovat i pohrůžku násilím či jiné újmy. Pojmy zjedná, najme, zláká a svede, anebo kořistí pak významově odpovídají pojmům vysvětleným u výše zmíněného trestného činu kuplířství. Dopravením se rozumí přemístění poškozeného, a to jak vnitrostátní nebo i přeshraniční. Ukrytí spočívá v umístění osoby na skryté místo, byť s jejím souhlasem. Při zadržování pachatel omezuje poškozeného na svobodě. Vydáním je předání poškozeného do moci jiné osoby, a to za odměnu i bez protihodnoty.¹⁹¹ Příjmutím pachatel přijímá oběť do své dispozice.¹⁹²

¹⁹⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 190.

¹⁹¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 168.

¹⁹² Důvodová zpráva k zákonu č. 141/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Pohlavní styk je i zde charakterizován jako jakýkoli způsob ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby. Sexuální zneužívání zahrnuje obdobné útoky jako trestný čin pohlavního zneužití dle § 187 TZ. Sexuálním obtěžováním jsou méně intenzivní zásahy do pohlavní sféry poškozeného, zejména se může jednat o dotyky na různých částech těla.¹⁹³ O obchodování s lidmi za účelem výroby pornografického díla a především o pojmu pornografického díla bude pojednáno v následující kapitole práce.

Druhá základní skutková podstata trestného činu obchodování s lidmi je obsažena v § 168 odst. 2 písm. a) TZ. Kdo jinou osobu než uvedenou v odst. 1 za použití násilí, pohrůžky násilí nebo jiné těžké újmy nebo lsti anebo zneužívaje jejího omylu, tísně nebo závislosti, přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá, aby jí bylo užitojiným k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla, anebo kdo kořistí z takového jednání, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

Násilí obdobně jako u trestného činu znásilnění dle § 185 TZ obsahuje též uvedení oběti do stavu bezbrannosti, stejný význam jako u § 185 TZ pak mají i pohrůžka násilí či jiné těžké újmy. Lest spočívá ve vyvolání omylu u druhé osoby, zde může být lest namířena i proti jiné osobě než samotné oběti. Tíseň je stav vedoucí k omezení volnosti v rozhodování a může být způsobena nepříznivými okolnostmi vztahující se kupříkladu k rodinné nebo majetkové sféře utiskované osoby. Ve vztahu závislosti je osoba, pokud je určitým způsobem na pachatele odkázána, nejde však o postavení manželky vůči manželovi.¹⁹⁴

Pokud pachatel spáchá čin uvedený v § 168 odst. 1 nebo 2 TZ v úmyslu, aby jiného bylo užito k prostituci, bude potrestán odnětím svobody na pět až dvanáct let nebo propadnutím majetku (§ 168 odst. 3 písm. d) TZ). Na osm až patnáct let nebo propadnutím majetku bude potrestán ten, kdo činem uvedeným v odst. 1 nebo 2 způsobí těžkou újmu na zdraví, ten, kdo takový čin spáchá v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo kdo spáchá takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech (§ 168 odst. 4 TZ). Pokud pachatel činem uvedeným v odst. 1 nebo 2 způsobí smrt, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutím majetku (§ 168 odst. 5 TZ). Vzhledem k tomu, že trestný čin

¹⁹³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 168.

¹⁹⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 168.

obchodování s lidmi je považován za zvlášť závažný zločin, bude trestná jeho příprava i v prvním odstavci (§ 168 odst. 6 TZ).

Trestný čin dle § 202 TZ, svádění k pohlavnímu styku, je zaměřen na ochranu dětí, osob mladších osmnácti let, před poskytováním sexuálních služeb. Pachatel se jej dopustí dle odst. 1 tak, že nabídne, slíbí nebo poskytne dítěti nebo jinému za pohlavní styk s dítětem, pohlavní sebeukájení dítěte, jeho obnažování nebo jiné srovnatelné chování za účelem pohlavního uspokojení úplaty, výhodu nebo prospěch. Potrestán bude odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

Naplní-li však pachatel kvalifikovanou skutkovou podstatu činu dle § 202 odst. 2, a to tak, že spáchá čin uvedený v odst. 1 na dítěti mladším patnácti let, nebo ze zavrženíhodné pohnutky, nebo pokud pokračuje v páchání takového činu po delší dobu, nebo spáchá-li jej opětovně, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

Druhy sexuálního chování uvedené v § 202 TZ vychází pojmově z § 185 a 186 TZ. Úplatou se rozumí majetkový prospěch, který může být nejen ve formě finanční odměny, ale také ve formě dáreků. Prospěch je nemajetkového charakteru a může jím být třeba úspěch při přijímacím řízení na školu. Výhoda spočívá ve zvýhodnění osoby vůči ostatním v široké škále aktivit. Poskytnutí pak může být jak přímé (předání dáreků, peněz) nebo nepřímé (zvýhodnění dítěte u zkoušek). Nabídnutím vyjadřuje pachatel ochotu poskytnout úplatu, výhodu nebo prospěch a slibem se k jejich poskytnutí zavazuje. Nabídnout, slíbit a poskytnout je však pachatel může i vůči třetí osobě (obvykle kuplíři). Čin je dokonán už samotným aktem nabídnutí, či slíbení, aniž by druhá osoba musela nabídku či slib přijmout.¹⁹⁵

Podle § 203 TZ však dítě, které nabídku, slib či úplatu, výhodu nebo prospěch přijme, nebo které o takovou úplatu, výhodu či prospěch za své sexuální služby žádá, nebude za takové jednání trestné. Ustanovení vychází z obecné právní zásady, že nemůže být trestná osoba, k jejíž ochraně je dané ustanovení určeno.¹⁹⁶

¹⁹⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 202.

¹⁹⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 203.

8.2. Prostituce v anglickém právu

Právo Anglie a Walesu volí abolicionistický přístup k prostituci. K Úmluvě o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a vykořisťování prostitute jiného z roku 1949 Spojené Království Velké Británie a Severního Irska nikdy nepřistoupilo. Prostituce sama o sobě z pohledu anglického práva trestná není, postihovány jsou ale různé formy chování, k nimž v souvislosti s ní dochází.¹⁹⁷

Doprovodné jevy prostituce jsou potlačovány pomocí několika legislativních aktů, na úpravu tzv. *off-street* prostituce (odehrávající se mimo ulice a veřejná prostranství) se soustředí původní Sexual Offences Act 1956, naopak na pouliční prostituci je zaměřen Street Offences Act 1959, několik ss SOA 2003 pak na problematiku prostituce rovněž cílí. Výraznou změnu do sféry regulace přidružených jevů prostituce přinesl Policing and Crime Act 2009, který novelizoval SOA 2003 a rozšířil jej o dva nové trestné činy (s 51A *soliciting*, s 53A *paying for sexual services of a prostitute subjected to force*). Mnohem podstatnější změnou je ale důsledek, jaký tato nová ustanovení mají. Trestněprávní postih se obrací směrem k samotnému zákazníkovi využívajícímu sexuálních služeb, pokud jde pak konkrétně o s 53A SOA 2003, zákazník je dokonce ve vztahu k oklonosti, že byl prostitut k prostituci donucen, odpovědný objektivně (*strict liability*). SOA 2003 vytváří jednak trestné činy zabývající se dětskou prostitucí, dále trestné činy vztahující se k prostituci dospělých a trestný čin obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování.

Trestný čin placení za sexuální služby dítěte (*paying for sexual services of a child*) dle s 47 SOA 2003 spáchá ten, kdo úmyslně využije sexuálních služeb dítěte mladšího osmnácti let a rozumně se nedomnívá, že je dítě osmnáctileté nebo starší, nebo sexuálních služeb dítěte mladšího třinácti let, a před využitím těchto služeb poskytl nebo slíbil dítěti nebo jinému úplatu za tyto služby, nebo ví, že jiná osoba tuto úplatu poskytla nebo slíbila. Spáchá-li pachatel tento čin na dítěti mladším třinácti let a budou-li sexuální služby dítětem poskytnuté zahrnovat penetraci úst, vagíny nebo řitního otvoru dítěte nebo pachatele, bude potrestán odnětím svobody v až doživotní délce (s 47(3) SOA 2003). Spáchá-li takový čin na dítěti mladším šestnácti let a budou-li sexuální služby dítětem poskytnuté zahrnovat penetraci, bude pachatel potrestán odnětím svobody až na čtrnáct let, v ostatních případech odnětím svobody až na sedm let (s 47(4), (5) SOA 2003).

¹⁹⁷ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 131.

Úplatou se rozumí jakákoli finanční výhoda, nebo prominutí povinnosti zaplatit, nebo poskytnutí věcí či služeb (včetně služeb sexuálních) zdarma či se slevou (s 47(2) SOA 2003). Pachatelem i obětí může být osoba bez rozdílu pohlaví. Pokud je oběť mladší třinácti let, není omyl pachatele ve vztahu k jejímu věku relevantní a pachatel bude objektivně odpovědný. Trestný čin je však dokonán až v okamžiku, kdy pachatel sexuální služby od dítěte skutečně získá, samotné poskytnutí platby či její slíbení není podle s 47 SOA 2003 trestné.¹⁹⁸

Pojem sexuálních služeb není v SOA 2003 definován. Ustanovení s 78 SOA 2003 definující pojem „sexuální“ je zde možné použít pouze omezeně, neboť se vztahuje pouze k penetraci, dotýkání a aktivitě. Nicméně i úkony, které jsou samy o sobě nesexuální povahy, mohou být sexuální s ohledem na jejich účel.¹⁹⁹

Trestný čin donucení nebo svádění dítěte k sexuálnímu vykořisťování (*causing or inciting sexual exploitation of a child*) je upraven v s 48 SOA 2003. Dopustí se ho ten, kdo úmyslně přinutí nebo svede dítě mladší osmnácti let a rozumně se nedomnívá, že je dítě osmnáctileté nebo starší, nebo dítě mladší třinácti let k tomu, aby bylo sexuálně vykořisťováno. Pachatel takového činu bude potrestán odnětím svobody až na čtrnáct let (s 48(2) SOA 2003).

O omylu pachatele ohledně věku dítěte mladšího třinácti let platí vše, co již bylo řečeno výše. Sexuálním vykořisťováním se dle s 51 SOA 2003 rozumí poskytování sexuálních služeb dítětem za úplatu či její příslib dítěti nebo jiné osobě, a to i jediné poskytnutí takových služeb, nebo pořizování nemravných obrazových záznamů dítěte. Donucení (*causing*) není v aktu definováno, ale může zahrnovat i násilí či pohrůžky násilím, ale také jiné formy nátlaku, svádění (*inciting*) spočívá v různých podobách přemlouvání, přesvědčování apod.²⁰⁰

Trestný čin kontrolování dítěte v rámci jeho sexuálního vykořisťování (*controlling a child in relation to sexual exploitation*) je zakotven v s 49 SOA 2003 a dopustí se ho ten, kdo úmyslně kontroluje aktivity dítěte mladšího osmnácti let, pokud se rozumně nedomnívá, že je dítě osmnáctileté nebo starší, nebo dítěte mladšího třinácti

¹⁹⁸ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 290.

¹⁹⁹ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 300.

²⁰⁰ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 293.

let v rámci sexuálního vykořisťování dítěte. Potrestán bude pachatel takového činu odnětím svobody až na čtrnáct let (s 49(2) SOA 2003). Kontrolování není v zákoně definováno, ale rozumí se jím kontrola přímá i nepřímá, kdy pachatel dítě kontroluje prostřednictvím jiné osoby. Kontrola může spočívat ve vyžadování, aby dítě poskytlo služby určitému počtu klientů za noc, aby se určitým způsobem oblékalo, nabízelo služby na určitých místech, ale také aby jedlo kontrolorem určenou stravu, nejedná se však o shánění klientů.²⁰¹

Dalším souvisejícím trestným činem je zajišťování a usnadňování sexuálního vykořisťování dítěte dle s 50 SOA 2003 (*arranging and facilitating sexual exploitation of a child*), který spáchá ten, kdo úmyslně zajišťuje nebo usnadňuje sexuální vykořisťování dítěte mladšího osmnácti let, pokud se rozumně nedomnívá, že je dítě osmnáctileté nebo starší, nebo dítěte mladšího třinácti let. Termín opět není v SOA 2003 definován, jeho záběr je však velmi široký, může se jednat o poskytnutí místnosti pro sexuální vykořisťování dítěte nebo třeba dovezení dítěte na určité místo za účelem vykořisťování.²⁰²

Obdobné trestné činy SOA 2003 vytváří také ve vztahu k prostituci provozované dospělými osobami. Dle s 52 SOA 2003 se tak trestného činu donucení nebo svádění k prostituci za účelem zisku (*causing or inciting prostitution for gain*) dopustí ten, kdo úmyslně donutí nebo svede jiného k tomu, aby se stal prostitutem, a činí tak pro zisk nebo v jeho očekávání. Sankcí za spáchání trestného činu dle s 52 SOA 2003 je odnětí svobody až na sedm let. Trestný čin kontrolování prostitute za účelem zisku (*controlling prostitution for gain*) dle s 53 SOA spáchá ten, kdo kontroluje aktivity druhého v rámci prostitute a činí tak pro zisk nebo v jeho očekávání, a bude potrestán odnětím svobody až na sedm let.

Ziskem mohou být výtěžky z prostitute, které může pachatel získávat buď od prostituta, nebo přímo od klienta, jde však také o zisk ve formě placení části nájemného, účtů za jídlo, drogy. Ustanovení tak postihují i případy, kdy kupříkladu ženy vydělávají peníze pro svého přítele a na jejich společný život.²⁰³

²⁰¹ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 297.

²⁰² ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 299.

²⁰³ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 312.

Nově zavedeným deliktem je trestný čin poptávání prostituce (*soliciting*) dle s 51A SOA 2003. Skutkovou podstatu tohoto činu naplní ten, kdo na ulici nebo na jiném veřejném místě poptává sexuální služby druhého jako prostituta, a bude potrestán pokutou. Jedná se tedy o méně závažný trestný čin označovaný, tzv. *summary offence*. Za osobu na ulici nebo jiném veřejném místě se považuje i taková osoba, která je na tomto místě v automobilu (s 51A(2) SOA 2003). Trestný čin je dokonán již samotným poptáváním, k poskytnutí smaočné sexuální služby nemusí vůbec dojít.

Na trestní stíhání klientely prostitutů je zaměřen i další nový trestný čin placení za sexuální služby prostituta donuceného násilím (*paying for sexual services of a prostitute subjected to force*) dle s 53A SOA 2003, kterého se pachatel dopustí tak, že poskytne nebo slíbí úplatu za sexuální služby prostituta, který byl k prostituci donucen třetí osobou, a to buď násilím, pohrůzkou násilí nebo jiným donucením, anebo podvodem. Není přitom relevantní, zda pachatel o donucení prostituta věděl či nikoli a bude ve vztahu k takové okolnosti objektivně odpovědný. Jedná se opět pouze o *summary offence* a pachatel za něj bude potrestán pokutou.

Relativně novým je také trestný čin obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování (*trafficking people for sexual exploitation*) vymezený v s 59A SOA 2003. Pachatelem tohoto trestného činu je ten, kdo úmyslně zajistí nebo usnadní příjezd nebo vstup poškozeného do Spojeného království nebo jiné země, nebo cestu poškozeného uvnitř Spojeného království či jiné země, nebo odjezd poškozeného ze Spojeného království či jiné země, a to za účelem, aby poškozeného sám sexuálně vykořisťoval nebo aby jej vydal jinému k sexuálnímu vykořisťování. Pachatel bude potrestán odnětím svobody až na čtrnáct let (s 59A(6) SOA 2003).

Trestný čin tak zahrnuje jak vnitrostátní, tak přeshraniční transport oběti. Výrazy zajistí (*arranging*) a usnadní (*facilitating*) zahrnují opět širokou škálu jednání, kupříkladu poskytnutí palubního lístku, obstarání falešných dokumentů, ale také třeba poskytnutí vody či jídla na cestu. Za účelem sexuálního vykořisťování pak znamená, že poškozený bude buď vydán jinému, který na něm spáchá relevantní trestný čin spadající do kategorie dle s 60 SOA 2003, nebo pachatel sám osobu přivede, přepraví nebo vyveze za účelem,

aby se na ní dopustil relevantního činu. Relevantními činy jsou všechny trestné činy v části první SOA 2003.²⁰⁴

Mimo SOA 2003 pak stojí trestný čin nabízení prostituce (*loitering or soliciting for purposes of prostitution*) dle s 1 Street Offences Act 1959, kterého se může dopustit pouze osoba osmnáctiletá nebo starší, a to bez rozdílu pohlaví, tak, že vytrvale postává na ulici nebo na veřejném místě, anebo se nabízí za účelem prostituce. Pachatel bude potrestán pokutou.

Za vytrvalé se považuje takové jednání, které osoba provedla nejméně dvakrát za dobu tří měsíců (s 1(4) Street Offences Act 1959). Postáváním se rozumí setrvávání na místě bez konkrétního cíle, pomalé procházení místa stále dokola, přičemž k nabízení sexuálních služeb vůbec nemusí dojít. Nabízení prostituce může být spácháno i beze slov, například vyzývavými pohyby. Trestný čin nabízení prostituce mohl být nejprve spáchán pouze osobou ženského pohlaví, a to podle rozhodnutí ve věci *DPP v Bull.*²⁰⁵ SOA 2003 však trestnost činu rozšířil i na pachatele mužského pohlaví.²⁰⁶ Požadavek, aby byl pachatel osmnáctiletý či starší, byl přidán s účinností od května 2015.²⁰⁷

Kromě výše uvedených deliktů anglické právo vytváří ještě další trestné činy upravené v Sexual Offences Act 1956, a to v ss 33 až 36, které jsou namířeny proti nevěstincům. Postihováni jsou tak jednak provozovatelé nevěstinců, pronajímatelé prostorů, jsou-li prostory užívány k prostituci či je v nich provozován nevěstinec, a stejně tak i nájemníci užívající prostory k provozování nevěstince nebo k prostituci.

8.3. Srovnání přístupu k prostituci v ČR, Anglii a Walesu

Jak právo Anglie a Walesu, tak právo české zvolilo abolicionistický přístup k prostituci. V obou právních řádech je trestní postih soustředěn na jevy doprovázející prostituci, avšak prostituce jako taková trestná není. Zatímco všechny české trestné činy vztahující se k prostituci jsou vymezeny v TZ, anglická úprava je roztříštěna do několika předpisů, nejvýraznější roli má sice SOA 2003, nicméně trestné činy vztahující se

²⁰⁴ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 314.

²⁰⁵ [1995] 1 CrAppR 413.

²⁰⁶ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 358.

²⁰⁷ Serious Crime Act 2015.

k provozování nevěstinců jsou stále upraveny v Sexual Offences Act 1956, který byl předchůdcem SOA 2003.

Pokud jde o konkrétní trestné činy, obě úpravy se v mnohém shodují. Oba právní řády bojují proti obchodování s lidmi za účelem sexuálního využívání osob, a to prováděným jak na vnitrostátní úrovni, tak přeshraničně. Trestný čin kuplířství koresponduje s několika anglickými činy, neboť tam, kde české právo s cílem postihnout různé variace případu volí cestu vytváření kvalifikovaných skutkových podstat, anglický přístup jde cestou vytváření jednotlivých trestných činů reflektující buď změnu v osobě pachatele, nebo změnu v osobě oběti. Zvláštní ochrany však v anglickém právu požívají děti mladší třinácti let, kdy pachatel je ve vztahu k jejich věku odpovědný objektivně, jeho omyl ve věku dítěte, byť by byl odůvodněný, nemá žádnou relevanci.

Český trestný čin provozování prostituce ohrožující mravní vývoj dětí dle § 190 TZ svou obdobu v anglickém právu nemá. Naopak trestný čin svádění k pohlavnímu styku podle § 202 TZ se zrcadlí v anglickém činu placení za sexuální služby dítěte dle s 47 SOA 2003. Obě ustanovení chrání děti mladší osmnácti let a není možné tyto děti, k jejichž ochraně příslušné ustanovení slouží, za daný trestný čin stíhat. Anglický trestný čin dle s 47 SOA 2003 navíc ale vyžaduje, aby k poskytnutí sexuálních služeb skutečně došlo, česká úprava se naproti tomu spokojí už se samotným nabídnutím či slíbením úplaty, výhody nebo prospěchu.

Právo Anglie a Walesu však jde v postihování klientely o něco dále než česká úprava. Zákazníka může trestat již za samotné poptávání prostituce na ulici nebo na veřejných prostranstvích (s 51A SOA 2003). Dle poměrně nového trestného činu placení za sexuální služby prostituta donuceného násilím (s 53A SOA 2003), pak může být ten, kdo za takové služby platí trestán, a to i pokud vůbec nevěděl, že osoba, za jejíž služby platil, byla k prostituci donucena. Je tedy patrné, že anglická úprava se soustředí nejen na trestání osob, které z prostituce kořistí nebo ji organizují a jinak zajišťují či kontrolují, ale postihuje i zákazníky. Autor se domnívá, že tak anglické právo činí v rámci snahy ochránit jednak dětské prostitutky a dále osoby k prostituci donucené, mravnost pak chrání trestáním pouhého poptávání prostituce na veřejných místech.

Veřejnou mravnost anglické trestní právo brání i postihem samotné osoby, která se prostituje, a to dle s 1 Street Offences Act 1959. Postih je však mírný a srovnatelný s českým přestupkem, kterého se osoba může dopustit, pokud vykonává prostituci

takovým způsobem, že narušuje veřejný pořádek, anebo jedná proti obecně závazné vyhlášce obce. Autor práce považuje za správné, že se anglická úprava omezila pouze na stíhání osob starších osmnácti let, děti provozující prostituci jsou dle autora rovněž pouze oběti, které potřebují pomoc, nikoli trest.

Téma regulace nebo neregulace prostituce je v obou zemích hodně diskutované. V ČR je aktuálně ve třetím čtení zákon o regulaci prostituce navržený Zastupitelstvem hlavního města Prahy.²⁰⁸ S problematikou souvisí jak daňové zájmy státu, tak ochrana mravnosti, veřejného zdraví a samozřejmě svobody jednotlivce v tom nejširším slova smyslu. Za pozitivum legalizace prostituce lze považovat příjem, který by státu při zdanění prostituce plynul, rovněž regulaci zdravotních prohlídek a udělování licencí pouze způsobilým osobám a osobám určitého věku. Teoreticky by tak bylo těm, kteří prostituci skutečně chtějí profesně vykonávat, dáno právo na svobodnou volbu povolání.

Zůstávají zde však minimálně dvě otázky, otázka vlivu legalizace na počet prostituujících se osob a otázka definice prostituce. První otázka souvisí s mravním cítěním veřejnosti, pokud bude prostituce označena za jeden ze způsobů podnikání či obživy, je možné, že počet dobrovolně prostituujících osob se zvýší. Autor práce se však domnívá, že mravnost veřejnosti by nijak zvlášť narušena nebyla, jelikož prostituce zde je i nyní, cejch s ní spojený by pravděpodobně její legalizací smazán nebyl. Problematictější je ale druhá otázka. V Anglii a Walesu existuje například řada internetových seznamovacích stránek zaměřených na tzv. *sugar daddy*, jedná se většinou o staršího movitějšího muže, který finančně podporuje mladou slečnu, a ta mu poskytuje svou společnost. Jejich vztah je postaven na smluvním ujednání a k žádným sexuálním protislužbám vůbec nemusí dojít. Přesto lze i jejich vztah považovat za vztah klienta a prostitutky?

Autor práce nedospívá k jednoznačnému závěru, nicméně se domnívá, že u tak rozsáhlého problému, s nímž souvisí řada kriminálních doprovodných jevů, je alespoň jistá míra regulace vhodnější, nežli žádná.

²⁰⁸ PSP. *Návrh zákona o regulaci prostituce*. Sněmovní tisk č. 115 [online]. [cit. 2015-06-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=115>>.

8.3.1. Statistické srovnání jevů souvisejících s prostitucí²⁰⁹

Aby bylo možné výskyt trestných činů souvisejících s prostitucí v ČR, Anglii a Walesu srovnat i statisticky, je nezbytné opět vynásobit počet českých zjištěných trestných činů koeficientem 5,38. Tabulka zohledňuje český trestný čin kuplířství dle § 189 TZ a trestné činy kořistění z prostituce a využívání dětí k prostituci dle ss 48 až 50 a 52 a 53 SOA 2003.

Počet zjištěných trestných činů souvisejících s prostitucí	rok 2014	rok 2013	rok 2012	rok 2011
Anglie a Wales (na 1 obyvatele)	453	380	289	293
ČR (na 1 obyvatele)	307	280	226	237
rozdíl (na 1 obyvatele)	146	100	63	56

Tabulka ukazuje, že český čin kuplířství se v ČR vyskytuje přibližně stejně často jako trestné činy jemu odpovídající v anglické úpravě. U obou zemí je patrný mírný postupný nárůst v čase.

²⁰⁹ Veškeré statistické údaje jsou čerpány z následujících zdrojů:

ONS. *Crime in England and Wales, Year Ending December 2014* [online]. April 2015. [cit. 2015-06-01].

Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-373433>>;

ONS. *Crime Statistics, period ending December 2012* [online]. April 2013. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z

WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-300972>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2014* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2013* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2012* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2011* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2011.aspx>>.

9 Pornografie

Definiční vymezení pornografie je značně problematické, jednotná shoda o tom, co pojem pornografie označuje, nepanuje ani mezi odbornými autoritami.²¹⁰ Skutečně neostrá je pak hranice mezi pornografií a erotikou, obě podněcují sexuální vzrušení, erotika tak však na rozdíl od pornografie nečiní prvoplánově. Zatímco erotika zachycuje sexuální aktivity s cílem umělecky působit, pornografie se soustředí na sexuální aktivitu jako takovou s cílem vyvolat sexuální vzrušení.²¹¹

Ovšem ani takové rozlišení nevede k jednoznačné definici, neboť i samo umění je velmi obtížně definovatelné. Zda tedy dílo působí umělecky nebo pornograficky, vždy závisí na tom, kdo se na něj dívá. Subjektivní umělecké, ale též mravní cítění se pak proměňuje nejen v čase a prostoru, ale také ve vztahu k cítění veřejnému. V tom, nač jedna generace nebo kultura nahlíží jako na obscénnost, může druhá spatřovat kontroverzní umění.

9.1. Pornografie v českém právu

Zájem trestního práva na ochraně mravopoečnosti dospělých a mravním vývoji mladistvých se projevuje postihováním široké škály jednání vztahujících se k pornografii. Na problematiku dětské pornografie se pak hlava III. TZ zaměřuje nejvíce.

Trestný čin šíření pornografie je vymezen v § 191 TZ. Dopustí se ho ten, kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, v němž se projevuje násilí či neúcta k člověku, nebo které popisuje, zobrazuje nebo jinak znázorňuje pohlavní styk se zvířetem. Pachatel bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci (§ 191 odst. 1 TZ).

Výrobou se rozumí jakékoli zhotovení pornografie, ať pro jiného nebo pro vlastní potřebu, výrobou je dokonce i ukládání přenosu pornografie na harddisk počítače. Dovozen je dopravení z území cizího státu na území ČR, vývozem pak postup opačný. Průvozem je tranzit z území cizího státu přes území ČR do jiného cizího státu. Nabídka

²¹⁰ WEISS, P. a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0929-5, s. 150.

²¹¹ PASTOR, Zlatko. *Sexualita ženy*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1989-4, s. 136.

zahrnuje předložení pro jakýkoli účel, prodej, směnu apod. Uveřejněním je umožněno komukoli, aby se seznámil pornografickým materiálem. Při zprostředkování pachatel funguje jako jakýsi mezičlánek, kdy pomáhá šíření pornografie. Uvedením do oběhu se pornografický materiál dostane k širšímu okruhu osob. Prodáním je odevzdání za úplatu, která může proběhnout i elektronicky. Jinak jinému lze pornografické dílo opatřit třeba darováním, výpůjčkou a podobně. Samotné držení specifikované pornografie trestné není.²¹²

Podoba pornografického díla může být písemná (bez ohledu na způsob vyhotovení), fotografickou, filmovou, počítačovou nebo elektronickou, tedy dílo, které je čitelné pouze strojově, popřípadě podobu jinou. Výčet je tedy demonstrativní. Pojem pornografického díla TZ nevymezuje. Lze ho ale charakterizovat jako dílo, které zvláště intenzivní způsobem podněcuje sexuální pud, vyvolává morální pohoršení a stud, přičemž jde až za hranice sexuální slušnosti. Autor práce se domnívá, že s ohledem na neustále měnící se pohled na to, co je v sexuální sféře společensky přijatelné, by definice ani nebyla žádoucí. Při posouzení, zda je dílo pornografické je nutné zohlednit i kontext díla, pornografický charakter musí být patrný u celého díla, nikoli jen u jeho části (scény, kapitoly apod.). Pouhé zobrazení lidského těla v přiměřené situaci není pornografickým dílem, stejně tak jím není umělecké dílo, byť by zachycovalo nejintimnější sexuální chvíle nebo vyvolávalo stud, stejně tak historicky cenné předměty, i přestože by měly pornografický charakter, nelze pro účely zákona považovat za pornografické dílo. Obdobně je tomu u předmětů sloužících k vědeckým či osvětovým nebo uměleckým účelům. Dílem nemusí být pouze dílo autorské ve smyslu § 2 AutZ.²¹³

Dle obsahu díla je možné pornografii dělit na tvrdou, dětskou a prostou. Tvrdá pornografie zachycuje projevy násilí nebo neúcty k člověku nebo pohlavní styk se zvířetem. Násilí je přitom páčáno v souvislosti se sexuálními aktivitami. Neúctou jsou aktivity zahrnující ponižování člověka. Pohlavní styk se zvířetem spočívá v jakémkoli ukájení pohlavního pudu na zvířeti, zahrnuta je jak sodomie, kdy dochází ke spojení pohlavních orgánů člověka a zvířete, tak zoofile, kdy dotyky zvířete vedou k pohlavnímu ukojení. Dětská pornografie zachycuje děti. Prostou pornografií se rozumí všechna

²¹² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 191.

²¹³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 191.

ostatní pornografická díla. Trestné je šíření pouze tvrdé a dětské pornografie. Pro účely § 191 odst. 1 TZ pak pouze šíření tvrdé pornografie.²¹⁴

Kdo písemně, fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo nabízí, přenechává nebo zpřístupňuje dítěti, nebo na místě, které je dětem přístupné, vystavuje nebo jinak zpřístupňuje, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci (§ 191 odst. 2 TZ).

Ve smyslu odst. 2 je trestné šíření jakékoli pornografie, tedy i prosté. Dítětem se rozumí osoba mladší osmnácti let (§ 126 TZ). Autor práce souhlasí s myšlenkou, že právní úprava je v tomto směru matoucí.²¹⁵ Zatímco k prosté pornografii mají děti přístup až od osmnácti let, pohlavně žít jim zákon dovoluje již v patnácti letech. Autor si tuto skutečnost vysvětluje tak, že se právní úprava snaží předcházet tomu, aby děti praktiky z pornografických děl aplikovaly ve skutečném životě a nezískávaly tak nesprávné vzorce chování v sexuálních vztazích.

Nabízení má tentýž význam jako v odst. 1. Přenecháním se pornografické dílo fakticky dostává do rukou dítěte. Zpřístupňováním je dětem umožněno se s pornografickým dílem seznámit, avšak je nutné, aby se tak s dílem mohlo seznámit více dětí, ať postupně či najednou. Dětem přístupné místo je jakékoli místo, kam není osobám mladším osmnácti let zakázán přístup. Jiným zpřístupňováním jsou všechna ostatní možná jednání, výčet je tak demonstrativní povahy.²¹⁶

Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odst. 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch (§ 191 odst. 3 TZ).

Tiskem se rozumí jakékoli vyhotovení textu, znaku nebo obrazu rozmnoženého mechanickým nebo chemickým způsobem. Tiskovinou není přepis na psacím stroji, jsou jí ale noviny, magazíny, knihy, sborníky a podobně. Film musí být určen k veřejnému promítání, nejedná se ale o filmy televizní, ty spadají pod pojem televize. Rozhlasem je šíření zvuků, hudby či řeči, a to na jakékoli vlnové frekvenci. Televize je sdělovací prostředek pro přenos pohyblivých obrazů. Veřejně přístupná počítačová síť je soustava

²¹⁴ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 191.

²¹⁵ Informace ze semináře s JUDr. Rudolfem Vokounem, CSc.

²¹⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 191.

serverů, datových komunikací a k nim připojených počítačů, typicky Internet. Takovou síť však nebude uzavřená síť, jako třeba síť právnické osoby nebo nějaké organizace. Pod jiný obdobně účinný způsob lze zařadit videokazetu, gramofonovou desku, přičemž mohou být přístupné i za poplatek, dále je sem řazen také obecní rozhlas.²¹⁷

Kdo spáchá čin uvedený v odst. 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let (§ 191 odst. 4 TZ).

Následující § 192 TZ upravuje trestný čin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií. Dle odst. 1 ten, kdo přechovává fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě nebo osobu, jež se jeví být dítětem, bude potrestán odnětím svobody až na dva roky.

Pornografickým dílem je dílo zobrazující nebo jinak využívající dítě. Demonstrativní výčet sice nezahrnuje písemnou podobu pornografického díla, avšak ta může být zahrnuta v jiném pornografickém díle. Za pornografické dílo lze považovat například fotografie obnažených dětí ve vyzývavě laděných polohách, děti provozující nebo předstírající sexuální styk. Dítětem se rozumí nejen osoba mladší osmnácti let, ale také osoba, která se jeví být dítětem, tedy buď osoba skutečná, která pouze jako dítě vypadá, ve skutečnosti je však starší osmnácti let, nebo osoba neexistující realisticky vyobrazená jako dítě, a to i pokud byla zcela vytvořena počítačem. Pravděpodobně je tedy možné za dětskou pornografii považovat i dílo vyobrazující animovanou dětskou postavu (tzv. virtuální dětská pornografie).²¹⁸

V důsledku kriminalizace přechovávání jsou trestně postihováni i konzumenti dětské pornografie. Přechováváním se rozumí jakýkoli způsob držení dětské pornografie, a to bez ohledu na dobu, po kterou tak pachatel činí, nemusí mít dílo ani u sebe, postačí, má-li ho ve své moci.

Za odstavec 1 § 192 TZ byl vložen nový odstavec,²¹⁹ který stanoví, že odnětím svobody až na dva roky bude potrestán ten, kdo prostřednictvím informační nebo komunikační technologie získá přístup k dětské pornografii. Konzumenti dětské

²¹⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 191.

²¹⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 192.

²¹⁹ Zákon č. 141/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

pornografie tak mohou být stíháni již za samotné prohlížení prostituce. Autor práce se s ohledem na komentářovou literaturu²²⁰ domnívá, že tak byla vyřešena sporná otázka, zda považovat za trestné jednání, kdy pachatel cíleně a opakovaně navštěvuje určité stránky s dětskou pornografií, aniž by si jejich obsah ukládal do počítače. Vzhledem k specifické závažnosti dětské pornografie tak byl postih rozšířen i na tyto situace.

Původní § 192 odst. 2 TZ byl tedy přečíslován na § 192 odst. 3 TZ, podle něhož ten, kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě nebo osobu, jež se jeví být dítětem, anebo kdo kořistí z takového pornografického díla, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci. Jedná se vlastně o šíření pornografického díla, stejně jako v § 191 TZ s tím rozdílem, že dle § 192 odst. 3 TZ je šířena dětská pornografie a kromě jejího šíření je trestné také kořistění z takového pornografického díla, tedy získávání jakéhokoli majtkového prospěchu z takového díla.

Odnětím svobody na dvě léta až šest let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odst. 3 jako člen organizované skupiny, tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch (§ 192 odst. 4 TZ).

Ve vztahu k veřejně přístupné počítačové síti je nutné zmínit problematiku e-mailové komunikace, která se uskutečňuje prostřednictvím veřejně přístupné počítačové sítě. E-mailové zprávy požívají ochrany obdobně jako dopisy, jedná se tedy o soukromé zprávy, k nimž má uživatel soukromý přístup na základě přihlašovacích údajů. Veřejně přístupná počítačová síť je zde ale využívána pouze jako médium k přepravě soukromých zpráv. Zaslání e-mailových zpráv tedy nenaplňuje znak „veřejně přístupné počítačové sítě“.²²¹

Autor práce se ale domnívá, že s ohledem na nově vložený odstavec (§ 192 odst. 2 TZ) je teoreticky možné stíhat pachatele už za samotné otevření e-mailové zprávy

²²⁰ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 192.

²²¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 192.

obsahující dětskou pornografií. Popřípadě za otevření její přílohy, která by dětskou pornografií obsahovala. Pokud by však takovou zprávu či její přílohu neotevřel omylem, pak by totiž nejednal úmyslně. Pokud by však takovou zprávu či její přílohu, byť otevřenou neúmyslně, ze své schránky nesmazal, naplnil by skutkovou podstatu dle § 192 odst. 1 TZ.

Poslední odstavec § 192 TZ pak stanoví, že odnětím svobody na tři léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odst. 3 jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu (§ 192 odst. 5 TZ).

Trestný čin zneužití dítěte k výrobě pornografie dle § 193 TZ trestá toho, kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle, odnětím svobody na jeden rok až pět let.

Dítětem se opět rozumí osoba mladší osmnácti let. Přimět lze dítě zneužitím vlivu, který na ně daná osoba může mít. Zjednáním je uzavření dohody mezi dítětem a pachatelem o podílení se na výrobě pornografického díla, přípustná je i konkludentní dohoda. Speciálním případem zjednání je najmutí, jehož znakem je úplata. Zlákáním je získání dítěte například avizováním určitých výhod. Vzbudí-li pachatel v dítěti rozhodnutí participovat na výrobě pornografie, jedná se o svedení. Zneužití dítěte může osoba mající vůči němu určitá práva či povinnosti. Trestný čin zneužití dítěte k výrobě pornografie však nespočívá pouze v jednání, kdy dítě samo je aktérem díla, ale jde třeba i o participaci typu rozmnožování pornografického materiálu či stříhání natočeného pornografického materiálu.²²²

Dle § 193 odst. 2 TZ bude odnětím svobody na dvě léta až šest let pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odst. 1 jako člen organizované skupiny, nebo v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch. Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odst. 1 jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu (§ 193 odst. 3 TZ).

²²² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 193.

Trestný čin zneužití dítěte k výrobě pornografie dle § 193 TZ až do druhé poloviny roku 2014 uzavíral hlavu III. TZ. Novelou²²³ však byly trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti rozšířeny o další dva trestné činy. Paragraf 193a TZ upravuje trestný čin účasti na pornografickém představení, § 193b TZ pak trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem, kterému se autor práce rozhodl z důvodu větší přehlednosti věnovat samostatnou podkapitolu.

Trestný čin účasti na pornografickém představení dle § 193a TZ spáchá ten, kdo se účastní pornografického představení nebo jiného obdobného vystoupení, ve kterém účinkuje dítě, a bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Znovu je tak postihován konzument dětské pornografie.

Důvodová zpráva²²⁴ na základě požadavků směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii předpokládala rozdělení sankcí s ohledem na to, zda dítě již dosáhlo pohlavní zletilosti či nikoli. Úprava jde však nad rámec směrnice a trestá pachatele stejně přísně bez ohledu na věk dítěte. Za dítě je i v § 193a považována osoba mladší osmnácti let. Pornografickým představením se dle důvodové zprávy rozumí nejen živé vystoupení určené určitému publiku, ale také živé představení přenášené prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Podle článku 2 uvedené směrnice není podstatné, zda se dítě skutečně účastní sexuálního jednání nebo takové jednání pouze předstírá, autor práce je přesvědčen, že česká úprava přistupuje při posuzování pornografického představení shodně.

Kromě trestných činů řazených do hlavy III. TZ se k deliktům souvisejícím s pornografií řadí také trestný čin obchodování s lidmi dle § 168 odst. 1 písm. a) a odst. 2 písm. a) TZ, který stíhá pachatele, který dítě nebo jinou osobu přiměje, zjedná, najme, zláká, svede, dopraví, ukryje, zadržuje, přijme nebo vydá, aby jí bylo užito jiným k výrobě pornografického díla.

9.2. Pornografie v anglickém právu

Právo Anglie a Walesu se problematikou pornografie zabývá hned v několika zákonech. Prvním z nich je Obscene Publication Act 1959, který v s 2 zakotvuje trestný

²²³ Zákon č. 141/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

²²⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 141/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

čin číření obscénních materiálů. Kdo šíří obscénní materiály, ať za účelem zisku či nikoli, anebo kdo takový materiál přechovává, proto aby jej šířil a pro sebe nebo pro jiného tak získal prospěch, bude potrestán odnětím svobody až na pět let nebo pokutou nebo obojím (s 2(1)(b) OPA 1959).

Šířením se rozumí distribuování, uvádění do oběhu, prodávání, pronajímání, přenechání, půjčení obscénního materiálu nebo jeho nabídnutí ke koupi či pronajmutí. Pokud je materiál možné vnímat zrakově, za šíření se považuje i puštění, přehrání nebo promítání takového materiálu. Jedná-li se o materiál ve formě elektronických dat, je jeho šířením i přenos těchto dat (s 1(3) OPA 1959). Přechovávání se dopustí ten, kdo vlastní obscénní materiál, nebo ho má v držení anebo má nad ním kontrolu (s 1(2) OPA 1964).

Materiál je vše, co je možné číst, zhlédnout nebo obojí. Stejně tak je materiálem zvukový záznam, jakýkoli film nebo jiný záznam obrazu nebo obrazů (s 1(2) OPA 1959). Obscénním materiálem je takový materiál (nebo i jeho část, která v kontextu celku působí obscénně), který může zasáhnout nebo narušit mravnost toho, kdo takový materiál vnímá (s 1(1) OPA 1959). Obscénním materiálem však není materiál určený k veřejnému dobru, tedy určený k vědeckým, uměleckým, literárním, vzdělávacím nebo jiným podobným účelům (s 4 OPA 1959).

Další trestný čin je upraven v s 12 SOA 2003. Trestného činu *causing a child to watch sexual act* se dopustí dospělá osoba, která úmyslně zapříčiní, že dítě mladší šestnácti let, pokud se pachatel rozumně nedomnívá, že je dítě šestnáctileté nebo starší, nebo dítě mladší třinácti let zhlédne třetí osobu účastnicí se sexuální aktivity, nebo se podívá na obraz jakékoli osoby účastnicí se sexuální aktivity, a to činí pachatel za účelem sexuálního uspokojení.

Pachatelem trestného činu může být pouze dospělá osoba, pokud se neuplatní s 13 SOA 2003. Zapříčiněním (*causing*) se rozumí jakékoli jednání pachatele, které vede k tomu, že dítě sexuální aktivitu nebo obraz ji zachycující zhlédne, může být užito násilí, pohrůžky násilí, jedná se však i o přiměnění dítěte přemlouváním, lstí a podobně.²²⁵ Obětí může být pouze dítě mladší šestnácti let, přičemž děti mladší třinácti let požívají zvýšené ochrany, jelikož omyl pachatele ohledně věku dítěte je v takovém případě irelevantní. Aktivita je sexuální buď sama o sobě, nebo je sexuální s ohledem na okolnosti a její povahu a účel (s 78 SOA 2003).

²²⁵ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 141.

Pachatel nebude trestně odpovědný dle s 12 SOA 2003, pokud zapříčiní, že dítě zhlédne sexuální aktivitu, jíž se sám účastní. Takovým jednáním by naplnil skutkovou podstatu trestného činu dle s 11 SOA 2003. Bude však trestně odpovědný, pokud dítě zhlédne obraz, na kterém je vyobrazena, popř. zachycena jakákoli osoba, tedy i pachatel, účastníci se sexuální aktivity.²²⁶ Pachatel tak ale vždy musí činit za účelem vlastního sexuálního ukojení. Dle názoru autora práce sexuální aktivita zachycená na obraze nutně nemusí být pornografického charakteru, pro naplnění skutkové podstaty činu postačí, i bude-li mít pouze erotickou povahu. Obrazem se rozumí pohyblivý i nepohyblivý obraz vytvořený jakýmkoli způsobem, stejně tak i obraz trojdimenzionální (s 79(4) SOA 2003). Zachycená osoba pak může být i osobou neexistující, zcela vytvořenou počítačem, tedy i osobou animovanou.²²⁷

Trestný čin dle s 12 SOA 2003 má navíc svou obdobu i v dalších trestných činech upravených v SOA 2003, jenž se od sebe liší pouze v osobě oběti, popř. v osobě pachatele. Jedná se tak o trestný čin dle s 18 SOA 2003, kdy je kategorie dítěte rozdělena na děti mladší třinácti let, u nichž je pachatel opět objektivně odpovědný, a na děti mladší osmnácti let, přičemž pachatel využívá svého postavení a důvěry z něj plynoucí (*abuse of position of trust: causing a child to watch sexual act*). Dále se jedná o trestné činy dle ss 33, 37 a 41 SOA 2003, jejichž shodným znakem je oběť trpící duševní chorobou, u s 41 SOA 2003 se navíc vyžaduje, aby se činu dopustil pečovatel (*care worker*).

Dalším zákonem zabývajícím se pornografií je Criminal Justice and Immigration Act 2008, konkrétně pak jeho s 63 upravující trestný čin přechovávání extrémních pornografických materiálů (*possession of extreme pornographic images*). Ten, kdo přechovává extrémní pornografické materiály, bude potrestán odnětím svobody až na tři roky nebo pokutou nebo obojím, pokud přechovávaný materiál zachycoval aktivity uvedené s 63(7) či 63(7A) CJIA 2008. Pokud materiál tyto aktivity nezachycoval, bude pachatel potrestán odnětím svobody na dva roky nebo pokutou nebo obojím (s 67 CJIA 2008).

Materiálem se rozumí obraz pohyblivý i nepohyblivý vytvořený jakýmkoli způsobem, nebo data přechovávaná jakýmkoli způsobem, která mohou být převedena do fotografické podoby (s 63(8) CJIA 2008). Materiálem tedy není pornografická

²²⁶ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 141.

²²⁷ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 141.

literatura nebo zvukové záznamy. Materiál je pornografický, pokud jeho jediným nebo primárním účelem je podnítit sexuální vzrušení. Je-li materiál součástí série materiálů s výpravnou tematikou, nejedná se o pornografický materiál (s 63(3) a 63(5) CJIA 2008). Extrémní bude materiál, pokud je hrubě urážlivý, ohavný nebo jinak obscénní, anebo zachycuje-li aktivity uvedené v s 63(7) nebo 63(7A) CJIA 2008 (s 63(5A) CJIA 2008).

Materiál spadá pod s 63(7) a 63(7A) CJIA 2008, pokud skutečně nebo realisticky zachycuje jednání ohrožující lidský život, jednání, které může způsobit vážné poranění řitního otvoru, prsou nebo genitálií člověka, nebo aktivitu zahrnující sexuální styk s lidským mrtvým tělem, soulož nebo orální styk se zvířetem, a to i mrtvým, nebo aktivitu zahrnující proniknutí penisem do vagíny, řitního otvoru nebo úst druhého bez jeho souhlasu, nebo aktivitu zahrnující proniknutí jakoukoli částí těla aktéra nebo jakýmkoli předmětem do vagíny nebo řitního otvoru druhého proti jeho vůli. Není přítom nutné, aby materiál zachycoval skutečné osoby nebo zvířata, ale musí vyvolat takový dojem u rozumného člověka (*reasonable person*).

Přechovávány však mohou být takové materiály, pokud se jedná o filmy klasifikované podle zákona (s 64 CJIA 2008). Kdo přechovává extrémní pornografický materiál zachycující jednání spadající do ss 63(7) a 63(7A) CJIA 2008, nebude trestně odpovědný, pokud prokáže, že on sám se zachycené aktivity účastnil a že nebyla způsobena žádná újma proti vůli druhého, že veškerá penetrace, ač byla vyobrazena jako nesouhlasná, byla ve skutečnosti se souhlasem osoby a že to, co se jevilo jako mrtvé lidské tělo, jím ve skutečnosti nebylo. Pokud však aktivita zahrnovala sexuální aktivitu se zvířetem, bude odpovědný za přechovávání pornografického materiálu vždy (s 66 CJIA 2008).

Trestného činu dle s 1(1) Protection of Children Act 1978 se dopustí ten, kdo pořídí, dovolí, aby jiný pořídil, nebo vyrobí neslušnou (*indecent photograph of child*) fotografii nebo pseudo-fotografii dítěte, nebo kdo takovou neslušnou fotografií či pseudo-fotografií distribuuje, nebo přechovává za účelem distribuce nebo jejího ukázání jiným, nebo kdo takovou fotografií nebo pseudo-fotografií zveřejní nebo způsobí, že ji jiný zveřejní ve formě reklamy. Distribucí se rozumí nabízení fotografie nebo pseudo-fotografie nebo její vystavování (s 1(2) PCA 1978). Pachatel bude potrestán trestem odnětí svobody až na deset let (s 6 PCA 1978). Podle s 160 Criminal Justice Act 1988 se dopustí trestného činu také ten, kdo přechovává neslušné fotografie nebo pseudo-

fotografie dítěte a bude potrestán odnětím svobody až na pět let nebo pokutou nebo obojím.

Dítětem je označována osoba mladší osmnácti let. Pojem neslušná fotografie není v zákoně definován. Rozhodnout, zda je fotografie nebo pseudo-fotografie neslušná, přísluší porotě.²²⁸ Podle rozhodnutí v případě *Owen*²²⁹ by porota měla zohlednit také skutečný věk dítěte zachyceného na fotografii nebo pseudo-fotografii. Naopak případ *Graham-Kerr*²³⁰ rozhodnutí v případě *Owen* popírá a vyžaduje, aby fotografie nebo pseudo-fotografie byla posuzována bez ohledu na věk zachyceného dítěte pouze jako fotografie sama o sobě. Obě rozhodnutí se ale shodují na tom, že není důležitý motiv, s jakým pachatel fotografii nebo pseudo-fotografii pořizoval, rozhodující je totiž pouze to, že se jedná o neslušnou fotografii či pseudo-fotografii.²³¹

Pseudo-fotografie byla do ustanovení s 1 PCA 1978 a s 160 CJA 1988 zařazena, aby postihovala širší škálu možností, jak může být obraz dítěte zaznamenán. Pseudo-fotografie tak zahrnuje i digitální fotografii.²³² Zajímavé je, že pojem vyrobí (*make*) zahrnuje také situaci, kdy pachatel otevře přílohu e-mailové zprávy, přičemž tato příloha je právě neslušnou fotografií nebo pseudo-fotografií dítěte.²³³ Autor se domnívá, že tak právní úprava trestá i samotné prohlížení dětské pornografie.

Kromě výše uvedených trestných činů se vztah k pornografii objevuje také u některých trestných činů spadajících do kategorie deliktů souvisejících s prostitucí. O těch autor podrobněji pojednává v předešlé kapitole práce. V ustanovení s 47 SOA 2003 je upraven trestný čin placení za sexuální služby dítěte, v s 48 SOA 2003 trestný čin donucení nebo svádění dítěte k sexuálnímu vykořisťování, s 49 SOA 2003 upravuje trestný čin kontrolování dítěte v rámci sexuálního vykořisťování a s 50 SOA 2003 odpovídá trestnému činu zajišťování nebo usnadňování sexuálního vykořisťování dítěte.

Sexuálním vykořisťováním (*sexual exploitation*) se dle s 51(2)(b) SOA 2003 rozumí, pokud alespoň při jedné příležitosti došlo k pořízení neslušného záznamu

²²⁸ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 143.

²²⁹ *R v Owen* [1988] 1 WLR 134.

²³⁰ *R Graham-Kerr* [1988] 1 WLR 1098.

²³¹ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 255.

²³² ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 256.

²³³ ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003, s. 257.

(*indecent record*) dítěte. Dítětem se rozumí osoba mladší osmnácti let a v případě, že trestný čin spáchá pachatel na dítěti mladším třinácti let, je irrelevantní jakýkoli omyl pachatele ohledně věku dítěte.

Obdobně trestný čin obchodování s lidmi za účelem jejich sexuálního vykořisťování (*trafficking people for sexual exploitation*), popsany v předešlé kapitole práce, dle s 59A SOA 2003 je možné řadit mezi delikty související s pornografií.

9.3. Srovnání právní úpravy pornografie v ČR, Anglii a Walesu

Obě právní úpravy věnují problematice pornografie poměrně širokou škálu trestných činů. Českému činu šíření pornografie dle § 191 TZ částečně odpovídají hned tři anglické trestné činy. S § 191 odst. 1 TZ koresponduje trestný čin šíření obscénních materiálů dle s 2 OPA 1959. Česká úprava však postihuje pouze šíření tvrdé pornografie, zatímco ta anglická pracuje s nejasným pojmem obscénního materiálu, který může být vykládán velmi široce. Autor práce se domnívá, že je zde podstatné pouze rozlišení mezi erotikou a pornografií, tudíž trestné je šíření i prosté pornografie. Povaze anglického práva, které je mnohem prudérnější než právo české, by takový výklad mohl odpovídat.

Pokud jde o zpřístupňování pornografie dítěti dle § 191 odst. 2 TZ, anglická úprava tento trestný čin zrcadlí v s 12 SOA 2003, kdy pachatel dítěti umožní zhlédnout obrazový materiál zachycující sexuální aktivitu. V některých aspektech je anglická úprava limitovaná. Nejenže pachatel musí dítěti pornografii zpřístupňovat za účelem svého vlastního sexuálního vzrušení, ale ustanovení s 12 SOA 2003 trestá pouze zpřístupňování obrazových materiálů. České právo naopak formu či podobu pornografického díla neomezuje, dokonce ji rozšiřuje o jiná pornografická díla, čímž činí výčet demonstrativním. Co se týče zachycené sexuální aktivity, bude anglická úprava určitě opět postihovat širší spektrum různých jednání, neboť sexuální charakter aktivity je posuzován na základě s 78 SOA 2003 a ta počítá i s jednáními sexuálními pouze v určitém kontextu. Anglická úprava však mluví pouze o sexuální aktivitě, tudíž tato aktivita pravděpodobně ani nemusí být pornografického rázu a postačí, pokud bude mít erotický náboj.

České právo však na rozdíl od práva Anglie a Walesu nepamatuje na osoby postižené duševní chorobou. Anglické právo vytváří přímo trestné činy, kdy se pornografický materiál, nebo spíše materiál zachycující sexuální aktivitu, dostává

do rukou právě osobám s duševní chorobou. Tyto trestné činy jsou obdobou deliktu dle s 12 SOA 2003, jak bylo uvedeno v předchozí podkapitole.

Autor diplomové práce si myslí, že tak SOA 2003 nejen chrání osoby, jež jsou v důsledku svého duševního stavu více zranitelné a méně schopné bránit se takovému jednání, ale předchází tak i situacím, kdy by tyto osoby mohly zachycené sexuální aktivity napodobovat. Vzhledem k širokému záběru pojmu sexuální aktivity, by tato mohla být provedena způsobem společensky zcela nepřijatelným, čehož by si však osoba s duševní chorobou mohla, ale nemusela, být vědoma. Při napodobení takové aktivity by tak velice pravděpodobně ohrozila nejen sebe, ale také oběť, na kterou by svůj zájem zacílila. Dle názoru autora tak anglické právo předchází podobným situacím lépe, než právo české, kde tato úprava absentuje.

Ustanovení s 12 SOA 2003 navíc správně pracuje s věkem dětí, jimž by pornografie neměla být zpřístupněna. Věk pohlavní dospělosti, tak koresponduje s úpravou trestného činu dle s 12 SOA, když stanoví, že zpřístupňování pornografie dětem mladším šestnácti let je trestné. Český § 191 odst. 2 TZ zde pokulhává, zatímco děti mohou být pohlavně aktivní od patnácti let, prostá pornografie je jim zpřístupněna až od osmnáctého roku.

Ustanovení § 191 TZ nepostihuje přechovávání tvrdé pornografie, pravděpodobně se tak snaží upozornit na větší závažnost dětské pornografie, jejíž přechovávání trestné je. Anglická úprava se však zabývá i tímto jednáním, a to na základě s 63 CJIA 2008 upravující trestný čin přechovávání extrémních pornografických materiálů. Jako trestný čin šíření pornografie však české právo naopak stíhá i výrobu tvrdé pornografie, kdežto anglická úprava umožňuje pachateli takové dílo vyrobit, pokud v něm sám účinkuje a veškeré násilí je činěno se souhlasem dalších aktérů, nebo jde o aktivity vykonávané s maketami.

Jednání trestaná v rámci trestného činu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií dle § 192 TZ pak anglické právo postihuje na základě dvou trestných činů. Jednak výrobu a šíření dětské pornografie trestá v režimu s 1 PCA 1978, její přechovávání pak upravuje v s 160 CJA 1988. Český § 193 TZ se pak odráží v několika trestných činech zakotvených v SOA 2003, o kterých bylo pojednáno v kapitole zabývající se problematikou prostituce (jde o trestné činy, které zahrnují tzv. *sexual exploitation*, kdy v pojmu je zahrnuto i vykořisťování za účelem pornografie).

Zajímavá je úprava trestného činu účasti na pornografickém představení dle § 193a TZ. Přímou odpovídající trestný čin anglické právo postrádá. V rámci jednání *House of Commons* se o postihování tohoto činu vzhledem k členským závazkům k Evropské unii diskutovalo. Blunt uvedl, že tyto situace je možné stíhat na základě s 47 SOA 2003, která vymezuje trestný čin placení za sexuální služby dítěte.²³⁴ Dítětem je osoba mladší osmnácti let a sexuální službou může být i jeho participace na pornografickém představení. Skutková podstata s 47 SOA 2003 se ale vztahuje pouze na situace, kdy osoba úmyslně se účastní pornografického představení za takové představení platí.

Teoreticky, bude-li se pachatel účastnit představení pořádaného zdarma, skutkové znaky s 47 SOA 2003 nenaplní. Autor je toho názoru, že by bylo díky tomu, jak se mnohé anglické trestné činy skutkově překrývají, nalézt trestný čin, podle něž by bylo možné pachatele stíhat i v nastíněné situaci, daleko vhodnějším řešením by bylo takový čin výslovně upravit, už právě z důvodu jeho specifčnosti.

9.3.1. Statistické srovnání trestných činů spojených s pornografií²³⁵

Aby bylo možné výskyt trestných činů souvisejících s pornografií v ČR, Anglii a Walesu srovnat i statisticky, je nezbytné opět vynásobit počet českých zjištěných trestných činů koeficientem 5,38. Tabulka zohledňuje český trestný čin šíření pornografie dle § 191 TZ a anglický trestný čin šíření obscénních materiálů dle s 2 Obscene Publication Act 1959 a trestný čin držení extrémních pornografických materiálů dle s 63 Criminal Justice and Immigration Act 2008.

²³⁴ *Hansard Debates on Sexual Exploitation* [online]. [cit. 2015-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201012/cmgeneral/euro/110426/110426s01.htm>>.

²³⁵ Veškeré statistické údaje jsou čerpány z následujících zdrojů:

ONS. *Crime in England and Wales, Year Ending December 2014* [online]. April 2015. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-373433>>;

ONS. *Crime Statistics, period ending December 2012* [online]. April 2013. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-300972>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2014* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2013* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2012* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>>;

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2011* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2011.aspx>>.

Počet zjištěných trestných činů souvisejících s	rok	rok	rok	rok
Anglie a Wales (na 1 obyvatele)	6 383	4 261	3 391	3 329
ČR (na 1 obyvatele)	280	274	188	408
rozdíl (na 1 obyvatele)	6 103	3 987	3 203	2 921

Z tabulky je zřejmé, že mezi zjištěnou kriminalitou vztahující se k pornografii v anglickém prostředí a v českém prostředí se objevuje obrovský nepoměr. Bohužel z přístupných anglických statistik nebylo možné selektovat pouze vybrané činy, které by přesněji odpovídaly českému činu šíření pornografie. Anglická statistika tak zahrnuje i případy přechovávání tvrdé pornografie, které v ČR není trestné. České statistiky navíc pracují pouze s kategorií šíření pornografie. Autor se však domnívá, že markantní rozdíl by zde zůstal i v případě přesněji si odpovídajících zohledněných činů, neboť anglické právo chápe obscénnost mnohem šířeji a k rozdílu mezi pornografií a erotikou přistupuje pruderněji.

9.4. Navazování nedovolených kontaktů s dítětem v českém právu a *sexual grooming* v anglickém právu

Následující trestné činy byly do právních úprav obou zemí začleněny s ohledem na technologický vývoj, který se udál během posledních dvou desetiletí. S rozvojem počítačové techniky došlo také k vytvoření internetu, světové počítačové sítě, která vznikla propojováním původně privátních a autonomních datových sítí.²³⁶ Současný systém WWW, tedy World Wide Web, fungující v rámci internetu, umožňuje sdílet informace, texty, obrázky a videa globálně. Internet se z komunikačního kanálu stal nástrojem užívaným dennodenně nejen v práci, ale též při studiu a v soukromém čase. Digitální média se staly součástí běžného života natolik, že je těžké rozlišit mezi tím, kdy jsme online, a kdy jsme offline.²³⁷

Stejnou rychlostí, s jakou jde kupředu internet a digitální média, však narůstá i počet trestných činů páchaných online, a to včetně těch směřujících své útoky do sexuální sféry člověka. Sexuálně orientované trestné činy páchané online se dají rozdělit do dvou kategorií. První kategorie zahrnuje šíření nebo stahování či zobrazování pornografických materiálů, druhá pak sexuální komunikaci s jinými, zejména dětskými uživateli internetu. Tyto dvě kategorie se přitom nemusí vzájemně vylučovat.²³⁸ Tato podkapitola se zaměřuje na druhou skupinu sexuální online kriminality, konkrétně na fenomén tzv. *sexual grooming*. Definičně lze pojem *sexual grooming* vymezit jako proces, během kterého se pachatel spřátelí s dítětem online a získává jeho důvěru, a to s cílem dosáhnout tak snáz online sexuálního kontaktu s dítětem a/nebo fyzického setkání s dítětem za účelem jeho sexuálního zneužití.²³⁹

Není zatím jasné, zda internet k páchání kriminality přímo podněcuje, nebo její páchání pouze usnadňuje.²⁴⁰ Je však nutné, aby právo včas reagovalo na proměny ve způsobech komunikace a využívání internetu a chránilo především děti před online sexuálními útoky.

²³⁶ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5, k § 191.

²³⁷ WEBSTER, Steven; DAVIDSON, Julia; BIFULCO, Antonia. *Online Offending. Behaviour and Child Victimization. New Findings and Policy*. 1st ed. Palgrave Macmillan, 2015. ISBN 978-1-137-36509-5, s. 18.

²³⁸ WEBSTER, Steven; DAVIDSON, Julia; BIFULCO, Antonia. *Online Offending. Behaviour and Child Victimization. New Findings and Policy*. 1st ed. Palgrave Macmillan, 2015. ISBN 978-1-137-36509-5, s. 21.

²³⁹ WEBSTER, Steven; DAVIDSON, Julia; BIFULCO, Antonia. *Online Offending. Behaviour and Child Victimization. New Findings and Policy*. 1st ed. Palgrave Macmillan, 2015. ISBN 978-1-137-36509-5, s. 40.

²⁴⁰ WEBSTER, Steven; DAVIDSON, Julia; BIFULCO, Antonia. *Online Offending. Behaviour and Child Victimization. New Findings and Policy*. 1st ed. Palgrave Macmillan, 2015. ISBN 978-1-137-36509-5, s. 38.

9.4.1. Navazování nedovolených kontaktů s dítětem v českém právu

Novela TZ č. 141/2014 Sb. implementovala článek 6 odst. 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, a doplnila tak TZ o trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem. Ustanovení § 193b stanoví, že kdo navrhne setkání dítěti mladšímu patnácti let v úmyslu spáchat trestný čin podle § 187 odst. 1, § 192, 193, § 202 odst. 2 nebo jiný sexuálně motivovaný trestný čin, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem má tak jistou relevanci i ve vztahu k trestné činnosti související s pornografií, jelikož však jeho skutková podstata není soustředěna pouze na oblast pornografie a snaží se postihnout zvláště situace, kdy je dítě vystaveno sexuálním útokům online, rozhodl se autor práce vyčlenit tematiku § 193b TZ do samostatné podkapitoly. Takové uspořádání navíc umožní názornější srovnání s anglickou úpravou obdobného deliktu.

Ochranu zde požívá dítě mladší patnácti let, úprava tak systematicky chrání všechny osoby, které ještě nedosáhly věku pohlavní zletilosti. Pachatel setkání s dítětem navrhuje s úmyslem spáchat trestný čin pohlavního zneužití, výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě pornografie nebo svádění k pohlavnímu styku. Tento výčet je však pouze demonstrativní a zahrnuje i další trestné činy se sexuální pohnutkou („jiný sexuálně motivovaný trestný čin“). Ke spáchání činu, za jehož účelem pachatel setkání dítěti navrhuje, však dojít nemusí, trestný čin dle § 193b TZ je dokonán už samotným návrhem takového setkání. Autor práce se domnívá, že nemusí dojít ani k samotnému setkání s dítětem, česká úprava tak trestá pachatele nad rámec čl. 6 odst. 1 uvedené směrnice, který kromě návrhu setkání s dítětem navíc kumulativně vyžadoval, aby pachatel po návrhu učinil konkrétní kroky vedoucí k setkání s dítětem.

Směrnice ukládala členským státům postihovat úmyslné jednání, při němž pachatel navrhuje dítěti setkání prostřednictvím informačních nebo komunikačních technologií, tedy prostřednictvím internetu a digitálních médií. Úprava § 193b TZ ovšem postihuje nedovolené navazování kontaktů s dítětem obecně, nikoli pouze užitím informačních či komunikačních technologií. Kromě toho směrnice předpokládala trestní postih pouze zletilých osob, česká úprava naproti tomu s ohledem na ustanovení § 25 TZ umožňuje dle § 193b TZ stíhat i pachatele mladšího osmnácti let. Dle mínění autora práce

bude ale nutné i v tomto případě posuzovat mírněji situace, kdy si pachatel a oběť budou věkově blízcí.

9.4.2. *Sexual grooming* v anglickém právu

Sexual Offences Act 2003 jako nejzásadnější novela trestního práva v sexuální oblasti od viktoriánské éry byl i přes mnohé své nedostatky natolik pokrokový, že zakotvil i trestný čin nedovoleného setkání s dítětem (*meeting a child following sexual grooming etc.*). Ustanovení s 15 SOA 2003 stanoví, že dospělý pachatel, který se nejméně jednou setká nebo který nejméně jednou komunikuje s dítětem mladším šestnácti let a rozumně se nedomnívá, že je dítě šestnáctileté nebo starší, a dojde-li po setkání nebo po komunikaci k tomu, že se pachatel úmyslně setká s dítětem, nebo cestuje za dítětem v úmyslu setkat se s ním, nebo zařídí setkání s dítětem, anebo pokud dítě cestuje za pachatelem v úmyslu setkat se s ním, přičemž pachatel má v úmyslu během setkání spáchat na dítěti relevantní trestný čin, bude potrestán odnětím svobody až na deset let. Jedná se o tzv. *either-way offence*.

Pachatelem může být pouze osoba starší osmnácti let. Obětí pouze dítě mladší šestnácti let, pokud se však pachatel v jeho věku důvodně nezmýlil (*reasonable mistaken belief*), přičemž se jeho omyl bude relevantní, i kdyby bylo dítě mladší třinácti let. Trestný čin pak postihuje setkání nebo plánovaná setkání, ať se odehrají nebo mají odehrát kdekoli ve světě (s 15(1)(b) SOA 2003). Komunikace mezi pachatelem a dítětem zahrnuje komunikaci jakýmkoli způsobem, není tedy limitovaná pouze na komunikaci prostřednictvím informačních nebo komunikačních technologií (s 15(2)(a) SOA 2003). Relevantním trestným činem se rozumí jakýkoli trestný čin uvedený v části 1 SOA 2003, případně jakýkoli čin, který byl spáchán mimo území Anglie a Walesu, ale kdyby byl spáchán na území Anglie a Walesu byl by trestným činem dle části 1 SOA 2003 (s 15(2)(b) SOA 2003).

Podle s 15(1)(a) SOA 2003 postačí, pokud se pachatel s dítětem setkal, nebo pokud s dítětem komunikoval pouze jednou, není přitom nutné, aby jejich komunikace, nebo setkání byly sexuálně laděny, není ani nutné, aby se pachatel vydával za mladší osobu. Pro naplnění skutkové podstaty je však nezbytné, aby po této komunikaci nebo po tomto setkání následovalo setkání s dítětem nebo cestování dítěte za pachatelem nebo

pachatele za dítětem, přičemž pachatel chce takové setkání uskutečnit za účelem spáchání sexuálního trestného činu.²⁴¹

Klíčová zde tedy bude otázka úmyslu pachatele spáchat během setkání na dítěti sexuální trestný čin. Pokud by tedy pachatel cestoval za dítětem po předchozí, byť i sexuální konverzaci, ale neměl by v úmyslu dopustit se sexuálního trestného činu na dítěti, trestného činu dle s 15 SOA 2003 by se nedopustil.²⁴²

Kromě trestného činu nedovoleného setkání s dítětem je v SOA 2003 zařazen také trestný čin sexuální komunikace s dítětem (*sexual communication with a child*) dle s 15A. Tento trestný čin byl do SOA 2003 doplněn novelou Serious Crime Act 2015 a jeho úprava zatím není právně účinná, datum účinnosti má být teprve upřesněno. Autor práce však považuje za vhodné pojednat i o tomto novém trestném činu.

Dle ustanovení s 15A SOA 2003 se trestného činu sexuální komunikace s dítětem dopustí dospělý pachatel, který za účelem svého sexuálního uspokojení naváže sexuální komunikaci s dítětem nebo komunikaci vybízející dítě k sexuální komunikaci s pachatelem nebo jinou osobou, přičemž se jedná o dítě mladší šestnácti let a pachatel se rozumně nedomnívá, že je dítě šestnáctileté nebo starší. Jedná se o *either-way offence* a pachatel může být potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

Pachatelem může být opět pouze osoba starší osmnácti let, obětí pak dítě mladší šestnácti let, omyl pachatele ohledně věku dítěte je přípustný. Komunikace je považována za sexuální, pokud se vztahuje k sexuální aktivitě nebo pokud by ji rozumný člověk (*reasonable person*) s ohledem na všechny okolnosti, avšak bez ohledu na pachatelův cíl, považoval za sexuální (s 15A(2) SOA 2003). Sexuální aktivitou se rozumí taková aktivita, kterou by rozumný člověk s ohledem na všechny okolnosti, avšak bez ohledu na pachatelův cíl, považoval za sexuální (s 15A(2) SOA 2003).

Ustanovení s 15A SOA 2003 nezmiňuje žádnou formu komunikace, která by byla pro naplnění skutkové podstaty činu vyžadována. Autor této práce se domnívá, že může jít o komunikaci jakýmkoli způsobem. Je však zřejmé, že trestný čin sexuální komunikace je zacílen především na komunikaci prostřednictvím internetu a komunikačních médií.

²⁴¹ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 77.

²⁴² CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 78.

9.4.3. Srovnání navazování nedovolených kontaktů s dítětem a anglického *sexual grooming*

Obě právní úpravy již reagovaly na poměrně nový problém online sexuálních útoků, je však nutné uvést, že anglická úprava tak učinila o dekádu dříve, než úprava česká. V obou právních rádech tak najdeme trestný čin postihující situace, kdy se má pachatel setkat s dítětem v úmyslu dopustit se na něm trestného činu sexuální povahy. V dalších aspektech je však možné nalézt mezi úpravami několik odlišností.

Anglickým pachatelem může být pouze osoba starší osmnácti let, zatímco český pachatel zletilý být nemusí, trestného činu navazování nedovolených kontaktů s dítětem se tak může dopustit už osoba patnáctiletá. České právo tak předchází situacím, kdy pachatel, byť stále dětského věku, zamýšlí sexuálně zneužít dítě, které ještě není pohlavně zletilé. Tato úprava je v českém prostředí systematická a podle názoru autora práce správná zejména proto, že věk pohlavní zletilosti a věk trestní odpovědnosti je sjednocen na patnácti letech. Právo Anglie a Walesu naproti tomu vytváří mezi věkem trestní odpovědnosti a sexuální zletilosti šestiletý rozdíl, trestně odpovědná může být už osoba desetiletá, zatímco pohlavně žit může až od šestnácti let. Pokud by tedy anglická úprava věk pachatele nelimitovala hranicí osmnácti let, docházelo by k absurdním závěrům. Je zde tedy evidentní také to, že anglické právo pohlíží na situace, kdy jsou si pachatel a oběť věkově blízcí, mírněji.

Česká a anglická právní úprava se neshodují ani na věku oběti. Anglické právo chrání děti mladší šestnácti let, české pak děti mladší patnácti let. Jak je naznačeno výše, tento rozdíl vyplývá z odlišně nastaveného věku pohlavní zletilosti. Autor práce se nicméně domnívá, že pokud tyto trestné činy míří zejména do oblasti online sexuálního zneužívání dětí, které se děje globálně, nebude do budoucna možné chránit oběti efektivně. Sjednocení legální věkové hranice pro sexuální styk by pravděpodobně silně přispělo k účinnější ochraně dětí před nežádoucí online sexuální komunikací.²⁴³

Nepochybným pozitivem obou právních úprav je to, že se neomezují pouze na postihování komunikace probíhající s užitím informační nebo komunikačních technologií, ale ve svých skutkových podstatách zahrnují i komunikaci běžného charakteru. Český trestný čin navazování nedovolených kontaktů s dítětem je dokonán už

²⁴³ WEBSTER, Steven; DAVIDSON, Julia; BIFULCO, Antonia. Online Offending. Behaviour and Child Victimization. New Findings and Policy. 1st ed. Palgrave Macmillan, 2015. ISBN 978-1-137-36509-5, s. 6.

samotným návrhem pachatele k setkání s úmyslem dopustit se sexuálního trestného činu, žádné následující kroky pachatele skutková podstata nevyžaduje, dítě nabídku nemusí ani přijmout. Anglický čin nedovoleného setkání s dítětem ale ve své skutkové podstatě následující kroky vyžaduje a bude naplněna pouze tehdy, pokud pachatel setkání s dítětem uskuteční nebo pokud si již zařídil cestu za dítětem nebo se na ni dokonce již vydal. Zjednodušeně řečeno, česká úprava postihuje trestný čin v jeho nejranější fázi, anglické právo tak činí až s následným krokem pachatele.

Jednoznačně napřed je SOA 2003 v úpravě takového jednání, kdy pachatel dítě sexuálně zneužívá už samotnou komunikací. Úprava trestného činu sexuální komunikace podle s 15A SOA 2003 sice ještě nenabyla účinnosti, ale je předzvěstí účinnější ochrany v blízké budoucnosti. Trestně postihovány tak budou zejména případy, kdy pachatel dítě přiměje k tomu, aby mu prostřednictvím internetové komunikace poslalo kupříkladu fotografie svého obnaženého těla. Dochází zde tak k protnutí zákonné úpravy pornografie a sexuálního zneužívání dětí online.

Otázkou, na kterou autor práce nenachází definitivní odpověď, zůstává, zda sexuální komunikace mezi pachatelem a dítětem, které se domnívá, že komunikuje s osobou podobného věku, přičemž nemusí dojít ani k zasílání pornografických materiálů, je takovým zásahem do pohlavní sféry dítěte, že je nutné ji postihovat trestní sankcí. Problematika online sexuálního zneužívání je totiž natolik recentní záležitostí, že zatím nebylo možné dobrat se jednoznačných závěrů.²⁴⁴ Pachatel tak například nemusí být dítěti vůbec nebezpečný v životě mimo online sféru, k ukojení jeho pohlavního pudu mu může postačovat pouhá komunikace s dítětem, které si skutečné identity pachatele nemusí být ani vědomo a zásah do jeho pohlavní sféry by tak mohl být minimální. Možné však je i to, že taková komunikace naopak pachatele podnítl k odvážnějším jednání i mimo online realitu. Autor práce se proto domnívá, že by doplnění TZ o trestný čin obdobný s 15A SOA 2003 bylo vhodné, česká úprava by tak mohla účinněji reagovat na rizika, která s sebou komunikační technologie a technologický pokrok přinášejí.

Co se týče statistického srovnání obou úprav, vzhledem k tomu, že trestný čin dle § 193b byl do právního řádu zařazen s účinností ode dne 1. srpna 2014,²⁴⁵ není možné zatím jeho výskyt statisticky sledovat a provést srovnání s výskytem obdobného deliktu

²⁴⁴ WEBSTER, Steven; DAVIDSON, Julia; BIFULCO, Antonia. *Online Offending. Behaviour and Child Victimization. New Findings and Policy*. 1st ed. Palgrave Macmillan, 2015. ISBN 978-1-137-36509-5, s. 38.

²⁴⁵ Zákon č. 141/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

v Anglii a Walesu. Statistické údaje vztahující se k anglickému trestnému činu dle s 15 SOA 2003 znázorňuje následující tabulka.²⁴⁶

Počet zjištěných trestných činů <i>sexual grooming</i>	rok 2014	rok 2013	rok 2012	rok 2011
Anglie a Wales (na 1 obyvatele)	607	446	348	355

Je patrné, že v čase počet zjištěných činů dle s 15 SOA 2003 postupně narůstá. Autor diplomové práce se domnívá, že se tak děje kvůli stále vyššímu zájmu dětí o moderní technologie. Zároveň se obává, že výskyt trestného činu dle s 15 SOA 2003 bude stoupat i v následujících letech, a to s ohledem na neustávající pokrok na poli komunikačních technologií, ale také proto, že se tato technologie dostává do rukou stále mladším dětem. Dětská nezkušenost a jejich útlý věk spolu s tak mocným médiem, jakým komunikační technologie bezesporu jsou, se tak stává ideální kombinací pro pachatele orientující se na zranitelné a snadno napadnutelné dětské oběti.

²⁴⁶ Veškeré statistické údaje jsou čerpány z následujících zdrojů:

ONS. *Crime in England and Wales, Year Ending December 2014* [online]. April 2015. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-373433>>;

ONS. *Crime Statistics, period ending December 2012* [online]. April 2013. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-300972>>.

10 Specifické sexuální trestné činy v právu Anglie a Walesu

Anglická právní úprava sexuálních trestných činů je v mnoha ohledech specifická. Patrné je to i v případě přípravných trestných činů, které SOA 2003 vytváří. Jedná se o trestný čin úmyslného podstrčení omamné látky (*administering a substance with intent*) dle s 61 SOA 2003, trestný čin spáchání jiného trestného činu za účelem spáchání sexuálního trestného činu (*committing an offence with intent to commit sexual offence*) dle s 62 SOA 2003 a trestný čin neoprávněného vstupu s úmyslem spáchat sexuální trestný čin (*trespass with intent to commit a sexual offence*) dle s 63 SOA 2003.

Uvedené přípravné trestné činy se ve smyslu s 62(2) SOA 2003 vztahují ke všem trestným činům upraveným v části první SOA 2003. Jedná se o *either-way offences*, za jejichž spáchání náleží pachateli trest odnětí svobody až na deset let (s 61(2), 62(4), 63(3) SOA 2003). Pokud však příprava dle s 62(3) SOA 2003 zahrnuje únos nebo je oběť neoprávněně zbavena osobní svobody, bude za spáchání takového přípravného trestného činu pachatel potrestán odnětím svobody až na doživotí.

Česká úprava se naopak s přípravou vypořádává v rámci jednotlivých ustanovení, která upravují příslušné trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Kromě toho je příprava v českém právu trestná pouze u vybraných trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Mimo specifických přípravných činů je dále možné v anglické právní úpravě nalézt také pětici následujících sexuálních trestných činů, jež současné české právo nezná a obdobné trestné činy v hlavě III. TZ nezakotvuje.

10.1. *Exposure*

Trestný čin odhalování nebo obnažování (*exposure*) je upraven v s 66 SOA 2003. Dopustí se ho ten, kdo vystavuje své genitálie s úmyslem vyvolat u oběti, která je uvidí, znepokojení či úzkost. Jedná se o *either-way offence* a pachatel může být potrestán odnětím svobody až na dvě léta (s 66(2) SOA 2003).

Genitáliemi se rozumí reprodukční orgány, trestného činu dle s 66 SOA 2003 se tak nemůže dopustit žena, která by odhalovala svá prsa. Ta se však takovým jednáním může dopustit tzv. *common law offence* neslušného odhalování (*indecent exposure*), který není upraven v žádném zákoně, ale existuje na základě precedentního práva.²⁴⁷ Pachatel se nemusí nutně odhalovat pouze na veřejnosti, ale postačí, odhaluje-li se tam, kde nemá

²⁴⁷ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 166.

veřejnost přístup, ale je možné, aby byl někým viděn. Skutková podstata bude naplněna i tehdy, pokud dané jednání u oběti žádné následky nevyvolá, vyžadováno je pouze, aby zde taková možnost byla.²⁴⁸ Ustanovení s 66 SOA 2003 nevyžaduje, aby pachatel jednal za účelem svého sexuálního uspokojení. Teoreticky, pokud nemá v úmyslu u druhého způsobit znepokojení, ale jedná pouze proto, že ho takové jednání sexuálně naplňuje, nebude pravděpodobně dle s 66 SOA 2003 trestně odpovědný.²⁴⁹

Přestože trestný čin málokdy oběť traumatizuje, odhaduje se, že až 80 % pachatelů znásilnění a jiných násilných sexuálních trestných činů začínalo právě nekontaktními sexuálními delikty.²⁵⁰ Autor práce si myslí, že díky stíhání pachatele už za nekontaktní trestné činy je možné podchytit jeho delikventní jednání již v samotném začátku. Bude-li pachatel trestán už za méně závažné jednání sexuálního charakteru, nemusí získat odvalu ke spáchání závažnějšího trestného činu. České trestní právo by takové jednání pachatele pravděpodobně stíhalo v rámci § 358 TZ, nepostihovalo by ale jednání, jehož by se pachatel dopustil na místě, které není přístupné veřejnosti.

10.2. Voyeurism

Trestný čin voyeurství (*voyeurism*) dle s 67 SOA 2003 obsahuje několik skutkových podstat. První skutková podstata spočívá v tom, že pachatel pozoruje jiného při soukromém jednání (*private act*) a činí tak pro své sexuální uspokojení a proti vůli pozorovaného (s 67(1) SOA 2003). Druhou skutkovou podstatu naplní ten, kdo spustí takové zařízení, které umožní třetí osobě za účelem jejího sexuálního uspokojení pozorovat oběť při soukromém jednání a činí tak proti vůli oběti (s 67(2) SOA 2003). Třetí skutková podstata pak spočívá v takovém jednání, kdy pachatel zaznamenává oběť při soukromém jednání za účelem sexuálního ukojení sebe nebo jiného a činí tak proti vůli oběti (s 67(3) SOA 2003). Jedná se o *either-way offence*, za který může být pachatel potrestán odnětím svobody až na dvě léta (s 67(5) SOA 2003).

Soukromým jednáním se rozumí takové jednání, které se odehrává na místě, jež lze rozumně považovat za místo poskytující soukromí, při tomto soukromém jednání jsou genitálie, pozadí nebo poprsí pozorovaného zahaleny pouze do spodního prádla, nebo pozorovaný používá toaletu, anebo pozorovaný provozuje sexuální aktivitu, kterou by

²⁴⁸ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 164.

²⁴⁹ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 165.

²⁵⁰ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 163.

běžně na veřejnosti neprovozoval (s 68 SOA 2003). Pozorování oběti může proběhnout, jak přímo, tak nepřímo například prostřednictvím skryté kamery nebo falešného zrcadlového okna, ale také přímo v čase, kdy pozorovaný soukromé jednání provádí, nebo až poté, co jeho jednání již proběhlo, tedy ze záznamu. Je však nutné, aby se pachatel dopustil takového jednání na oběti, která nesouhlasí s tím, aby byla pozorována.²⁵¹ Zaznamenávání pak spočívá například v natáčení oběti na kameru nebo pořizování jejích fotografií.²⁵² Soukromým aktem pravděpodobně nebude líbání a při užití toalety je otázkou, zda ji pozorovaná osoba používá za účelem vyprazdňování. V situaci, kdy pozorovaný používá toaletu za jiným účelem a nedochází k odhalení jeho těla alespoň do spodního prádla, o soukromé jednání nepůjde.²⁵³

České právo by jednání podle s 67(1) SOA 2003 mohlo pravděpodobně postihovat na základě trestného činu výtržnictví dle § 358 TZ, pokud by byl pachatel přistižen například při masturbaci nahlížeje někomu do oken ložnice. V úvahu by v určitých situacích přicházel také trestný čin porušování domovní svobody upravený § 178 TZ.

Statistické údaje vztahující se k trestnému činu dle s 66 SOA 2003 a trestnému činu dle s 67 SOA 2003 znázorňuje následující tabulka. Dostupné statistiky²⁵⁴ uvádějí oba trestné činy v rámci společné kategorie, není proto možné sledovat je jednotlivě.

Počet zjištěných trestných činů dle ss 66 a 67 SOA 2003	rok 2014	rok 2013	rok 2012	rok 2011
Anglie a Wales (na 1 obyvatele)	7 607	6 372	6 720	6 914

Tabulka ukazuje, že počet zjištěných sledovaných trestných činů je v průběhu let poměrně stabilní. Výskyt je ale opravdu vysoký, a to především s ohledem na to, že až 80 % pachatelů těchto méně závažných sexuálních trestných činů může později dle odhadů spáchat čin mnohem závažnější.²⁵⁵

²⁵¹ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 167.

²⁵² CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 168.

²⁵³ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 169.

²⁵⁴ Veškeré statistické údaje jsou čerpány z následujících zdrojů:

ONS. *Crime in England and Wales, Year Ending December 2014* [online]. April 2015. [cit. 2015-06-01].

Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-373433>>;

ONS. *Crime Statistics, period ending December 2012* [online]. April 2013. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-300972>>.

²⁵⁵ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 163.

10.3. *Intercourse with an animal*

Trestný čin penetrativního sexuálního styku se zvířetem je vymezen v s 69 SOA 2003. Spáchá ho ten, kdo úmyslně pronikne svým penisem do vagíny nebo řitního otvoru živého zvířete nebo úmyslně zapříčiní, že do jeho vagíny nebo řitního otvoru pronikne živé zvíře svým penisem. Dle s 79(10) SOA 2003 se vagínou a řitním otvorem zvířete rozumí též části obdobné. Jde o either-way offence, za který může být pachatel potrestán odnětím svobody až na dvě léta (s 69(3) SOA 2003).

Skutková podstata vyžaduje, aby se jednalo o živé zvíře. Autor diplomové práce se domnívá, že je zde jistá nesystematičnost v tom, že dle s 63 CJIA 2008 je trestné šíření a přechovávání pornografie zachycující i sexuální styk s mrtvým zvířetem, zatímco samotné provedení takového styku s mrtvým zvířetem trestně postiženo není. Obdobnou nesystematičnost je možné vidět i u české úpravy, kdy šíření pornografie, která popisuje, zobrazuje nebo jinak znázorňuje pohlavní styk se zvířetem je trestné podle § 191 odst. 1 TZ, avšak samotné vykonání tohoto styku postihováno není. O tom, zda pornografie musí zachycovat živé zvíře, český TZ mlčí.

Současná česká úprava tedy trestný čin sodomie nebo zoofilie nevytváří, nebylo tomu tak ale vždy. Zákon č. 117/1852 Ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích, v § 129 upravoval trestný čin smilstva proti přírodě, který sexuální styk se zvířetem zahrnoval. Trestní zákon z roku 1950 však už toto jednání nepostihoval.²⁵⁶ Podle současné úpravy by tak zřejmě bylo možné pachatele takového jednání stíhat buď za poškození cizí věci dle § 228 TZ, nebo jako týrání zvířat dle § 302 TZ. S ohledem na znění § 494 OZ, který stanoví, že živé zvíře není věcí, může pak být užití § 228 TZ problematické.

10.4. *Sexual penetration of a corpse*

Trestný čin sexuálního styku s lidskou mrtvolou upravuje s 70 SOA 2003. Skutková podstata deliktu spočívá v tom, že pachatel úmyslně pronikne jakoukoli částí svého těla nebo jakýmkoli předmětem do jakékoli části těla mrtvé osoby, přičemž tato penetrace je sexuální povahy ve smyslu s 78 SOA 2003. Ohledně skutečnosti, že se jedná o mrtvé tělo, postačí, pokud bude pachatel jednat na základě nedbalosti (*reckless*), dle rozhodnutí ve věci *R v Cunningham*²⁵⁷ je jeho nedbalost posuzována subjektivně,

²⁵⁶ Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon.

²⁵⁷ [1957] 2 QB 396 CA.

tzn. nedochází ke srovnání s abstraktní rozumnou osobou. Jedná se o *either-way offence*, za nějž může být pachatel potrestán odnětím svobody až na dvě léta (s 70(2) SOA 2003).

Tento sexuální trestný čin byl do anglické právní úpravy zařazen až SOA 2003.²⁵⁸ Výskyt nekrofilie sice není vysoký, jde ale o tak odpudivý čin, který není možné společensky akceptovat a je proto nutné takové jednání trestně stíhat. Nekrofilie navíc může následovat právě po zavraždění oběti nebo může traumatizovat pozůstalé po oběti.²⁵⁹ Trestný čin se omezuje pouze na penetraci, nicméně hovoří se pouze o penetraci určité části těla mrtvé osoby, patrně je tedy možné uvažovat i o jednotlivých kusech těla, které je rozděleno na části (např. rozřezáno).²⁶⁰ Autor se domnívá, že se ustanovení s 70 SOA 2003 nevztahuje na lidské ostatky, tedy například na kosti, kde by penetrace přicházela v úvahu pravděpodobně pouze u lebky, anebo tehdy, pokud by určitou kostí pachatel penetroval své vlastní tělo.

České právo nekrofilii neupravuje, autor diplomové práce se domnívá, že pravděpodobně nelze uvažovat ani o trestním stíhání šíření pornografického díla zachycující styk s mrtvolou, neboť § 191 odst. 1 TZ hovoří o „neúctě k člověku“, přičemž mrtvé lidské tělo už člověkem není. Jednání dle s 70 SOA 2003 by ale zřejmě bylo možné stíhat v rámci § 358 TZ jako výtržnictví, případně jako trestný čin hanobení lidských ostatků dle § 359 TZ.

Statistické údaje vztahující se k trestnému činu dle s 69 SOA 2003 a trestnému činu dle s 70 SOA 2003 znázorňuje následující tabulka. Dostupné statistiky²⁶¹ uvádějí oba trestné činy v rámci společné kategorie, není proto možné sledovat je jednotlivě.

Počet zjištěných trestných činů dle ss 69 a 70 SOA 2003	rok 2014	rok 2013	rok 2012	rok 2011
Anglie a Wales (na 1 obyvatele)	16	16	17	11

²⁵⁸ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 174.

²⁵⁹ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 175.

²⁶⁰ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 176.

²⁶¹ Veškeré statistické údaje jsou čerpány z následujících zdrojů:

ONS. *Crime in England and Wales, Year Ending December 2014* [online]. April 2015. [cit. 2015-06-01].

Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-373433>>;

ONS. *Crime Statistics, period ending December 2012* [online]. April 2013. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-300972>>.

Uvedená tabulka ukazuje, že výskyt sledovaných deliktů je skutečně malý a jeho výskyt v letech nijak výrazně nekolísá. Přestože jsou tyto činy poměrně vzácné, jejich závažnost je činí natolik neakceptovatelnými, že zasluhují trestní postih.

10.5. *Sexual activity in a public lavatory*

Trestného činu sexuální aktivity na veřejných toaletách dle s 71 SOA 2003 se dopustí ten, kdo úmyslně provozuje sexuální aktivitu na toaletách přístupných veřejnosti, nebo části veřejnosti, a to bez ohledu na to, zda je veřejnosti vstup na toaletu umožněn za poplatek či nikoli. Jde o *summary offence* a pachatel může být potrestán odnětím svobody až na šest měsíců nebo pokutou nebo obojím (s 71(3) SOA 2003).

Tento trestný čin se snaží především, více než osoby před sexuálním obtěžováním, chránit především veřejný pořádek. Aktivita je sexuální povahy, pokud by ji rozumná osoba s ohledem na všechny okolnosti, vyjma účelu, za jakým ji pachatel provozoval, považovala za sexuální. Aktivita tedy bude sexuální pouze tehdy, je-li sexuální sama o sobě, jakékoli parafie pachatele jsou irelevantní. Nicméně je možné, že by zde spadalo pouhé líbání. Dikce s 71 SOA 2003 nevyžaduje, aby se aktivity účastnily minimálně dvě osoby, postačí tedy, bude-li se pachatel sebeukájet.²⁶²

Sexuální aktivita se musí odehrávat na veřejných toaletách, pokud by se odehrávala jinde, třeba ve veřejných sprchách bude jednání stíháno na základě Public Order Act 1986 a nikoli jako sexuální trestný čin dle s 71 SOA 2003. Není rozhodné, zda se aktivita odehrává za zavřenými dveřmi či nikoli.²⁶³ Pokud se však jedná o veřejné toalety, které jsou veřejnosti přístupné jen v určitém čase, a k sexuální aktivitě na veřejných toaletách dojde mimo tento pro veřejnost vyhrazený čas, nebude takové jednání možné stíhat v rámci s 71 SOA 2003. Není ani nutné, aby na veřejných toaletách byly přítomny jiné osoby, nežli pachatel nebo pachatelé.²⁶⁴

Česká úprava by nejspíše takové jednání trestně stíhala opět na základě § 358 TZ jako výtržnictví. Autor se domnívá, že zde anglická úprava ukazuje svou prudérní povahu. Statistické údaje vztahující se k anglickému trestnému činu dle s 71 SOA 2003 bohužel nejsou k dispozici.

²⁶² CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 179.

²⁶³ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 178.

²⁶⁴ CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9, s. 181.

11 Závěr

Kontinentální typ právní kultury stojí na zákonné úpravě, angloamerický typ je naopak postaven na precedenční doktríně. Trestněprávní úprava sexuálních deliktů Anglie a Walesu je však obsažena v Sexual Offences Act 2003, tedy v zákonném aktu, mohlo by se proto zdát, že uvedený předpoklad zde neplatí a že se rozdíl mezi jednotlivými typy právní kultury v oblasti sexuálních trestných činů stírá. Na první pohled možná ano, při zevrubnějším přístupu je ale vliv konkrétního typu právní kultury zřejmý, a to v různých aspektech.

Ačkoli je Sexual Offences Act 2003 nejvýraznější proměnou trestní úpravy sexuálních deliktů od viktoriánské éry, určitých nedostatků se nevyvaroval. Mnohé z nich jsou podle názoru autora diplomové práce způsobeny právě tím, že v angloamerickém typu právní kultury, zvláště pak v trestněprávní oblasti, není zákonná úprava vůbec tradiční. Zákony, stejně jako Sexual Offences Act 2003, jsou zpravidla vytvářeny jako kazuistické kompilace nepsaného soudcovského práva. Schází jim proto systematičnost a jistá obecnost charakteristická pro kontinentální typ právní kultury.

Autor se domnívá, že Sexual Offences Act 2003 vytváří až nadměrný počet různých samostatných trestných činů. Snaží se tak sice postihnout co nejširší okruh situací a chránit oběť co nejúčinněji, výsledkem je ale úprava s natolik zaměnitelnými skutkovými podstatami jednotlivých trestných činů, že dochází k vychýlení rovnováhy mezi postihem pachatele na jedné straně a ochranou oběti na straně druhé, a to právě na úkor pachatele. V důsledku excesivního prolínání skutkových podstat mezi jednotlivými sexuálními delikty získává anglická prokuratura poměrně velkou diskreční pravomoc. Právní jistota je tak dle názoru autora diplomové práce narušena, a to nepochybně především k tíži pachatele. Česká úprava naopak takovému překrývání jednotlivých trestných činů předchází vytvářením kvalifikovaných skutkových podstat.

Anglické trestní právo je ale vůči pachateli namířeno i v jiných aspektech. Kupříkladu tradiční kontinentální, a tedy i českou, trestněprávní zásadu zákazu retroaktivity nedodrжуje u stíhání hned několika sexuálních trestných činů. Pokud jde o znásilnění mezi manželi, anglická úprava ho neznala až do rozhodnutí v případě *R v R* z roku 1992. Nicméně od té doby bylo a je možné stíhat manžela i za znásilnění manželky, k němuž došlo ještě před rokem 1992. Není zde ani žádná lhůta limitující zpětné použití nového práva. Criminal Justice Act 2003 totiž výslovně umožnil *retrospective*

těch nejzávažnějších trestných činů, jakým je znásilnění, útok penetrací či donucení k sexuální aktivitě, bez ohledu na to, zda byl pachatel původně zproštěn viny nebo se měl činu dopustit ještě před účinností nového práva.

Česká úprava zásadu striktně dodržuje, netrestá ani pachatelovo nezaviněné jednání a dovoluje mu spoléhat na upřímný omyl. Naproti tomu anglická úprava omyl pachatele nepřipouští, pokud se týkal věku dítěte mladšího třinácti let, a jeho odpovědnost je v tomto směru objektivní povahy. Autor se domnívá, že anglické právo sexuálních trestných činů je kvůli těmto zásahům proti klasickým trestněprávním zásadám výrazně přísnější, nežli právo české. Týká se to také sankcí, kterými trestní právo Anglie a Walesu ve srovnání se sankcemi České republiky pachatele deliktů trestá. Autor práce se proto mylně domníval, že výskyt sexuálních trestných činů bude v Anglii a Walesu přinejmenším srovnatelný s jejich výskytem v České republice. Naopak ale zjistil, že anglická sexuální kriminalita tu českou převyšuje a v roce 2014 dokonce dosáhla rekordní výše, přestože celková kriminalita Anglie a Walesu naopak poklesla. Autor si tato zjištění odůvodňuje jednak tím, že anglické trestní právo je svou povahou prudérnější a pojmy sexuální či obscénní chápe daleko šířeji nežli právo české, dále pak tím, že stoupl počet obětí ochotných sexuální trestný čin oznámit.

Naopak prudernost anglické trestněprávní úpravy lze kladně vnímat s ohledem na stíhání nekontaktních sexuálních trestných činů, jako obnažování se nebo voyeurství. Studie ukazují, že velká část násilných sexuálních deliktů je páchána osobami, které začínaly právě s trestnou činností nižší závažnosti. České úpravě dle názoru autora taková forma prevence schází.

Stejně tak lze jistou prevenci spatřovat také u anglického trestného činu, byť zatím neúčinného, sexuální komunikace s dítětem. České trestní právo sice už na problematiku *groomingu* pamatuje v § 193b Trestního zákoníku, samotnou komunikaci sexuální povahy však nepostihuje. Autor se domnívá, že do budoucna by bylo vhodné tuto úpravu zavést i v českém prostředí. Ani česká, ani anglická úprava však nepamatuje na ochranu osob s duševní chorobou, jejich zranitelnost může být přitom obdobně vysoká jako u dětí. Anglická úprava chrání osoby s duševní chorobou alespoň před pornografií, když postihuje její zpřístupňování takto postiženým osobám. Autor práce považuje tento přístup za vhodný, neboť právě osoby s duševní poruchou by mohly v pornografickém díle najít inspiraci a tu, bez uvědomění si všech důsledků, aplikovat v reálném životě.

Autor práce se domnívá, že mnohé z nastíněných odlišností souvisí právě s tím, zda se srovnávaná země řadí k angloamerickému nebo kontinentálnímu typu právní kultury. Srovnání ukazuje, že zde však otázka typu právní kultury nenabývá takového významu, aby bránila vzájemné inspiraci mezi úpravami. České trestní právo by tak mohlo přiměřeně čerpat z jinak zbytečně vysoké prudernosti anglické úpravy sexuálních trestných činů či z naopak velmi flexibilního soudcovského práva, zejména pak s ohledem na jeho strukturální uspořádání, které počítá s porotami a skutečně tak převádí laický prvek do praxe. Právo Anglie a Walesu by naopak mělo čerpat zejména ze systematičnosti české úpravy sexuálních trestných činů, zvláště pak by se mělo vyhnout zásahům do rovnováhy mezi poškozeným a obviněným.

PŘÍLOHA – SOA 2003

Sexual Offences Act 2003 c. 42

Part 1 SEXUAL OFFENCES

1 Rape

- (1) A person (A) commits an offence if–
 - (a) he intentionally penetrates the vagina, anus or mouth of another person (B) with his penis,
 - (b) B does not consent to the penetration, and
 - (c) A does not reasonably believe that B consents.
- (2) Whether a belief is reasonable is to be determined having regard to all the circumstances, including any steps A has taken to ascertain whether B consents.
- (3) Sections 75 and 76 apply to an offence under this section.
- (4) A person guilty of an offence under this section is liable, on conviction on indictment, to imprisonment for life.

2 Assault by penetration

- (1) A person (A) commits an offence if–
 - (a) he intentionally penetrates the vagina or anus of another person (B) with a part of his body or anything else,
 - (b) the penetration is sexual,
 - (c) B does not consent to the penetration, and
 - (d) A does not reasonably believe that B consents.
- (2) Whether a belief is reasonable is to be determined having regard to all the circumstances, including any steps A has taken to ascertain whether B consents.
- (3) Sections 75 and 76 apply to an offence under this section.
- (4) A person guilty of an offence under this section is liable, on conviction on indictment, to imprisonment for life.

3 Sexual assault

- (1) A person (A) commits an offence if–
 - (a) he intentionally touches another person (B),
 - (b) the touching is sexual,
 - (c) B does not consent to the touching, and
 - (d) A does not reasonably believe that B consents.
- (2) Whether a belief is reasonable is to be determined having regard to all the circumstances, including any steps A has taken to ascertain whether B consents.
- (3) Sections 75 and 76 apply to an offence under this section.
- (4) A person guilty of an offence under this section is liable–
 - (a) on summary conviction, to imprisonment for a term not exceeding 6 months or a fine not exceeding the statutory maximum or both;
 - (b) on conviction on indictment, to imprisonment for a term not exceeding 10 years.

4 Causing a person to engage in sexual activity without consent

- (1) A person (A) commits an offence if–
 - (a) he intentionally causes another person (B) to engage in an activity,
 - (b) the activity is sexual,
 - (c) B does not consent to engaging in the activity, and
 - (d) A does not reasonably believe that B consents.
- (2) Whether a belief is reasonable is to be determined having regard to all the circumstances, including any steps A has taken to ascertain whether B consents.

(3) Sections 75 and 76 apply to an offence under this section.
(4) A person guilty of an offence under this section, if the activity caused involved–

- (a) penetration of B's anus or vagina,
 - (b) penetration of B's mouth with a person's penis,
 - (c) penetration of a person's anus or vagina with a part of B's body or by B with anything else, or
 - (d) penetration of a person's mouth with B's penis,
- is liable, on conviction on indictment, to imprisonment for life.

(5) Unless subsection (4) applies, a person guilty of an offence under this section is liable–

- (a) on summary conviction, to imprisonment for a term not exceeding 6 months or to a fine not exceeding the statutory maximum or both;
- (b) on conviction on indictment, to imprisonment for a term not exceeding 10 years.

5 Rape of a child under 13

(1) A person commits an offence if–

- (a) he intentionally penetrates the vagina, anus or mouth of another person with his penis, and
- (b) the other person is under 13.

(2) A person guilty of an offence under this section is liable, on conviction on indictment, to imprisonment for life.

6 Assault of a child under 13 by penetration

(1) A person commits an offence if–

- (a) he intentionally penetrates the vagina or anus of another person with a part of his body or anything else,
- (b) the penetration is sexual, and
- (c) the other person is under 13.

(2) A person guilty of an offence under this section is liable, on conviction on indictment, to imprisonment for life.

7 Sexual assault of a child under 13

(1) A person commits an offence if–

- (a) he intentionally touches another person,
- (b) the touching is sexual, and
- (c) the other person is under 13.

(2) A person guilty of an offence under this section is liable–

- (a) on summary conviction, to imprisonment for a term not exceeding 6 months or a fine not exceeding the statutory maximum or both;
- (b) on conviction on indictment, to imprisonment for a term not exceeding 14 years.

8 Causing or inciting a child under 13 to engage in sexual activity

(1) A person commits an offence if–

- (a) he intentionally causes or incites another person (B) to engage in an activity,
- (b) the activity is sexual, and
- (c) B is under 13.

(2) A person guilty of an offence under this section, if the activity caused or incited involved–

- (a) penetration of B's anus or vagina,
 - (b) penetration of B's mouth with a person's penis,
 - (c) penetration of a person's anus or vagina with a part of B's body or by B with anything else, or
 - (d) penetration of a person's mouth with B's penis,
- is liable, on conviction on indictment, to imprisonment for life.

(3) Unless subsection (2) applies, a person guilty of an offence under this section is liable–

(a) on summary conviction, to imprisonment for a term not exceeding 6 months or to a fine not exceeding the statutory maximum or both;

(b) on conviction on indictment, to imprisonment for a term not exceeding 14 years.

9 Sexual activity with a child

(1) A person aged 18 or over (A) commits an offence if–

(a) he intentionally touches another person (B),

(b) the touching is sexual, and

(c) either–

(i) B is under 16 and A does not reasonably believe that B is 16 or over, or

(ii) B is under 13.

(2) A person guilty of an offence under this section, if the touching involved–

(a) penetration of B's anus or vagina with a part of A's body or anything else,

(b) penetration of B's mouth with A's penis,

(c) penetration of A's anus or vagina with a part of B's body, or

(d) penetration of A's mouth with B's penis,

is liable, on conviction on indictment, to imprisonment for a term not exceeding 14 years.

(3) Unless subsection (2) applies, a person guilty of an offence under this section is liable–

(a) on summary conviction, to imprisonment for a term not exceeding 6 months or to a fine not exceeding the statutory maximum or both;

(b) on conviction on indictment, to imprisonment for a term not exceeding 14 years.

10 Causing or inciting a child to engage in sexual activity

(1) A person aged 18 or over (A) commits an offence if–

(a) he intentionally causes or incites another person (B) to engage in an activity,

(b) the activity is sexual, and

(c) either–

(i) B is under 16 and A does not reasonably believe that B is 16 or over, or

(ii) B is under 13.

(2) A person guilty of an offence under this section, if the activity caused or incited involved–

(a) penetration of B's anus or vagina,

(b) penetration of B's mouth with a person's penis,

(c) penetration of a person's anus or vagina with a part of B's body or by B with anything else, or

(d) penetration of a person's mouth with B's penis,

is liable, on conviction on indictment, to imprisonment for a term not exceeding 14 years.

(3) Unless subsection (2) applies, a person guilty of an offence under this section is liable–

(a) on summary conviction, to imprisonment for a term not exceeding 6 months or to a fine not exceeding the statutory maximum or both;

(b) on conviction on indictment, to imprisonment for a term not exceeding 14 years.

11 Engaging in sexual activity in the presence of a child

- (1) A person aged 18 or over (A) commits an offence if–
 - (a) he intentionally engages in an activity,
 - (b) the activity is sexual,
 - (c) for the purpose of obtaining sexual gratification, he engages in it–
 - (i) when another person (B) is present or is in a place from which A can be observed, and
 - (ii) knowing or believing that B is aware, or intending that B should be aware, that he is engaging in it, and
 - (d) either–
 - (i) B is under 16 and A does not reasonably believe that B is 16 or over, or
 - (ii) B is under 13.
- (2) A person guilty of an offence under this section is liable–
 - (a) on summary conviction, to imprisonment for a term not exceeding 6 months or a fine not exceeding the statutory maximum or both;
 - (b) on conviction on indictment, to imprisonment for a term not exceeding 10 years.

12 Causing a child to watch a sexual act

- (1) A person aged 18 or over (A) commits an offence if–
 - (a) for the purpose of obtaining sexual gratification, he intentionally causes another person (B) to watch a third person engaging in an activity, or to look at an image of any person engaging in an activity,
 - (b) the activity is sexual, and
 - (c) either–
 - (i) B is under 16 and A does not reasonably believe that B is 16 or over, or
 - (ii) B is under 13.
- (2) A person guilty of an offence under this section is liable–
 - (a) on summary conviction, to imprisonment for a term not exceeding 6 months or a fine not exceeding the statutory maximum or both;
 - (b) on conviction on indictment, to imprisonment for a term not exceeding 10 years.

74 "Consent"

For the purposes of this Part, a person consents if he agrees by choice, and has the freedom and capacity to make that choice.

75 Evidential presumptions about consent

- (1) If in proceedings for an offence to which this section applies it is proved–
 - (a) that the defendant did the relevant act,
 - (b) that any of the circumstances specified in subsection (2) existed, and
 - (c) that the defendant knew that those circumstances existed,the complainant is to be taken not to have consented to the relevant act unless sufficient evidence is adduced to raise an issue as to whether he consented, and the defendant is to be taken not to have reasonably believed that the complainant consented unless sufficient evidence is adduced to raise an issue as to whether he reasonably believed it.
- (2) The circumstances are that–
 - (a) any person was, at the time of the relevant act or immediately before it began, using violence against the complainant or causing the complainant to fear that immediate violence would be used against him;
 - (b) any person was, at the time of the relevant act or immediately before it began, causing the complainant to fear that violence was being used, or that immediate violence would be used, against another person;

(c) the complainant was, and the defendant was not, unlawfully detained at the time of the relevant act;

(d) the complainant was asleep or otherwise unconscious at the time of the relevant act;

(e) because of the complainant's physical disability, the complainant would not have been able at the time of the relevant act to communicate to the defendant whether the complainant consented;

(f) any person had administered to or caused to be taken by the complainant, without the complainant's consent, a substance which, having regard to when it was administered or taken, was capable of causing or enabling the complainant to be stupefied or overpowered at the time of the relevant act.

(3) In subsection (2)(a) and (b), the reference to the time immediately before the relevant act began is, in the case of an act which is one of a continuous series of sexual activities, a reference to the time immediately before the first sexual activity began.

76 Conclusive presumptions about consent

(1) If in proceedings for an offence to which this section applies it is proved that the defendant did the relevant act and that any of the circumstances specified in subsection (2) existed, it is to be conclusively presumed—

(a) that the complainant did not consent to the relevant act, and

(b) that the defendant did not believe that the complainant consented to the relevant act.

(2) The circumstances are that—

(a) the defendant intentionally deceived the complainant as to the nature or purpose of the relevant act;

(b) the defendant intentionally induced the complainant to consent to the relevant act by impersonating a person known personally to the complainant.

78 "Sexual"

For the purposes of this Part (except section 71), penetration, touching or any other activity is sexual if a reasonable person would consider that—

(a) whatever its circumstances or any person's purpose in relation to it, it is because of its nature sexual, or

(b) because of its nature it may be sexual and because of its circumstances or the purpose of any person in relation to it (or both) it is sexual.

79 Part 1: general interpretation

(1) The following apply for the purposes of this Part.

(2) Penetration is a continuing act from entry to withdrawal.

(3) References to a part of the body include references to a part surgically constructed (in particular, through gender reassignment surgery).

(4) "*Image*" means a moving or still image and includes an image produced by any means and, where the context permits, a three-dimensional image.

(5) References to an image of a person include references to an image of an imaginary person.

(6) "*Mental disorder*" has the meaning given by section 1 of the Mental Health Act 1983 (c. 20).

(7) References to observation (however expressed) are to observation whether direct or by looking at an image.

(8) Touching includes touching—

(a) with any part of the body,

(b) with anything else,

(c) through anything,

and in particular includes touching amounting to penetration.

(9) "*Vagina*" includes vulva.

(10) In relation to an animal, references to the vagina or anus include references to any similar part.

Westlaw.UK²⁶⁵

²⁶⁵ Znění uvedených ustanovení jsou vzata ze systému Westlaw.

ZKRATKY

AutZ – zákon č. 121/2000 Sb.

CJA 1988 – Criminal Justice Act 1988

CJA 2003 – Criminal Justice Act 2003

CJIA 2008 – Criminal Justice and Immigration Act 2008

ČR – Česká republika

JA 1974 – Juries Act 1974

LZPS – Listina základních práv a svobod

OPA 1959 – Obscene Publication Act 1959

OPA 1964 – Obscene Publication Act 1964

OZ – zákon č. 89/2012 Sb.

PCA 1978 – Protection of Children Act 1978

POA 1985 – Prosecution of Offences Act 1985

PřesZ – zákon č. 200/1990 Sb.

s – section – paragraf; ss – sections – paragrafy

SOA 2003 – Sexual Offences Act 2003

SŘS – zákon č. 150/2002 Sb.

TR – Trestní řád – zákon č. 141/1961 Sb.

TZ – Trestní zákoník – zákon č. 40/2009 Sb.

Ústava – zákon č. 1/1993 Sb.

ZOR – zákon č. 94/1963 Sb.

ZSS – zákon č. 6/2002 Sb.

ZTOPO – zákon č. 418/2011 Sb.

ZÚS – zákon č. 182/1993 Sb.

Anglická judikatura je uváděna tak, aby ji bylo možné na základě citace vyhledat, tedy:

R(Regina – královna) v Strana [citace]

Anglické články jsou uváděny tak, aby je bylo možné na základě citace vyhledat, tedy:

AUTOR. *Název článku.* (citace)

Anglické zákony jsou v poznámkách pod čarou citovány následovně:

Název aktu (paragraf)(odstavec)(písmeno)

ZDROJE

ČESKÉ PRAMENY

KNIHY

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-454-1

HARVÁNEK, Jaromír. *Teorie práva*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-104-5

CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*, Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6

CHROMÁ, Marta; DVOŘÁKOVÁ, Jana; DAVIDSON, Sean W. *New introduction to legal english II*. Rev. ed. Praha : Nakladatelství Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-2007-7

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. Praha : Leges, 2010. ISBN 978-80-8721-249-3

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 2. vyd. Praha : Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-92-9

KNAPP, Viktor. *Velké právní systémy. Úvod do srovnávací právní vědy*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck. ISBN 80-7179-089-3

KOCOUREK, Jiří; ZÁRUBA, Jan. *Zákon o soudech a soudcích. Zákon o státním zastupitelství. Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-761-8

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 – 654). Komentář*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-529-9

PASTOR, Zlatko. *Sexualita ženy*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1989-4

RŮŽIČKA, Miroslav; PŮRY, František; ZEZULOVÁ, Jana. *Poškozený a adhezní řízení v České republice*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-559-9

SLÁDEČEK, Vladimír; MIKULE, Vladimír; SYLLOVÁ, Jindřiška. *Ústava České republiky. Komentář*. 1. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-869-9

ŠÁMAL Pavel a kol. *Trestní řád II. § 157–314s. Komentář*. 7. vyd. Praha : C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-465-0

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní právo hmotné*. 7. vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-616-7

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. Obecná část (§ 1–139). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník II. Zvláštní část (§ 140–421). Komentář*. 2. vyd. Praha : Nakladatelství C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-428-5

VANIČKOVÁ, Eva. *Dětská prostituce*. 2. vyd. Praha : Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2218-4

WALBY, Sylvia; ALLEN, Jonathan. *Domácí násilí, sexuální napadení a pronásledování: výsledky britského průzkumu o kriminalitě = [Orig.: Domestic violence, sexual assault and stalking]*. 1. vyd. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2009. ISBN 978-80-7338-088-5

WEISS, P. a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0929-5

WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8

ČLÁNKY

BAYEROVÁ, Monika; ZEZULOVÁ, Jana. Komerční sexuální zneužívání v mezinárodních dokumentech a v právním řádu České republiky. *Právní rozhledy*. 2000, č. 7, s. 299

BOBEK, Michal. Ratio, obiter, precedent: jak skutečně fungují? *Soudní rozhledy*. 2013, č. 6, s. 202

BRICHČÍN, Slavoj; SPILKOVÁ, Jana. Alkohol a jeho vztah k sexuální kriminalitě. *Kriminalistika*. 2000, č. 2, s. 119

GŘIVNA, Tomáš. Dva a půl roku účinnosti zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. *Parlamentní listy* [online]. Dostupný z WWW:

<<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/Tomas-Grivna-Dva-a-pul-roku-ucinnosti-zakona-o-trestni-odpovednosti-pravnickych-osob-325194>>

GŘIVNA, Tomáš. Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku. *Bulletin Advokacie*. 2009, č. 10, s. 67

KÜHN, Zdeněk. Nová koncepce normativity judikatury obecného soudnictví na pozadí rozhodnutí Ústavního soudu. *Právní rozhledy*. 2001, č. 6, s. 265

MITLÖHNER, Miroslav. K pojmu prostituce v připravovaném trestním zákoně. *Trestní právo*. 2004, č. 11, s. 3

WEISS, Petr. Sexuální agrese – oběti a pachatelé. *Kriminalistika*. 2001, č. 1, s. 11

ZÁKONY

Důvodová zpráva k zákonu č. 141/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 144/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

Zákon č. 117/1852 Ř. z., o zločinech, přečinech a přestupcích

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon).

Zákon č. 128/200 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 141/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 150/2002 Sb., správní řád soudní

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon č. 241/1922 Sb. a n., o potírání pohlavních nemocí

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)

Zákon č. 86/1950 Sb., trestní zákon

Zákon č. 86/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině

Zákon České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích

JUDIKATURA

Nález č. 163/1999 Sb. ÚS, sv. 16

Nález č. 34/2003 Sb. ÚS, sv. 29

Rozhodnutí č. 29/1985 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí č. 31/1992 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí č. 34/1957 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí č. 398/2004 Sb. NSS, seš. 12/2004

Rozhodnutí č. 42/2006 Sb. rozh, tr.

Rozhodnutí č. 43/2003 Sb. rozh. tr.

Rozhodnutí č. 97/1955 Sb. rozh. tr.

MEZINÁRODNÍ DOKUMENTY

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Dostupný z WWW:

<http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf>

Rámcové rozhodnutí Rady o boji proti obchodování s lidmi (2002/629/SVV)

Rámcové rozhodnutí Rady o boji proti pohlavnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii (2004/68/SVV)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii

[online]. [cit. 2015-06-15]. Dostupný z WWW: <[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:335:0001:0014:CS:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:335:0001:0014:CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:335:0001:0014:CS:PDF)>

Úmluva o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob z roku 1951 [online]. dostupný z WWW:

<<http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=14563#prilohy>>

JINÉ

ČSÚ. *Počet obyvatel* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<https://www.czso.cz/documents/10180/20551237/32018115_0101.pdf/82ff508d-9727-46cc-bc13-6eed5b9e50a7?version=1.0>

Informace ze semináře s JUDr. Rudolfem Vokounem, CSc.

KAVĚNA, Martin. Trestní odpovědnost právnických osob ve vybraných státech EU [online]. 2007, č. 5.270. Dostupný z WWW:

<www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=20954>

MVČR: Prostituční scéna [online]. [cit. 2015-06-10]. Dostupný z WWW:

<<http://www.mvcr.cz/clanek/prostituce-prostitutni-scena.aspx>>

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2011* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2011.aspx>>

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2012* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>>

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2013* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2013.aspx>>

PČR. *Statistické přehledy kriminality za rok 2014* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2014.aspx>>

PSP. *Návrh zákona o regulaci prostituce. Sněmovní tisk č. 115* [online]. [cit. 2015-06-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=115>>

ANGLICKÉ PRAMENY

LITERATURA

ABDULLAH-KHAN, Noreen. *Male Rape : the emergence of a social and legal issue*. 1st ed. Palgrave Macmillan, 2008. ISBN 978-0-230-52076-9

BROWN, Jennifer; WALKLATE, Sandra. *Handbook on sexual violence*. Routledge, 2012. ISBN 978-0-415-67072-2

CAMPBELL, Robert J. *Campbell's Psychiatric Dictionary*. OUP, 2009. ISBN 978-0-19-534159-1

CARD, Richard. *Sexual Offences : the new law*. Rev. ed. Jordans, 2004. ISBN 0-85308-882-9

CARD, Richard; CROSS, Rupert; JONES, Philip A. *Criminal Law*. 20th ed. OUP, 2012. ISBN 978-0-19-964642-5

COBLEY, Cathy. *Sexual Offenders : Law, Policy, and Practice*. 2nd ed. Jordans, 2005. ISBN 0-853-08-979-5

FINCH, Emily; FAFINSKI, Stefan. *Legal Skills*. 4th ed. OUP, 2013. ISBN 978-0-19-966449-8

LAMB, Jeffrey. *Sexual Offences*. Rep. ed. Tottel, 2007. ISBN 978-1-84592-627-4

LOVELESS, Janet. *Complete Criminal Law : Text, Cases, and Materials*. 4th ed. OUP, 2014. ISBN 978-0-19-870229-0

ROOK, Peter; WARD, Robert. *Rook & Ward on Sexual Offences : Law & Practice*. 3rd ed. London : Sweet & Maxwell, 2004. ISBN 0-421-852003

STEVENSON, Kim; DAVIES, Anne; GUNN, Michael. *Blackstone's Guide to the Sexual Offences Act 2003*. OUP, 2004. ISBN 978-0-19-927000-2

TEMKIN, Jennifer; KRAHÉ, Barbara. *Sexual assault and the justice gap : a question of attitude*. 1st ed. Hart, 2008. ISBN 978-1-84113-670-7

WAITES, Matthew. *The Age of Consent : young people, sexuality and citizenship*. 1st ed. Palgrave Macmillan, 2005. ISBN 978-1-4039-2173-4

WEBSTER, Steven; DAVIDSON, Julia; BIFULCO, Antonia. *Online Offending. Behaviour and Child Victimization. New Findings and Policy*. 1st ed. Palgrave Macmillan, 2015. ISBN 978-1-137-36509-5

ČLÁNKY

BARBER, N.W. *Self-defence for institutions*. (2013) 72 CLJ 558

DENNIS, I. *Prosecution appeals and retrials for serious offences*. (2004) Crim LR 619

DENNIS, I. *Quashing acquittals: applying the “new and compelling evidence” exception to double jeopardy*. (2014) Crim LR 247

ELLISON, L.; MUNRO, V. *Reacting to rape: exploring mock jurors*. [2009] BJC 202

HAMER, D. *The expectation of incorrect acquittals and the “new and compelling evidence” exception to double jeopardy*. (2009) Crim LR 63

HEYDON, J. D. *Are bills of rights necessary in common law systems?* (2014) 130 LQR 392

KNIGHT C. J. S. *Bi-polar sovereignty restated*. (2007) 3 CSLR 44

KNIGHT C. J. S. *Striking down legislation under bi-polar sovereignty* [2011] PL 90

MADDEN DEMPSEY, M.; HERRING, J. *Why sexual penetration requires justification*. [2007] OJLS 467

MASTERMAN, R. *Supreme Court for the United Kingdom: two steps forward, but one step back on judicial independence*. [2004] PL 48

MASTERMAN, R.; MURKENS, J. E. K. *Skirting supremacy and subordination: the constitutional authority of the United Kingdom Supreme Court*. [2013] PL 800

MCGLYNN, C. *Feminism, Rape and the Search for Justice*. (2011) 31 OJLS 4

PEACHEY, Paul. Two-tier justice: Private prosecution revolution. *The Independent* [online]. August 2014[cit. 2015-06-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.independent.co.uk/news/uk/crime/twotier-justice-private-prosecution-revolution-9672543.html>>

QVORTRUP, M.; MURRAY, P. *The British Constitution: Continuity and Change*. (2014) 73 CLJ 193

SPENCER, J. R. *Three New Cases on Consent*. [2007] CLJ 493

STARMER, K. *Finality in criminal justice: when should the CPS reopen a case?* (2012) Crim LR 526

STEWART, M. W.; DOBBIN, S. A.; GATOWSKI, S. I. *Definitions of Rape: Victims, Police and Prosecutors*. (1966) 4 FLS 159

TADROS, V. *Rape Without Consent* (2006) 26 OLJS 515

WHITE, R. *Separation of powers and legislative supremacy*. (2011) 127 LQR 456

ZÁKONY

Constitutional Reform Act 2005

Criminal Justice Act 1988

Criminal Justice Act 2003

Criminal Justice and Immigration Act 2008

Criminal Justice and Public Order Act 1994

Family Law Reform Act 1996

Human Rights Act 1998

Children and Young Persons Act 1933
Juries Act 1974
Magistrates' Courts Act 1980
Obscene Publication Act 1959
Obscene Publication Act 1964
Offences Against Persons Act 1861
Prosecution of Offences Act 1985
Protection of Children Act 1978
Public Order Act 1986
Serious Crime Act 2015
Sexual Offences Act 2003
SI 2004/874
Youth Justice and Criminal Evidence Act 1999

JUDIKATURA

Assange v Swedish Judicial Authority [2011] EWHC 2849
B (A minor) v DPP [2000] 1 All ER 833, [2000] Crim LR 403 HL
Bolton (Engineering) Co. Ltd. v T.J. Graham and Sons Ltd [1957] 1 QB 159
Connelly v DPP [1964] AC 1254
DPP v Kent and Sussex Contractors Co [1944] 1 All ER 119
DPP v Bull [1995] 1 CrAppR 413
DPP v Morgan [1975] 2 All ER 347 HL
McGonnell v United Kingdom (28488/95) [2000] ECHR 289
McNally v R [2013] EWCA Crim 1051
Queen v Birmingham and Gloucester Railway Company (1842) 3 QB 223; 114 ER 492
R (F) v DPP [2013] EWHC 945
R v Devonald [2008] EWCA Crim 527

R v Doyle [2010] EWCA Crim 119
R v EB [2006] EWCA Crim 2945
R v Graham-Kerr [1988] 1 WLR 1098
R v Heard [2007] EWCA Crim 125
R v Jheeta [2007] EWCA Crim 1699
R v Linekar [1995] 2 CAR 49
R v Tabassum [2000] 2 Cr App R 328
R v Tolson (1889) 23 QBD 168
R v Williams [1923] 1 KB 340
R v Bree [2007] EWCA Crim 256 CA
R v Courtie [1984] 1 All ER 740 HL.
R v Cunningham [1957] 2 QB 396 CA
R v D [2006] EWCA Crim 1354.
R v Dougal [2005] Swansea Crown Court (unreported) (nepublikováno)
R v Flattery [1877] 2 QBD 410
R v Gould [1968] 2 QB 65 (CA)
R v Lang [1976] 62 CAR 50
R v Malone [1998] 2 CR APP R 447 CA
R v Millberry [2002] EWCA Crim 2891
R v Mohammed Dica [2004] EWCA Crim 1103
R v Olugboja [1981] 3 All ER 443 CA
R v Owen [1988] 1 WLR 134.
R v R [1992] 1 AC 599
R v Tyrrell [1894] 1 QB 710, CCR.
Young v Bristol Aeroplane Co. Ltd [1944] KB 718 (CA)

JINÉ

Code for Crown Prosecutors [online]. Dostupný z WWW:

<https://www.cps.gov.uk/publications/docs/code_2013_accessible_english.pdf>

Constitutional reform. Dostupný z WWW: <<http://www.judiciary.gov.uk/about-the-judiciary/the-judiciary-the-government-and-the-constitution/constitutional-reform/>>

CPS. *Factsheet : Consent to Prosecute*. [online]. [cit. 2015-06-04]. Dostupný z WWW:

<http://www.cps.gov.uk/legal/a_to_c/consent_to_prosecute/#a14>

CPS. *Factsheet : Corporate Prosecutions*. [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupný z

WWW: <http://www.cps.gov.uk/legal/a_to_c/corporate_prosecutions/>

CPS. *Factsheet : Private Prosecution*. [online]. [cit. 2015-06-04]. Dostupný z WWW:

<http://www.cps.gov.uk/legal/p_to_r/private_prosecutions/#an15>

GOV UK. Jury service. [online]. Dostupný z WWW: <<https://www.gov.uk/jury-service/overview>>

Hansard Debates on Sexual Exploitation [online]. [cit. 2015-06-15]. Dostupný z WWW:

<<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201012/cmgeneral/euro/110426/110426s01.htm>>

Home Office. *Setting the boundaries : Reforming the law on sex offences* [online]. Vol. I. July 2000 [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW:

<<http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.homeoffice.gov.uk/documents/vollmain.pdf?view=Binary>>

House of Lords reform. Dostupný z WWW:

<<http://www.parliament.uk/business/lords/lords-history/lords-reform/>>

ONS. *Crime in England and Wales, Year Ending December 2014* [online]. April 2015.

[cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/rel/crime-stats/crime-statistics/year-ending-december-2014/index.html>>

ONS. *Crime in England and Wales, Year Ending December 2014* [online]. April 2015.

[cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/reference-tables.html?edition=tcm%3A77-373433>>

ONS. *Crime Statistics, period ending December 2012* [online]. April 2013. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/publications/re-reference-tables.html?edition=tcm%3A77-300972>>

ONS. *Population Estimates for England and Wales. (2011–2013)* [online]. [cit. 2015-06-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/rel/pop-estimate/population-estimates-for-england-and-wales/mid-2011--2011-census-based-/index.html>>; <<http://www.ons.gov.uk/ons/rel/pop-estimate/population-estimates-for-england-and-wales/mid-2012/mid-2012-population-estimates-for-england-and-wales.html>>; <<http://www.ons.gov.uk/ons/rel/pop-estimate/population-estimates-for-uk--england-and-wales--scotland-and-northern-ireland/2013/index.html>>

The justice system and the constitution. Dostupný z WWW: <<http://www.judiciary.gov.uk/about-the-judiciary/the-judiciary-the-government-and-the-constitution/jud-acc-ind/justice-sys-and-constitution/>>

The Supreme Court. Dostupný z WWW: <<http://www.judiciary.gov.uk/about-the-judiciary/the-justice-system/the-supreme-court/>>

Shrnutí

Diplomová práce se zabývá porovnáním trestněprávní úpravy sexuálních trestných činů v prostředí českého a anglického práva. Při srovnání se práce snaží nalézt východiska *de lege ferenda*, která by byla aplikovatelná v právu České republiky. Kromě kritického přístupu k vytyčené problematice diplomová práce poskytuje také statistické srovnání výskytu sexuálních trestných činů.

Diplomová práce se rozpadá do deseti kapitol, jedenáctou kapitolu pak tvoří závěr. Úvodní kapitola pojednává o rozdílech mezi typy právní kultury, pod které se srovnávané země řadí. Nastíněny jsou tak základní rysy angloamerického i kontinentálního typu právní kultury. Druhá kapitola se zabývá vymezením pojmu sexuálních trestných činů a jejich třízením. Kapitola třetí uzavírá úvod práce a věnuje se obecným otázkám vztahujícím se k sexuálním trestným činům. Úvodní kapitoly pak slouží jako terminologický základ celé práce.

Následující kapitoly charakterizují jednotlivé sexuální trestné činy a kriticky přistupují k jejich právní úpravě. Koncepce práce sleduje systematiku trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti tak, jak ji zná český Trestní zákoník. Anglické sexuální trestné činy pak autor diplomové práce podřazuje činům českým a srovnává je. Kapitola čtvrtá tedy pojednává o znásilnění. Následuje kapitola věnovaná trestnému činu sexuálního nátlaku. Šestá kapitola nastiňuje právní úpravu trestného činu pohlavního zneužití. Sexuální vztahy mezi rodinnými příslušníky jsou diskutovány v kapitole sedmé.

Osmá kapitola se zaměřuje na trestné činy související s problematikou prostituce, kapitola devátá pak obdobně svůj zájem míří na trestné činy související s pornografií. Poslední kapitola zkoumá anglické trestné činy, které česká úprava nezná. V závěru práce autor hodnotí vliv jednotlivých typů právní kultury v oblasti sexuálních trestných činů a připomíná některé úvahy *de lege ferenda*.

Sexual Related Offences against Human Dignity (legal comparison of the Czech Republic, England and Wales)

Summary

The diploma thesis is concerned with the comparison of the Czech and English criminal legal system with emphasis on the sexual offences. The thesis attempts to find the solutions *de lege ferenda* for the application in the legal system of the Czech Republic. In addition to the critical approach to the chosen issues, the diploma thesis also statistically analyzes the occurrence of the sexual offences.

The diploma thesis is composed of ten chapters; the conclusion is comprised in the eleventh chapter. The introductory chapter documents the different types of legal systems in which the compared countries are categorized. The basic aspects of both the Anglo-American and the continental legal system are explored. The second chapter outlines the sexual offences and offers their classification. The third chapter closes the introduction of the thesis and focuses on general matters related to the sexual offences. The introductory chapters serve as a terminological basis for the whole thesis.

The following chapters characterise the particular sexual offences and challenge the legal provisions governing these offences. The composition of the thesis is designed to correspond with the system of the sexual offences against human dignity as they are covered by the Czech Criminal Code. The English sexual offences are subsumed within the Czech offences and compared with them. The fourth chapter deals with the offence of rape. The chapter addressed to the offence of sexual coercion follows. The sixth chapter looks at the legislation related to the offence of sexual abuse. The family sexual offences are discussed in the seventh chapter.

The eighth chapter focuses on the offences connected with the issue of prostitution; analogously the chapter ninth investigates the offences related to pornography. The last chapter presents the English offences unknown to the Czech legal system. In the conclusion of the thesis the author assesses the effect of the particular legal system on the sexual offences and points out the specific *de lege ferenda* considerations.

Klíčová slova / Key words

srovnání / comparison

lidská důstojnost / human dignity

sexuální trestné činy / sexual offences